

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XIV/107/2016
Rady Miasta Łącuta
z dnia 28 stycznia 2016 r.

WICEPRZEWODNICZĄCY
RADY MIASTA
Robert Grabowski

Gmina Miasto Łącuta

Strategia Rozwoju Miasta Łącuta na lata 2015-2020

Łącuta 2015 r.

Opracowanie:

Urząd Miasta Łańcuta

Zespół ds. opracowania Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta

1. Joanna Rugar – kierownik projektu po stronie Urzędu Miasta Łańcuta
2. Anna Budzyńska-Szewczyk
3. Mirosław Mac
4. Janusz Bełz
5. Beata Kałamorz-Tworek

Instytut Rozwoju Miast

Zakład Polityki Miejskiej i Rewitalizacji

1. Antoni Matuszko
2. Aleksandra Gargol
3. Katarzyna Kudłacz
4. Kamil Nowak
5. Martyna Tylka
6. Marta Ziółkowska

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	6
1.1. Założenia dla dokumentu Strategii	6
1.2. Metodyka prac nad Strategią.....	8
1.3. Struktura dokumentu Strategii	9
2. Powiązania Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	10
3. Diagnoza istniejącego stanu na terenie Miasta Łańcuta	21
3.1. Struktura organizacyjna Gminy Miasto Łańcut.....	22
3.2. Sfera przestrzenna.....	23
3.2.1. Położenie na tle podziału administracyjnego województwa podkarpackiego	23
3.2.2. Położenie na tle krain fizycznogeograficznych	25
3.2.3. Położenie w systemie oraz hierarchii osadniczej kraju i regionu	25
3.2.4. Struktura środowiska przyrodniczego.....	28
3.2.5. Stan środowiska naturalnego	31
3.2.6. Zagospodarowanie przestrzenne.....	34
3.2.7. Obszar Miast Łańcuta wyznaczony do rewitalizacji	36
3.2.8. Transport i dostępność komunikacyjna	39
3.2.9. Infrastruktura techniczno-społeczna	40
3.2.10. Mieszkalnictwo.....	42
3.3. Sfera gospodarcza	44
3.3.1. Struktura lokalnej gospodarki	44
3.3.2. Finanse publiczne	48
3.3.3. Atrakcyjność inwestycyjna.....	49
3.3.4. Organizacja Urzędu Miasta.....	50
3.3.5. Marka i promocja miasta.....	50
3.4. Sfera społeczna	51
3.4.1. Ludność i demografia	51
3.4.2. Oświata i wychowanie	56
3.4.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe.....	60
3.4.4. Sport i rekreacja	66
3.4.5. Turystyka.....	68
3.4.6. Ochrona zdrowia i opieka medyczna	71

3.4.7.	Pomoc społeczna.....	72
3.4.8.	Bezpieczeństwo publiczne.....	74
3.4.9.	Aktywność społeczna mieszkańców.....	76
3.4.10.	Współpraca międzynarodowa Miasta Łańcuta	78
4.	Analiza potrzeb rozwojowych.....	79
4.1.	Ocena sfery przestrzennej Łańcuta.....	79
4.2.	Ocena sfery gospodarczej Łańcuta	80
4.3.	Ocena sfery społecznej Łańcuta.....	81
4.4.	Analiza SWOT	82
4.5.	Wizerunek i wyzwania rozwojowe Łańcuta - podsumowanie.....	85
4.5.1.	Wizerunek Miasta Łańcuta	85
4.5.2.	Wyzwania Rozwojowe Miasta Łańcuta	86
5.	Kierunki rozwoju miasta Łańcuta	87
5.1.	Wizja i misja rozwoju miasta Łańcuta	87
5.2.	Cele strategiczne i kierunki działań.....	89
6.	Opis planowanych przedsięwzięć rozwojowych.....	91
6.1.	Charakterystyka kierunków działań i zadań	91
6.2.	Przedsięwzięcia komplementarne realizowane w ramach ZIT.....	95
6.3.	Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rozwojowych.....	97
7.	Plan finansowy Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta	98
7.1.	Indykatywne ramy finansowe Strategii Rozwoju.....	98
7.2.	Potencjalne źródła finansowania projektów strategicznych.....	102
7.2.1.	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020	103
7.2.2.	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020	106
7.2.3.	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.....	107
7.2.4.	Program Operacyjny Polski Wschodniej na lata 2014-2020	107
7.2.5.	Fundusz termomodernizacji i remontów	108
7.2.6.	Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego	108
7.2.7.	Programy Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	110
7.2.8.	Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020.....	111
7.2.9.	Rządowy Program na rzecz aktywności społecznej osób starszych	111
7.2.10.	Rządowy Program Maluch 2016	112

7.2.11.	Program Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej na lata 2016-2019	112
7.2.12.	Programy Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków	113
8.	Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów w proces rozwoju miasta	114
9.	System wdrażania Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta	116
10.	System monitoringu i oceny skuteczności realizowanych działań rozwojowych	117
Załączniki:.....		121
1.	Strategia Rozwoju Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łańcutcie	121
2.	Strategia Rozwoju Miejskiego Domu Kultury w Łańcutcie	121
3.	Strategia Rozwoju Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Łańcutcie.....	121

1. Wprowadzenie

Strategia Rozwoju jest podstawowym narzędziem procesu zarządzania strategicznego w gminie i związana jest z podejmowaniem działań i decyzji ważnych dla lokalnej społeczności. Strategia jest wieloletnim programem, który diagnozuje problemy, słabe i mocne strony, wskazuje cele i kierunki rozwoju gminy, w szczególności rozwoju społeczno-gospodarczego.

Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 to długookresowy plan działania, określający strategiczne cele rozwoju i zawierający takie kierunki oraz priorytety działania, które są niezbędne do realizacji przyjętych założeń. Jej opracowanie było niezbędne nie tylko ze względu na wymóg formalny wynikający z ustawy o prowadzeniu polityki rozwoju, ale przede wszystkim ze względu na zakres zadań i warunki funkcjonowania gminy. Łańcut, jako jednostka samorządu terytorialnego działa w określonych warunkach społecznych i ekonomicznych oraz warunkach ograniczonych zasobów, a równocześnie charakteryzuje się różnorodnością potrzeb i aspiracji społeczności lokalnej oraz wzajemnych powiązań i współzależności procesów rozwojowych. Ta specyfika funkcjonowania gminy rodzi szczególną potrzebę świadomego i długoterminowego planowania strategicznego.

Opracowanie Strategii Rozwoju pozwala na określenie najbardziej efektywnych działań mogących zapewnić dynamiczny rozwój całego obszaru, stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz powstawanie nowych inicjatyw społecznych. Istotną cechą Strategii jest budowa wizerunku gminy. Wizerunek stanowi wizytówkę jednostki terytorialnej oraz jest źródłem informacji dla podmiotów gospodarczych, inwestorów i społeczności lokalnej o długoterminowych uwarunkowaniach rozwoju przyjętych przez gminę oraz o sposobach rozwiązywania pojawiających się problemów. Za sprawą dokumentu strategicznego dana jednostka terytorialna może efektywnie wykorzystać własne zasoby, w tym zasoby finansowe, rzeczowe czy społeczne oraz określić sposoby przeciwdziałania pojawiającym się zagrożeniom.

Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta dotyczy obszaru miasta, niemniej jednak w procesie planowania strategicznego uwzględniono także wpływ bliższego i dalszego otoczenia (powiatu łańcuckiego, Rzeszowa - miasta wojewódzkiego, Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego). Strategia, ze względu na specyfikę gminy, koncentruje się na zadaniach jej przypisanych, jednakże uwzględnia także działania innych lokalnych podmiotów i beneficjentów.

1.1. Założenia dla dokumentu Strategii

Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 stanowi odpowiedź samorządu gminnego na zmiany społeczno-gospodarcze wymagające nowego spojrzenia na posiadane aspiracje, zasoby i perspektywy rozwoju gminy.

Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 zawiera informacje dotyczące kierunków rozwoju Miasta Łańcuta oraz działań związanych z ich realizacją. Została opracowana z myślą o zapewnieniu długofalowego wzrostu i poprawy jakości życia mieszkańców oraz podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej miasta i podniesienia jakości usług publicznych, w tym kreatywnych oraz innowacyjnych. Horyzont czasowy opracowanej Strategii związany jest z nowymi szansami oraz wyzwaniem dla samorządu gminy, które niesie perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2014-2020, jak również koniec okresu realizacji strategii rozwoju miasta Łańcuta na lata 2007-2014. W związku z tym dokonano redefinicji wizji rozwoju, misji i celów strategicznych miasta Łańcuta w oparciu o przeprowadzoną diagnozę strategiczną oraz konsultacje społeczne. Zapisy programu

stanowią odpowiedź na aktualne wyzwania i szanse płynące z otoczenia oraz oczekiwania mieszkańców Łańcuta.

W Strategii zaprezentowana została Wizja 2020, Misja oraz cele główne i szczegółowe przewidziane do realizacji w okresie jej obowiązywania. Wyróżniono również działania priorytetowe, które należy podjąć, aby osiągnąć wyznaczone cele. Dokument przewiduje realizowanie zamierzeń służących rozwojowi Łańcuta w sposób zintegrowany, łączący różne aspekty w realizacji projektów (środowiskowe, społeczne i gospodarcze), przy współdziałaniu wielu podmiotów (m.in. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, indywidualnych mieszkańców, z zaangażowaniem samorządów).

Opracowując Strategię Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 wzięto pod uwagę istotne przesłanki, do których zaliczono:

- nowy okres programowania w Unii Europejskiej (2014-2020), a także zmianę kierunków polityki oraz zakresu i zasad wspierania jednostek samorządu terytorialnego;
- aktualizacje dokumentów krajowych i regionalnych w zakresie polityki regionalnej, zagospodarowania przestrzennego i rozwoju gospodarczego, w tym krajową politykę miejską;
- zmianę wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań funkcjonowania miasta oraz zrealizowanie dotychczasowej Strategii;
- zmiany w strukturze demograficznej miasta, pociągające za sobą konieczność przekształcania usług publicznych;
- przemiany społeczne, w tym zmiany zachodzące w oczekiwaniach, aspiracjach i postawach mieszkańców;
- konieczność uwzględnienia zintegrowanego podejścia w realizacji zadań.

Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 jest podstawowym narzędziem usprawniającym i wzmacniającym proces zarządzania rozwojem miasta. Założenia przyjęte podczas opracowywania Strategii są realne i możliwe do wdrożenia. Do głównych funkcji dokumentu należy zaliczyć:

- wykorzystanie wewnętrznego potencjału miasta (w tym przede wszystkim zasobów dziedzictwa kulturowego) do rozwoju miast;
- kreowanie nowych miejsc pracy, przyciąganie podmiotów (inwestorów) zewnętrznych i wspieranie tworzenia innowacyjnego przemysłu;
- kreowanie obszaru działania dla podmiotów lokalnych;
- tworzenie spójnego procesu rozwoju miasta poprzez integrowanie różnych funkcji i działalności;
- rozwój gospodarczy miasta poprzez tworzenie nowych funkcji;
- dobre wykorzystywanie zewnętrznych środków (dostępne środki unijne w obecnym horyzoncie programowania).

Z najważniejszych wniosków, a także prac analityczno-diagnostycznych oraz badań społecznych zidentyfikowano wyzwania rozwojowe, czyli część wdrożeniową, która określa cele i działania służące rozwojowi społeczno-gospodarczemu Łańcuta. Sporządzona Strategia:

- diagnozuje obecną pozycję konkurencyjną gminy;

- wskazuje najważniejsze potrzeby i oczekiwania społeczne;
- opisuje mocne i słabe strony gminy, problemy i wyzwania, a także szanse i zagrożenia płynące z otoczenia;
- tworzy wizję rozwoju w perspektywie wieloletniej;
- określa spójne cele rozwoju;
- wskazuje kierunki interwencji strategicznej;
- koordynuje różne terytorialne, sektorowe i techniczne plany oraz dokumenty strategiczne;
- koordynuje i skupia się na przestrzennym wykorzystaniu funduszy;
- określa zasady wdrażania, ze szczególnym uwzględnieniem procesów współpracy międzysektorowej i międzyorganizacyjnej.

Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 stanowi dokument realizujący przedsięwzięcia o charakterze ewolucyjnym, na którego poszczególnych etapach uwzględniane będą głosy przedstawicieli różnych środowisk. Tym samym, zapisy dokumentu, w trakcie całego procesu planowania i wdrażania, były i są otwarte do modyfikacji i uzupełnień, zarówno na poziomie głównych założeń strategicznych (wizja, misja, cele strategicznego rozwoju), kierunków działań, jak i propozycji zadań i projektów. Strategia jest zgodna z innymi dokumentami planistycznymi miasta oraz spójna z założeniami strategicznymi innych dokumentów. Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 jest dokumentem otwartym, co oznacza, iż w miarę upływu czasu oraz podejmowanych działań w niej zawartych, możliwa jest jej aktualizacja, w tym również kreowanie nowych działań oraz korekta tych, które zostały sformułowane na etapie jej tworzenia, aby w jak najlepszy sposób dostosować się do zmieniającego się otoczenia.

1.2. Metodyka prac nad Strategią

Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 została opracowana we współpracy Urzędu Miasta Łańcuta (Zespół ds. opracowania Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta), ekspertów Instytutu Rozwoju Miast w Krakowie, a także poprzez zaangażowanie obywateli Łańcuta. Zastosowanie licznych metod partycypacji społecznej, przejawiało się poprzez realizację następujących działań: przeprowadzenia wśród mieszkańców miasta badań ankietowych, uwzględnionych w późniejszych pracach nad diagnozą; zaangażowanie w warsztaty strategiczne, skierowane do mieszkańców Łańcuta, przedstawicieli Rady Miasta Łańcuta, Urzędu Miejskiego oraz jednostek organizacyjnych, przedstawicieli społeczności lokalnej; organizacji konsultacji społecznych projektu dokumentu Strategii z wykorzystaniem strony internetowej Urzędu Miasta. Prace nad dokumentem poprzedzone zostały konferencją inauguracyjną proces aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020, która odbyła się w dniu 10 lipca 2014 roku. W spotkaniu uczestniczyło ponad 60 osób będących przedstawicielami lokalnych środowisk (mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, przedstawiciele instytucji kultury) a także reprezentanci Rady Miasta Łańcuta. Ponadto Urząd Miasta Łańcuta przeprowadził badania opinii mieszkańców oraz innych interesariuszy dotyczące potrzeb w zakresie rozwoju miasta (ankieta zamieszczona na stronie internetowej Urzędu Miasta Łańcuta). Równocześnie interesariusze mieli możliwość składania swoich propozycji dotyczących projektów zadań i działań realizowanych w ramach Strategii Rozwoju (fiszka projektowa zamieszczona na stronie internetowej Urzędu Miasta Łańcuta). Projekt dokumentu poddany został konsultacjom społecznym,

które odbywały się w dniach od 5 do 26 stycznia 2016 roku. Kolejno, w dniu 25 stycznia 2016 roku zorganizowano konferencję, której priorytetowym celem była prezentacja Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020. W spotkaniu uczestniczyli reprezentanci odmiennych środowisk lokalnych. Konferencji towarzyszyła dyskusja na temat zapisów prezentowanego dokumentu. Partycypacyjny charakter procesu tworzenia dokumentu Strategii, przejawia się w zastosowaniu metody konsensus wokół wyboru celów strategicznych i planowanych działań, do realizacji których dążyć powinny władze i instytucje samorządowe oraz społeczność lokalna.

1.3. Struktura dokumentu Strategii

Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 jest dokumentem składającym się z czterech zasadniczych części:

- wprowadzającej,
- diagnostycznej,
- strategicznej,
- wdrożeniowej.

Taka, a nie inna struktura Strategii pokrywa się z całościowym procesem planowania strategicznego w jednostkach samorządu terytorialnego.

Część Wprowadzająca odpowiada pierwszemu rozdziałowi Strategii. Przedstawiony został w nim proces opracowania dokumentu, ze szczególnym uwzględnieniem założeń wyjściowych niezbędnych do jego przygotowania. Kolejno, zaprezentowanie metodyki prac nad Strategią wraz z zarysem jej struktury oraz powiązanie Strategii z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

Część Diagnostyczna Strategii stanowi część diagnostyczną, w której przedstawiona została istniejąca sytuacja społeczno-gospodarcza miasta, według podziału na trzy strefy: przestrzenną, gospodarczą oraz społeczną, wraz z dostrzegalnymi trendami rozwojowymi Łańcuta, zawartymi w formie czterech kategorii czynników strategicznych. Na podstawie analizy zostały wyróżnione mocne i słabe strony ośrodka miejskiego oraz jego szanse i zagrożenia.

Część Strategiczna Strategii stanowi jej zasadniczą część, będącą opisem zamierzeń strategicznych określonych dla miasta na kolejne pięć lat. Przedstawiono je w formie wizji 2020, misji oraz opisu celów strategicznych i przedsięwzięć operacyjnych, które zobrazowały priorytety rozwojowe i kierunki działań.

Część Wdrożeniowa Strategii jest zakończeniem dokumentu. Zawiera opis procesu wdrażania i monitorowania Strategii w oparciu o wybrane wskaźniki. Uwzględnia się w niej także procedury towarzyszące wszelkim podejmowanym czynnościom oraz określa podmioty zaangażowane w proces wdrożeniowy.

Głównym celem (misją) Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 jest **zapewnianie warunków do zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego, opartego na lokalnych zasobach kulturowych i przyrodniczych oraz dogodnym położeniu komunikacyjnym – docelową wizją 2020 jest Łańcut miastem kultury i turystyki, przyjazny rodzinie, w którym aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy wykorzystują możliwości położenia oraz dziedzictwa naturalnego i kulturowego regionu.**

2. Powiązania Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 wykazuje silne powiązania z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi (Tabela 1).

Istotą procesów rozwojowych jest prowadzenie kompleksowych działań na obszarach całego miasta, z uwzględnieniem oczekiwań i potrzeb społecznych, inwestycyjnych oraz wyzwań cywilizacyjnych, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom w sferze: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, bądź technicznej. Podejmowana interwencja wiązać się będzie z realizacją szeregu projektów i działań mających na celu wszechstronny rozwój miasta, gwarantujący poprawę jakości życia jego mieszkańców oraz zachowanie i wykorzystanie wewnętrznych potencjałów.

W przypadku Łańcuta, wśród podstawowych kierunków interwencji publicznej należy wyróżnić wzrost zatrudnienia oraz rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu. Cele te doskonale wpisują się w założenia Strategii *Europa 2020*, w ramach której wdrażane są mechanizmy dwóch inicjatyw przewodnich, tj. „Programu na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejskiego programu walki z ubóstwem”.

Działania rozwojowe w Łańcutie nawiązują również do krajowych polityk rozwoju. Osiągnięcie celu strategicznego, jakim niewątpliwie jest poprawa życia obywateli, będzie możliwe dzięki podjęciu starań w trzech obszarach: konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, efektywności i sprawności państwa oraz równoważeniu potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji). Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jako jedno z głównych wyzwań wskazuje poprawę dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach kształcenia. Równie istotny jest rozwój kapitału ludzkiego, następujący poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie tzw. *workfarestate*, tj. państwa zachęcającego do pracy. Przyjęte kierunki interwencji w tym obszarze obejmują m.in.: tworzenie odpowiednich warunków dla wzrostu liczby niepełnosprawnych zatrudnionych na otwartym rynku pracy, promocję dzietności poprzez zmniejszenie kosztów związanych z opieką oraz wychowaniem dzieci (zwiększenie dostępności i poprawa jakości opieki w przedszkolach i żłobkach, funkcjonowanie systemu świadczeń rodzinnych, promowanie elastycznych form pracy), tworzenie kompleksowego systemu wspierania usamodzielniania się młodej generacji (zwiększenie liczby zajęć praktycznych w ramach kształcenia ogólnego), zapewnienie lepszej adresowalności świadczeń i zasiłków oraz rozwój ekonomii społecznej, a także zapewnienie realnego wsparcia rodzin wielodzietnych zabezpieczających je przed ryzykiem wykluczenia społecznego. Z kolei zamierzeniem Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020 jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów dla zapewnienia szybszego oraz zrównoważonego rozwoju kraju. Jednocześnie Strategia Rozwoju Kraju stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych, które uszczegóławiają ją łącząc kwestie społeczne, gospodarcze i przestrzenne. W tym kontekście warto wyróżnić Strategię Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 oraz Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie. W systemie zarządzania rozwojem kraju funkcjonuje ponadto Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020. Dokument ten stał się podstawą dla utworzenia instrumentu finansowego - Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020. Strategia rozwoju makroregionu zwraca szczególną uwagę na podnoszenie innowacyjności gospodarki oraz rozwój umiejętności osób pracujących, tak aby odpowiadały one potrzebom nowoczesnej gospodarki oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Za najważniejszy dokument strategiczny, dotyczący zagospodarowania przestrzennego, uznaje się Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, w której wyraźnie zaakcentowano potrzebę poprawy spójności wewnętrznej oraz terytorialne równoważenie rozwoju kraju m.in. poprzez wspieranie miast subregionalnych i budowanie potencjału specjalizacji terytorialnej. Podjęcie działań rozwojowych przyczyni się z kolei do odzyskania atrakcyjności danego obszaru, przywrócenia korzystnych warunków życia oraz podejmowania działalności gospodarczej i inwestycyjnej z wykorzystaniem istniejącego potencjału kulturowego. Odpowiednikiem KPZK na poziomie regionalnym jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego.

Tabela 1. Nawiązanie Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 do dokumentów strategicznych i planistycznych

Lp.	Nazwa dokumentu	Założenia dokumentu
I. POZIOM EUROPEJSKI		
1	Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	Priorytet I - Inteligentny rozwój Priorytet II - Zrównoważony rozwój Priorytet III - Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu Cel 1 - Zatrudnienie Cel 2 - Badania i rozwój Cel 3 - Zmiany klimatu i zrównoważone wykorzystanie energii Cel 4 - Edukacja Cel 5 - Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym
II. POZIOM KRAJOWY		
2	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności	Cel główny: Poprawa jakości życia Polaków (wzrost PKB na mieszkańca w relacji do najbogatszego państwa UE i zwiększenie spójności społecznej) dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwala na modernizację kraju Obszary strategiczne: I - Konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji) II - Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) III - Efektywności i sprawności państwa Cel 1 - Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji Cel 2 - Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki Cel 4 - Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki Cel 5 - Stworzenie Polski Cyfrowej

		<p>Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfarestate”</p> <p>Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska</p> <p>Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych</p> <p>Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego</p> <p>Cel 10 - Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej</p> <p>Cel 11 - Wzrost społecznego kapitału rozwoju</p>
3	Strategia Rozwoju Kraju 2020	<p>Cel główny: Wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności</p> <p>Obszary strategiczne: I - Sprawne i efektywne państwo II - Konkurencyjna gospodarka III - Spójność społeczna i terytorialna</p> <p>Cel 1 - Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem Cel 2 - Zapewnienie środków na działania rozwojowe Cel 3 - Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela Cel 4 - Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej Cel 5 - Wzrost wydajności gospodarki Cel 6 - Zwiększenie innowacyjności gospodarki Cel 7 - Rozwój kapitału ludzkiego Cel 8 - Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych Cel 9 - Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko Cel 10 - Zwiększenie efektywności transportu Cel 11 - Integracja społeczna Cel 12 - Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych Cel 13 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych</p>
4	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie	<p>Cel strategiczny: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów</p>

		<p>rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.</p> <p>Cel 1 - Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”)</p> <p>Cel 2 - Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”)</p> <p>Cel 3 - Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”)</p>
5	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	<p>Cel strategiczny:</p> <p>Wzrost poziomu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej całej Polski Wschodniej i każdego z jej województw w rozszerzonej Unii Europejskiej z uwzględnieniem zasady trwałego i zrównoważonego rozwoju</p> <p>Priorytet I - Oddziaływanie na poprawę jakości kapitału ludzkiego</p> <p>Priorytet II - Budowanie społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy</p> <p>Priorytet III - Wspieranie gospodarki, wspieranie funkcjonowania MSP</p> <p>Priorytet IV - Zwiększenie dostępności komunikacyjnej Polski Wschodniej poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej</p> <p>Priorytet V - Wykorzystanie położenia przy zewnętrznej granicy UE, rozwój współpracy transgranicznej</p> <p>Priorytet VI - Wsparcie funkcji metropolitalnych miast Polski Wschodniej</p> <p>Priorytet VII - Konserwacja i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz ochrona różnorodności biologicznej</p>
6	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	<p>Cel główny:</p> <p>Rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia</p> <p>Cel 1 - Wzrost zatrudnienia</p> <p>Cel 2 - Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych</p> <p>Cel 3 - Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluceniem społecznym</p> <p>Cel 4 - Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej</p> <p>Cel 5 - Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli</p>
7	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	<p>Cel główny:</p> <p>Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski</p>

		<p>Cel 1 - Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji</p> <p>Cel 2 - Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne</p> <p>Cel 3 - Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy</p> <p>Cel 4 - Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego</p>
8	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<p>Cel główny: Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie</p> <p>Cel 1 - Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności</p> <p>Cel 2 - Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów</p> <p>Cel 3 - Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej</p> <p>Cel 4 - Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski</p> <p>Cel 5 - Zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa</p> <p>Cel 6 - Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego</p>
9	Umowa Partnerstwa	<p>Dokument określa cele, dążenia, jak również zasady interwencji funduszy europejskich w Polsce w okresie programowania 2014 – 2020 w zakresie realizacji trzech polityk unijnych, tj. polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa.</p> <p>Priorytet I - Otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom</p> <p>Priorytet II - Spójność społeczna i aktywność zawodowa</p> <p>Priorytet III - Infrastruktura sieciowa na rzecz wzrostu zatrudnienia</p> <p>Priorytet IV - Środowisko i efektywne zarządzanie zasobami</p>
10	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	<p>Program stanowi ramy interwencji dla prowadzenia działań wpisujących się w cel rozwoju zrównoważonego określony w głównym dokumencie kierunkowym dla Polityki Spójności – Strategia Europa 2020. Zgodnie z tym dokumentem działania wynikające z</p>

		<p>POIŚ 2014-2020 będą zmierzać do budowy podstaw gospodarki niskoemisyjnej, promowania dostosowania do zmiany klimatu, ochrony środowiska naturalnego i wspierania efektywności wykorzystywania zasobów oraz promowania zrównoważonego transportu i usuwania niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych.</p> <p>Cel główny:</p> <p>Wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej</p>
11	Krajowa Polityka Miejska	<p>Cel główny:</p> <p>Wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców.</p> <p>Cel 1. Stworzenie warunków skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych</p> <p>Cel 2. Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji</p> <p>Cel 3. Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich</p> <p>Cel 4. Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia</p> <p>Cel 5. Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu</p>
III. POZIOM REGIONALNY		
12	Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2020	<p>Cel strategiczny:</p> <p>Efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno-gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców</p> <p>Obszary strategiczne:</p> <p>I - Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka</p> <p>II - Kapitał ludzki i społeczny</p> <p>III - Sieć osadnicza</p> <p>IV - Środowisko i energetyka</p> <p>Cel 1 - Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej</p> <p>Cel 2 - Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników: innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia</p>

		<p>Cel 3 – Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu</p> <p>Cel 4 – Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa</p>
13	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030	<p>Dokument uwzględnia cele i priorytety określone w strategii rozwoju województwa, co z kolei przekłada się na kierunki zagospodarowania przestrzennego oraz politykę przestrzenną. Ustala m.in.: podstawowe elementy sieci osadniczej, obszary funkcjonalne, systemy obszarów chronionych, rozmieszczenie infrastruktury społecznej i technicznej, a także wymagania w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego oraz dóbr kultury.</p>
14	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020	<p>Program formułuje ramy interwencji dla prowadzenia działań wpisujących się w trzy priorytety określone w głównym dokumencie kierunkowym dla polityki spójności - Strategii Europa 2020</p> <p>Cel główny:</p> <p>Wzmocnienie i efektywne wykorzystanie gospodarczych i społecznych potencjałów regionu dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju województwa</p>
15	Strategia ZIT Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego	<p>Dokument ustala szczegółowy plan strategiczny i operacyjny mający przyczynić się do rozwoju gospodarczego ROF, jego ściślejszej integracji i poprawy jakości życia lokalnej społeczności.</p> <p>Obszary interwencji:</p> <p>I - Wzrost konkurencyjności gospodarki dzięki tworzeniu warunków dla rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw oraz promocja zatrudnienia</p> <p>II - Podnoszenie jakości życia w ROF poprzez zwiększenie dostępności do nowoczesnych usług publicznych oraz rewitalizację przestrzeni publicznej</p> <p>III - Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywności energetycznej</p>
16	Dokumenty Strategiczne Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Plan gospodarki niskoemisyjnej Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego 2. Studium rozwoju transportu publicznego Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego 3. Koncepcja lokalizacji stref zwiększonej aktywności gospodarczej na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego 4. Program rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego 5. Studium programowo-przestrzenne wraz z koncepcją rozwiązań technicznych w zakresie odprowadzania wód opadowych z terenu Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego 6. Studium programowo-przestrzenne gospodarki wodno-ściekowej Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, 7. Diagnoza potrzeb seniorów zamieszkałych na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, ze szczególnym

		uwzględnieniem potrzeb osób dotkniętych zespołami otępiennymi. Formy i kierunki wsparcia społecznego, kulturalnego i zdrowotnego.
IV. POZIOM LOKALNY		
17	Program Rozwoju Powiatu Łańcuckiego do 2020 roku	<p>Misja:</p> <p>Zapewnienie jak najlepszych warunków życia i wszechstronnego rozwoju mieszkańców, tworzących nowoczesną, otwartą na wyzwania, ale równocześnie świadomą tradycyjnych wartości społeczność, której kluczowymi atrybutami jest przedsiębiorczość, pracowitość i wrażliwość społeczna.</p> <p>Priorytet strategiczny nr 1 - Tworzenie warunków do pełniejszego wykorzystanie potencjału turystycznego powiatu opartego na zasobach kulturowych i przyrodniczych</p> <p>Priorytet strategiczny nr 2 - Tworzenie sprzyjających warunków do napływu inwestorów wewnętrznych i zewnętrznych oraz wynikające stąd poszerzanie rynku pracy dla mieszkańców powiatu</p> <p>Priorytet strategiczny nr 3 - Tworzenie dogodnych warunków przepływu mieszkańców wewnątrz powiatu oraz ich komunikacji z otoczeniem zewnętrznym</p> <p>Priorytet strategiczny nr 4 - Prowadzenie edukacji skutecznie wspierającej rozwój intelektualny mieszkańców, dostosowanej do wymogów współczesnego rynku pracy</p> <p>Priorytet strategiczny nr 5 - Zabezpieczenie właściwego poziomu ochrony zdrowia mieszkańców powiatu oraz zapewnienie pomocy społecznej dla osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej</p>
18	Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Łańcuta na lata 2015-2020	<p>Cel główny:</p> <p>Ograniczenie skali występowania negatywnych zjawisk i procesów na obszarze Śródmieścia i terenów przylegających oraz wzmocnienie wewnętrznego potencjału tego obszaru w celu zrównoważonego rozwoju całego miasta.</p> <p>Cel 1 - Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, promocję integracji i włączenia społecznego oraz poprawę dostępności i jakości usług publicznych</p> <p>Cel 2 - Racjonalne kształtowanie przestrzeni miejskiej oraz zapewnienie wysokiej dostępności i odpowiedniego standardu infrastruktury służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców</p> <p>Cel 3 - Rozwój lokalnej przedsiębiorczości oraz zwiększenie aktywności gospodarczej ludności</p> <p>Cel 4 – Racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych i poszanowanie środowiska przyrodniczego</p> <p>Cel 5 – Zapewnienie wysokiego standardu i efektywności energetycznej budynków</p>
19	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania	<p>Główne cele i kierunki polityki przestrzennej miasta Łańcuta:</p> <p>Cel 1 - Przekształcenie struktury funkcjonalno - przestrzennej miasta służące podniesieniu rangi miasta w regionie i w Polsce</p>

	Przestrzennego Miasta Łańcuta	<p>Cel 2 - Udostępnienie przestrzeni miasta dla różnorodnych funkcji, w tym w szczególności dla usług turystycznych</p> <p>Cel 3 - Udostępnienie przestrzeni miasta dla inwestorów</p> <p>Cel 4 - Dostosowanie zasad zagospodarowania terenów do lokalnych uwarunkowań w zakresie fizjografii, walorów przyrodniczych i kulturowych</p> <p>Cel 5 - Dostosowanie rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej do potrzeb mieszkańców oraz roli poszczególnych terenów w przyjętym modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta.</p>
20	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Łańcuta na lata 2015-2020	<p>Główne cele strategiczne Planu</p> <p>Cel 1 - Poprawa jakości powietrza poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych związanej ze spalaniem paliw na terenie Miasta Łańcuta,</p> <p>Cel 2 - Zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,</p> <p>Cel 3 - Redukcja poziomu zużytej energii finalnej na terenie Miasta Łańcuta.</p> <p>Cele operacyjne Planu</p> <p>Cel 1 - Rozwój planowania energetycznego w Mieście Łańcutcie,</p> <p>Cel 2 - Identyfikacja obszarów problemowych na terenie Miasta Łańcuta,</p> <p>Cel 3 - Rozwój systemu zarządzania energią i środowiskiem,</p> <p>Cel 4 - Obniżenie poziomu energochłonności w poszczególnych sektorach odbiorców energii,</p> <p>Cel 5 - Optymalizacja działań związanych z produkcją i wykorzystaniem energii,</p> <p>Cel 6 - Utrzymanie tendencji wzrostowej wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,</p> <p>Cel 7 - Podniesienie poziomu świadomości społeczeństwa z zakresu ochrony środowiska,</p> <p>Cel 8 - Aktywizacja lokalnej społeczności oraz poszczególnych uczestników lokalnego rynku energii w działania ograniczające emisję gazów cieplarnianych.</p>
21	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miasta Łańcuta na lata 2016- 2019 z perspektywą na lata 2020-2023	<p>Celem nadrzędnym POŚ jest:</p> <p>Miasto Łańcut wspierające zrównoważony rozwój regionu poprzez działania poprawiające stan środowiska miejskiego i promujące ochronę środowiska naturalnego w oparciu o walory przyrodnicze środowiska miejskiego.</p> <p>Cele strategiczne (długoterminowe)</p> <p>Cel 1 - Poprawa jakości powietrza i klimatu</p> <p>Cel 2 - Ochrona przed hałasem</p> <p>Cel 3 - Poprawa jakości wód</p>

		<p>Cel 4 - Ograniczanie zużycia energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii</p> <p>Cel 5 - Poprawa stanu gleb, powierzchni ziemi i przyrody ożywionej</p> <p>Cel 6 - Ograniczanie zużycia zasobów i energii oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii</p> <p>Cel 7 - Wzrost świadomości ekologicznej, promocja postaw proekologicznych oraz wsparcie administracyjne</p>
22	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020	<p>Misja:</p> <p>Zapewnienie mieszkańcom wysokiego poziomu i jakości życia oraz aktywne przeciwdziałanie marginalizacji oraz wykluczeniu społecznemu</p> <p>Cel 1 - Skuteczny system opieki nad rodziną</p> <p>Cel 2 - Ochrona zdrowia</p> <p>Cel 3 - Integracja społeczna osób niepełnosprawnych i starszych</p> <p>Cel 4 - Przeciwdziałanie bezrobociu oraz wykluczeniu społecznemu</p>
23	Program Wspierania Rodziny Gminy Miasto Łańcut na lata 2014-2016	<p>Cel główny:</p> <p>Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w procesie przywracania ich zdolności do prawidłowego funkcjonowania oraz promowanie społecznie pożądanego modelu rodziny przy ścisłej współpracy instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny</p> <p>Cel 1 - Diagnostowanie i analiza środowisk rodzinnych</p> <p>Cel 2 - Wzmocnienie roli i funkcji rodziny</p> <p>Cel 3 - Zapobieganie dysfunkcyjności rodziny</p> <p>Cel 4 - Zabezpieczenie pomocy w integracji rodziny i przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny</p> <p>Cel 5 - Profilaktyka: podniesienie świadomości w zakresie funkcjonowania rodziny</p>
24	Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Miasto Łańcut na lata 2014-2020	<p>Cel główny:</p> <p>Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności pomocy rodzinom dotkniętym tym problemem</p> <p>Cel 1 - Rozwijanie społecznej świadomości i wrażliwości wobec zjawiska przemocy w rodzinie</p> <p>Cel 2 - Rozwijanie profilaktyki przemocy w rodzinie adresowanej do różnych grup społecznych</p> <p>Cel 3 - Zwiększanie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie</p> <p>Cel 4 - Zwiększanie dostępności i efektywności pomocy niesionej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w zależności od ich sytuacji i potrzeb poprzez rozwój różnorodnych form wsparcia socjalnego, pracy socjalnej, poradnictwa psychologicznego,</p>

		<p>pedagogicznego, prawnego, medycznego, socjalnego, interwencji kryzysowej i psychoterapii</p> <p>Cel 5 - Rozwój zintegrowanego, interdyscyplinarnego, systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, służącego zwiększeniu skuteczności i dostępności pomocy dla rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie: ochronie ofiar przemocy w rodzinie oraz oddziaływaniom interwencyjnym i korekcyjnym kierowanym do sprawców przemocy domowej</p>
25	<p>Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2014-2020</p>	<p>Cel główny: Ochrona zdrowia – rozwiązywanie problemów narkomanii</p> <p>Cel 1 - Ograniczanie używania środków psychoaktywnych przez mieszkańców Łańcuta</p> <p>Cel 2 - Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat zjawiska narkomanii, problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych i możliwości zapobiegania zjawisku</p> <p>Cel 3 - Zwiększanie zaangażowania społeczności lokalnych w zapobieganiu używania środków psychoaktywnych poprzez organizowanie i prowadzenie na terenie placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych programów profilaktycznych</p> <p>Cel 4 - Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkotykowe pomocy psychologicznej, prawnej i socjalno-bytowej</p>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyżej wymienionych dokumentów.

3. Diagnoza istniejącego stanu na terenie Miasta Łańcuta

Rzetelna diagnoza stanu rzeczywistości obejmująca różne sfery rozwoju danych jednostek osadniczych stanowi podstawę dla wszelkiego rodzaju działań strategicznych oraz operacyjnych. Celem niniejszej diagnozy dla Miasta Łańcuta jest identyfikacja różnorodnych zjawisk oraz procesów istotnych z punktu widzenia procesu rozwoju. Jednocześnie celem diagnozy istniejącego stanu na terenie Łańcuta jest delimitacja obszarów z jednej strony problematycznych, z drugiej strony posiadających największy potencjał rozwojowy w oparciu o obiektywne i weryfikowalne wskaźniki oraz metody badawcze dostosowane do uwarunkowań lokalnych. W niniejszej części Strategii Rozwoju w szczególności skupiono się na identyfikacji różnego rodzaju zjawisk kryzysowych (tj. problemów i barier) w sferach: społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej oraz gospodarczej, przy równoczesnym wskazaniu wyzwań rozwojowych.

Niniejszy raport diagnostyczny składa się z pięciu części odpowiadających poszczególnym sferom procesu rozwoju. W pierwszej części uwagę skupiono na aspektach dotyczących położenia miasta w przestrzeni geograficznej, funkcji spełnianych przez Łańcut w systemie oraz hierarchii osadniczej kraju i regionu, struktury przestrzenno-funkcjonalnej miasta, infrastruktury społecznej i technicznej, poziomu dostępności i jakości usług publicznych, jak również dziedzictwa kulturowego. Druga część diagnozy obejmuje zagadnienia dotyczące sfery środowiskowej (struktura i stan środowiska przyrodniczego na terenie miasta). W kolejnej części raportu diagnostycznego poświęconego sferze technicznej, uwaga została skupiona w szczególności na aspektach związanych z mieszkalnictwem. Czwarta część diagnozy obejmuje zagadnienia dotyczące lokalnej gospodarki (m.in. jej wielkości oraz struktury). Ostatnia część raportu diagnostycznego dotyczy zagadnień charakterystycznych dla sfery społecznej. W tym miejscu szerszej analizie poddano aspekty związane z: demografią, edukacją oraz kapitałem ludzkim, ochroną zdrowia i opieką medyczną, pomocą społeczną, lokalnym rynkiem pracy, bezpieczeństwem publicznym, kulturą, sportem i rekreacją, turystyką, a także aktywnością społeczną i obywatelską mieszkańców.

Analizy zrealizowane dla potrzeb niniejszej diagnozy mają charakter zarówno statyczny, jak również dynamiczny. W pierwszym przypadku ograniczono się do prezentacji informacji i wskaźników według najnowszych dostępnych danych statystycznych i administracyjnych. Informacje zamieszczone w tej diagnozie w zdecydowanej większości przypadków prezentują rozpatrywane zjawiska według stanu na koniec 2014 roku. Natomiast w przypadku analiz o charakterze dynamicznym każdorazowo starano się zwrócić uwagę na zmienność badanych procesów oraz zjawisk w perspektywie średniookresowej (tj. na przestrzeni okresu obejmującego lata 2014-2020). Przy tej okazji starano się identyfikować różne trendy oraz tendencje rozwojowe właściwe dla Łańcuta. Analizy zamieszczone w raporcie diagnostycznym w znacznej większości przypadków mają charakter porównawczy. Wartości mierników obrazujących rozpatrywane zjawiska oraz procesy każdorazowo starano się odnosić do szerszej skali przestrzennej, przyrównując je do wartości średnich dla Polski, województwa podkarpackiego, powiatu łańcuckiego, a także Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, którego Łańcut jest członkiem.

Dla potrzeb diagnozy skorzystano z szeregu różnych źródeł informacji oraz danych. Głównym źródłem danych, z których korzystano w ramach opracowywania raportu diagnostycznego, były dane statystyczne pozyskane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Jednocześnie w celu przygotowania niniejszej diagnozy korzystano również z zasobów administracyjnych (tj. danych gromadzonych przez inne instytucje i podmioty niż służby statystyki publicznej). Dla potrzeb raportu diagnostycznego dane administracyjne zostały udostępnione przez: Urząd Miasta Łańcuta, Miejski

Ośrodek Pomocy Społecznej w Łącutie (dane dotyczące liczby rodzin i osób korzystających z różnych świadczeń pomocy społecznej), Miejski Zarząd Budynków (dane dotyczące komunalnych zasobów mieszkaniowych), Łącutki Zakład Komunalny sp. z o.o. (dane dotyczące struktury wodno-kanalizacyjnej na terenie miasta), Komendę Powiatową Policji w Łącutie (dane dotyczące liczby i lokalizacji przestępstw i wykroczeń popełnionych na terenie miasta), a także Powiatowy Urząd Pracy w Łącutie (dane dotyczące liczby i struktury zarejestrowanych bezrobotnych). Równocześnie pozyskano informacje dotyczące zdawalności i wyników egzaminów kończących poszczególne etapy edukacji (dane zamieszczone na stronie internetowej Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie), jak również dotyczące frekwencji mieszkańców w wyborach ogólnokrajowych oraz lokalnych (informacje zamieszczone na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej). Przy opracowywaniu diagnozy istniejącego stanu na terenie Łącuta posłużono się również literaturą naukową oraz innymi źródłami danych zastanych (w tym zwłaszcza krajowymi, regionalnymi i lokalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi). Cennym źródłem informacji okazały się strony internetowe Urzędu Miasta Łącuta oraz innych instytucji i podmiotów publicznych funkcjonujących na terenie miasta. Ponadto, w ramach prac nad diagnozą uwzględnione zostały opinie i wnioski mieszkańców Łącuta wyrażone w ankiecie dotyczącej uwarunkowań, potrzeb i kierunków rozwoju Miasta Łącuta dla potrzeb opracowywanej Strategii Rozwoju Miasta Łącuta na lata 2015–2020 oraz w ankiecie dotyczącej rewitalizacji dla potrzeb opracowywanego Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Łącuta na lata 2015-2020. Powyższe badania ankietowe przeprowadzone zostały przez Urząd Miasta Łącuta.

W trakcie opracowania dokumentu zastosowano różne metody analityczne oraz badawcze, jak również wykorzystano szereg odmiennych wskaźników obrazujących sytuację Łącuta w sferze: przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej, technicznej, gospodarczej oraz społecznej. Mierniki wykorzystane dla potrzeb niniejszego raportu diagnostycznego najczęściej konstruowano przeliczając dane bezwzględne (liczby odnoszące się do analizowanych zjawisk i procesów) na liczbę mieszkańców (najczęściej 1000 osób), bądź też jednostkę powierzchni.

3.1. Struktura organizacyjna Gminy Miasto Łącut

Rada Miasta. Organem stanowiącym i kontrolnym Miasta Łącuta jest Rada Miasta Łącuta licząca 15 radnych wybieranych w wyborach powszechnych i bezpośrednich w piętnastu jednomandatowych okręgach wyborczych.

Burmistrz Miasta. Organem wykonawczym Miasta jest Burmistrz Miasta Łącuta, który wykonuje uchwały Rady Miasta, kieruje bieżącymi sprawami oraz reprezentuje Miasto na zewnątrz, stosownie do zapisów ustawy o samorządzie gminnym. Burmistrz, przy pomocy Zastępcy, Sekretarza i Skarbnika kieruje również pracą Urzędu Miasta Łącuta, którego struktura szczegółowo opisana została w Regulaminie Organizacyjnym.

Urząd Miasta Łącuta. Jest jednostką organizacyjną Gminy i pracodawcą dla zatrudnionych w nim pracowników. Siedzibą Urzędu jest miasto Łącut, Plac Sobieskiego 18, 37-100 Łącut. 4.

Osiedla. Miasto Łącuta posiada 5 jednostek pomocniczych – osiedli, którymi są:

- Osiedle Śródmieście;
- Osiedle Wschód;
- Osiedle Południe;
- Osiedle Przedmieście – Grabskie
- Osiedle Podzwierzyniec - Kąty

Jednostki organizacyjne. Miasto Łańcut posiada 15 jednostek organizacyjnych, którymi są:

- Przedszkola:
 - Przedszkole miejskie nr 1, ul. H. Sienkiewicza 5 B
 - Przedszkole miejskie nr 2, ul. J. Piłsudskiego 70
 - Przedszkole miejskie nr 3, ul. J. Kochanowskiego 1 D
 - Przedszkole miejskie nr 4, os. Trzeźnik 16
 - Przedszkole miejskie nr 5, ul. H. Sienkiewicza 5 A
- Szkoły podstawowe:
 - Szkoła Podstawowa nr 2 im. Ks. J. Twardowskiego, ul. Kościuszki 17
 - Szkoła Podstawowa nr 3 i, 10 Pułku Strzelców Konnych, ul. 29 Listopada 21
- Zespół Szkół nr 1:
 - Szkoła Podstawowa nr 4 im. Jana Pawła II, ul. J. Kochanowskiego 6
 - Gimnazjum nr 2, ul. J. Kochanowskiego 6
- Publiczne Gimnazjum nr 1 im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego, ul. J. Piłsudskiego 7
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, ul. J. Piłsudskiego 9
- Miejska Biblioteka Publiczna, ul. S. Moniuszki 2
- Miejski Dom Kultury, ul. T. Kościuszki 15
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, ul. Armii Krajowej 57
- Miejski Zarząd Budynków, ul. R. Traugutta 20

Spółki komunalne. Miasto Łańcut jest właścicielem 2 spółek komunalnych, którymi są:

- Łańcucki Zakład Komunalny sp. z o.o., ul. Traugutta 20
- Ciepłownia Łańcut sp. z o.o., ul. Polna 2 A

Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015–2020 obejmuje swym zasięgiem wszystkie podmioty tworzące strukturę organizacyjną Gminy Miasto Łańcut i dla wszystkich wyznacza kierunki rozwoju, jak również przewiduje zadania do realizacji (bezpośrednio lub na ich obiektach).

3.2. Sfera przestrzenna

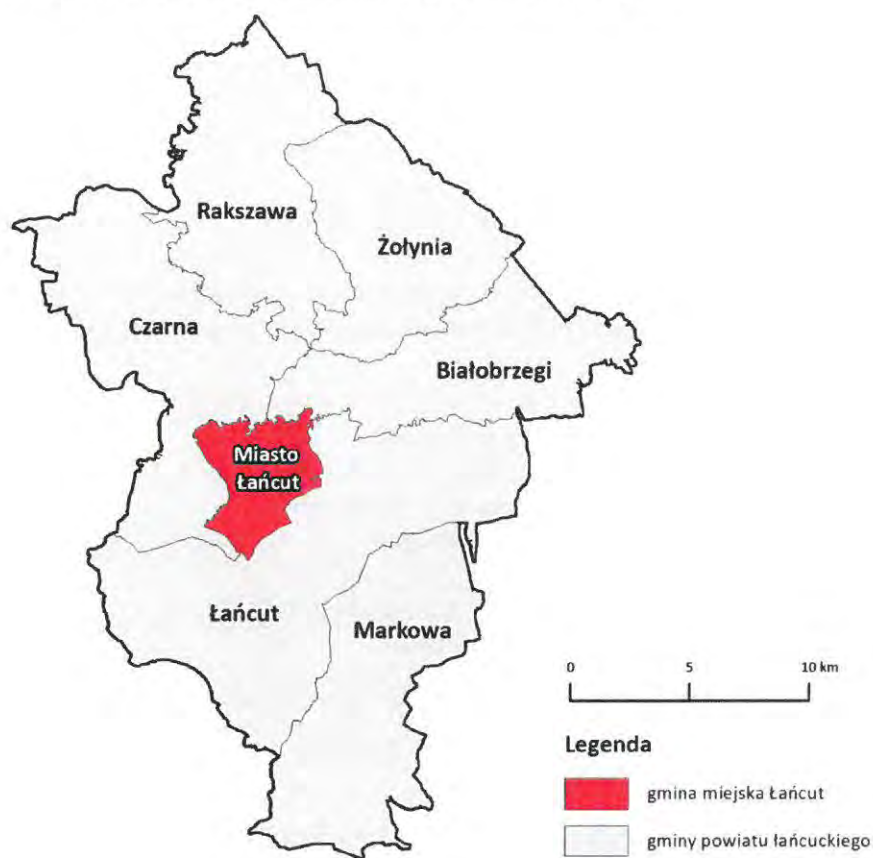
Struktura przestrzenno-funkcjonalna miast to złożony system powiązanych ze sobą zjawisk i procesów demograficznych, gospodarczych, infrastrukturalnych, ekonomicznych i społecznych, kształtowanych na przestrzeni lat. Do omawianej sfery zalicza się następujące układy: pasmowy sieci osadniczej przedstawiający powiązania jednostki urbanistycznej z czynną działalnością człowieka, węzłowy związany z aktywnością gospodarczą, strefowy uzależniony od warunków i walorów środowiska naturalnego, oraz sieciowy przedstawiający powiązania infrastrukturalne (komunikacyjne i techniczne). Powyższe układy pozostają w wzajemnej relacji i współzależności w przestrzeni miasta¹.

3.2.1. Położenie na tle podziału administracyjnego województwa podkarpackiego

Łańcut jest miastem położonym w południowo-wschodniej Polsce, w centralnej części województwa podkarpackiego, w granicach powiatu łańcuckiego oraz w granicach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Od północy i zachodu graniczy z gminą Czarna, od północnego-wschodu z gminą Białobrzegi, natomiast od południa i wschodu z gminą wiejską Łańcut (Rysunek 1).

¹Źródło: Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego. Część IV. Struktury przestrzenne (2009).

Rysunek 1. Położenie Miasta Łañcuta na tle podziału administracyjnego powiatu łañcuckiego

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych GUS według stanu na rok 2014, miasto Łañcut zajmuje powierzchnię 19,4 km², co stanowi 4,3% terytorium powiatu łañcuckiego. Jest zamieszkiwane przez 17 982 osoby (22,5% ludności powiatu łañcuckiego). Gęstość zaludnienia utrzymuje się na poziomie 946 osób/km² (Tabela 2).

Tabela 2. Powierzchnia, liczba ludności oraz gęstość zaludnienia w Łañcutie na tle pozostałych gmin powiatu łañcuckiego w 2014 roku

L.p.	Jednostka terytorialna	Liczba ludności [osoby]	Powierzchnia [km ²]	Gęstość zaludnienia [osoby/km ²]
1	Łañcut (gmina miejska)	17 982	19	946
2	Łañcut (gmina wiejska)	21 395	107	200
3	Białobrzegi (gmina wiejska)	8 512	56	152
4	Czarna (gmina wiejska)	11 426	78	147
5	Markowa (gmina wiejska)	6 563	69	95
6	Rakszawa (gmina wiejska)	7 237	66	110
7	Żołyńia (gmina wiejska)	6 913	57	121
X	Powiat łañcucki	80 028	452	177

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Na terenie Łańcuta wydzielonych zostało 5 jednostek pomocniczych, którymi są następujące osiedla: Śródmieście, Wschód, Południe, Przedmieście Grabskie i Podzwierzyniec Kąty². Wyraźnie największą, pod względem zajmowanej powierzchni, jednostką pomocniczą Łańcuta jest osiedle Podzwierzyniec Kąty o powierzchni około 6,1 km², co stanowi 32% obszaru miasta. Dużymi powierzchniowo osiedlami są również osiedla Południe (3,3 km²) i Przedmieście Grabskie (5,0 km²). Najmniejszymi jednostkami pomocniczymi Łańcuta są osiedle Śródmieście (2,03 km²) i osiedle Wschód (2,5 km²)³.

3.2.2. Położenie na tle krain fizycznogeograficznych

Łańcut usytuowany jest w południowo-wschodniej Polsce. Według regionalizacji fizycznogeograficznej J. Kondrackiego (2000), powiat łańcucki (w tym Łańcut) położony jest na terenie prowincji zwanej Karpaty Zachodnie (zaliczanej do podprowincji Północne Podkarpacie) i Pogórza Środkowobeskidzkiego (klasyfikowanego do podprowincji Zewnętrzne Karpaty Zachodnie). Samo miasto znajduje się na pograniczu dwóch mezoregionów, tj. Podgórze Rzeszowskiego oraz Pradoliny Podkarpackiej, leżących w obrębie Kotliny Sandomierskiej⁴. Granica pomiędzy mezoregionami przebiega wzdłuż magistrali kolejowej, dzieląc tym samym teren miasta na dwie części: nizinną od strony północnej i wyżynną od południowej.

3.2.3. Położenie w systemie oraz hierarchii osadniczej kraju i regionu

Pozycja, jaką zajmuje określone miasto w systemie hierarchicznym kraju warunkuje miejsce jednostki w polityce regionalnej i przestrzennej, warunkując tym samym jej rozwój społeczno-gospodarczy. J. Parysek (2007) w hierarchii funkcjonalnej jednostek terytorialnych systemu osadniczego Polski, wyróżnia sześć zasadniczych grup. Kolejno, klasy funkcjonalne tworzą jednostki o znaczeniu: makroregionalnym, regionalnym, subregionalnym, ponadlokalnym, lokalnym oraz sublokalnym⁵.

Łańcut jako miasto, w granicach którego mają siedzibę instytucje publiczne szczebla gminnego (miejskiego i wiejskiego) oraz powiatowego, stanowi jednostkę o znaczeniu ponadlokalnym. Łańcut, historycznie związany z magnackimi rodami Lubomirskich oraz Potockich, usytuowany w paśmie centralnym województwa podkarpackiego, pełni również szereg funkcji o znaczeniu regionalnym (kulturalne, turystyczne). Miasto położone jest również w obrębie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, gdzie ze względu na powierzchnię, a także spełniane różnego rodzaju funkcji zajmuje drugie miejsce w systemie i hierarchii ośrodków miejskich tego obszaru funkcjonalnego. Bliskie położenie Łańcuta w stosunku do stolicy województwa podkarpackiego – Rzeszowa (18 km), warunkuje charakter i przebieg procesów społeczno-gospodarczych na terenie miasta.

Łańcut to ośrodek miejski pełniący różnego rodzaju funkcje: administracyjną, przemysłową, handlowo-usługową, mieszkaniową, komunikacyjną, edukacyjną, kulturalną, turystyczną, a także sportowo-rekreacyjną. Sprzyjająca lokalizacja miasta, wpływa korzystnie na dynamikę procesów społeczno-gospodarczych Łańcuta, w tym na: napływ nowych mieszkańców i inwestycji gospodarczych, wysoką dostępność infrastruktury technicznej, czy uporządkowaną gospodarkę wodno-ściekową miasta. Położenie Łańcuta w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym daje również mieszkańcom większe

²Źródło: Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Miasta Łańcuta (www.lancut.bilutyn.net).

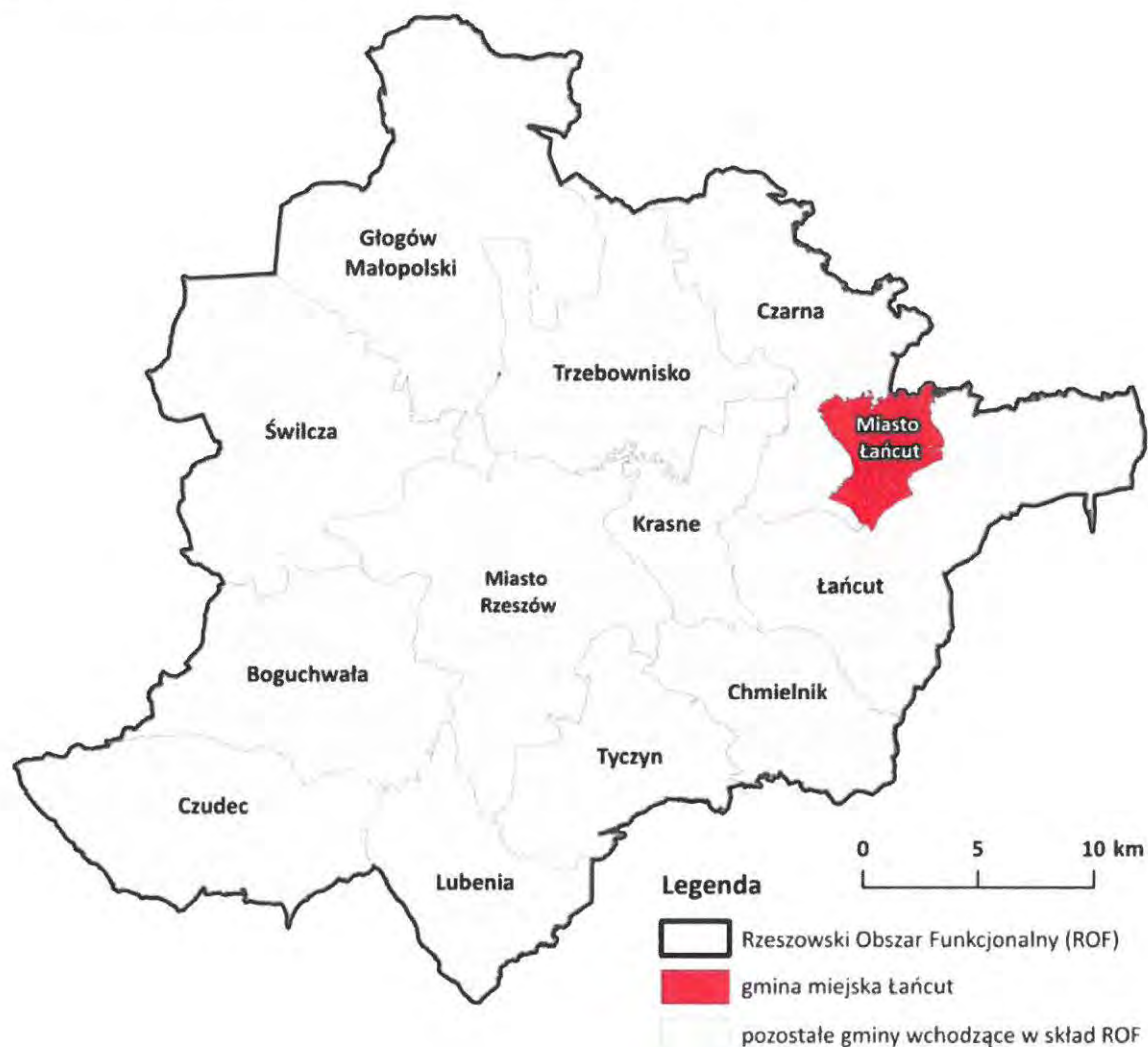
³Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Łańcuta (2001–2010).

⁴Kondracki J., 2000, Geografia regionalna Polski, PWN, Warszawa.

⁵Parysek J. J., 2007, *Spółczesność* [w:] Rogacki H. (red.), *Geografia społeczno-gospodarcza Polski*, PWN, Warszawa.

możliwości w kwestii poszukiwania pracy, a także ułatwia dostęp do usług, w tym usług wyższego rzędu.

Rysunek 2. Położenie Miasta Łańcuta na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego

Źródło: opracowanie własne.

Miasto Łańcut to wielofunkcyjny ośrodek, pełniący szereg istotnych funkcji o znaczeniu (zasięgu) lokalnym i ponadlokalnym, a w zakresie funkcji kulturalnych i turystycznych także o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym (Tabela 3).

Tabela 3. Funkcje spełniane przez Miasto Łańcut w systemie i hierarchii osadniczej województwa i kraju

L.p.	Funkcja miasta	Opis
1	Administracyjna	Łańcut jest siedzibą władz Gminy Miasta Łańcut, Gminy Łańcut i Powiatu Łańcuckiego. W granicach miasta zlokalizowanych jest ponadto szereg obiektów użyteczności publicznej pełniących funkcje administracyjne na rzecz mieszkańców miasta i powiatu łącuckiego (m.in. Urząd Skarbowy w Łańcutcie).
2	Przemysłowa	Na terenie Łańcuta funkcjonują istotne dla gospodarki miasta i regionu zakłady przemysłowe. Wśród najważniejszych zakładów przemysłowych zlokalizowanych na terenie miasta należy wymienić przede wszystkim: Koelner Łańcucka Fabryka Śrub, Fabrykę Wódek Polmos Łańcut S.A. czy Zakłady Odzieżowe VIPO Sp. z o.o. W granicach miasta zlokalizowane są również liczne składy przemysłowe i tereny magazynowe. Funkcje przemysłowe miasta skoncentrowane są przede wszystkim w północnej części Łańcuta.
3	Handlowo-usługowa	Łańcut jest lokalnym centrum handlowo-usługowym dla mieszkańców całego powiatu łącuckiego. Na terenie miasta (przede wszystkim w granicach Śródmieścia i terenów przylegających) zlokalizowanych jest szereg obiektów handlowych, usługowych, jak również drobne rzemiosło i zaplecze gastronomiczne.
4	Mieszkaniowa	Zabudowa mieszkaniowa zlokalizowana jest w zabytkowych obiektach w centrum, a także w zespołach zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej na terenie Łańcuta.
5	Komunikacyjna	Łańcut pełni rolę lokalnego centrum komunikacyjnego. W mieście krzyżują się szlaki komunikacji drogowej o znaczeniu krajowym i regionalnym. Przez obszar Łańcuta wiedzie trasa międzynarodowej magistrali kolejowej E30, na której przebiegu na terenie miasta zlokalizowana jest stacja kolejowa.
6	Edukacyjna	Na terenie miasta (przede wszystkim w granicach Śródmieścia i terenów przylegających) zlokalizowanych jest szereg placówek oświatowych i wychowawczych (przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne). W Łańcutcie funkcjonuje również państwowa szkoła muzyczna.
7	Ochrony zdrowia i opieki medycznej	W mieście funkcjonują Centrum Medyczne w Łańcutcie, publiczne i prywatne przychodnie lekarskie oraz apteki.
8	Pomocy społecznej	Na terenie miasta zlokalizowane są ośrodki pomocy społecznej, jak również dom pomocy społecznej oraz powiatowe centrum pomocy rodzinie.
9	Kulturalna	W mieście funkcjonują liczne instytucje kultury, takie jak: muzea (Muzeum – Zamek w Łańcutcie, Muzeum Gorzelnictwa), ośrodki kultury (Miejski Dom Kultury w Łańcutcie wraz z filiami), biblioteki (Miejska Biblioteka Publiczna w Łańcutcie wraz z filiami, Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Rzeszowie - Filia w Łańcutcie). Na terenie miasta organizowanych jest szereg imprez i wydarzeń kulturalnych, w tym także o znaczeniu ponadregionalnym (Festiwal Muzyczny w Łańcutcie).
10	Turystyczna	Miasto pełni funkcje turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym. Łańcut cechuje się bogactwem i zróżnicowaniem obiektów zabytkowych. Najważniejszym obiektem zabytkowym w przestrzeni miasta jest Muzeum-Zamek (dawna rezydencja magnacka Lubomirskich i Potockich), będący jednym z dwóch obiektów w województwie podkarpackim wpisanych na listę Pomników Historii.
11	Sportowo-rekreacyjna	W mieście zlokalizowane są liczne obiekty sportowo-rekreacyjne, m.in.: Centrum Sportowo-Rekreacyjne (hala sportowo-widowiskowa i kryta pływalnia), basen kąpielowy otwarty, stadion, pole namiotowe, kompleks boisk sportowych ORLIK 2012, place zabaw, przyszkolne obiekty sportowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie kwerendy stron internetowych Urzędu Miasta Łańcuta oraz miejskich jednostek organizacyjnych, a także Starostwa Powiatowego w Łańcutcie i powiatowych jednostek organizacyjnych.

3.2.4. Struktura środowiska przyrodniczego

Rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych jednostek terytorialnych uzależniony jest od warunków środowiska przyrodniczego. Korelacja pomiędzy wybranymi czynnikami geograficznymi (tj. budową geologiczną, rzeźbą terenu, glebami, stosunkami wodnymi, klimatem, szatą roślinną itp.) a społeczno-ekonomicznymi (tj. osadnictwem, turystyką, przemysłem itp.), ukazuje wpływ walorów naturalnych danego obszaru na aktywność gospodarczą człowieka. Rozmieszczenie działalności produkcyjnych w przestrzeni ma swoje odzwierciedlenie w terytorialnym zróżnicowaniu elementów środowiska przyrodniczego. Potencjał oraz specyfika jednostek osadniczych kształtowana jest pod wpływem wybranych czynników geograficznych. Z jednej strony niekorzystne warunki środowiskowe wpływają na konieczność ponoszenia znacznie większych nakładów inwestycyjnych i produkcyjnych, z drugiej niektóre elementy środowiska naturalnego jednocześnie mogą utrudniać rozwój poszczególnych działalności i ułatwiać podejmowanie innych aktywności. Taki typ relacji określane jest jako względny.

Łańcut położony jest na obszarze Podgórze Rzeszowskiego oraz Pradoliny Podkarpackiej, wchodzących w skład jednostki tektonicznej zwanej zapadliskiem przedkarpackim⁶. Zapadlisko przedkarpackie jest najniższą jednostką alpejską na terenie Polski, powstała w końcowym etapie tektogenezy Karpat Polskich. Obszar pokrywają przede wszystkim osady molasowe pochodzące z okresu środkowego i dolnego miocenu, tj. ility i ility z domieszką piasków pylastych i drobnoziarnistych⁷. Cechą charakterystyczną obszaru jest występowanie utworów organicznych, np. torfu. Na terenie miasta jedynym eksploatowanym surowcem budowlanym jest pył lessowy w złożach Łańcut oraz surowce ilaste ze złoża Łańcut II.

Rzeźba terenu. Zróżnicowana rzeźba terenu miasta uwarunkowana jest od położenia na pograniczu dwóch jednostek fizycznogeograficznych: Pradoliny Podkarpackiej i Podgórze Rzeszowskiego. Równoleżnikowe obniżenie zwane pradoliną to teren opadający w kierunku północno-wschodnim, osiagający wysokość od 201 do 207 m n.p.m. Mezoregion Pradoliny Podkarpackiej od południa graniczy z Podgórzem Rzeszowskim, stanowiącym wysoczyznę erozyjno-denuwacyjną, której charakterystyczną cechą jest falista rzeźba. Podgórze budują następujące formy morfologiczne: wierzchowina lessowa i wodno-lodowcowa oraz dolina rzeki Wiśtok. Wspomniany płaskowyż wznosi się w kierunku południowym. Las komunalny Bażantarnia położony w północnej części Śródmieścia znajduje się na wysokości około 200 m n.p.m., natomiast teren centrum miasta w okolicach Zamku wznosi się do wysokości nawet 240 m n.p.m. Cechą charakterystyczną Podgórze Rzeszowskiego są wąwozy lessowe tworzące formy o stromych zboczach i płaskich dnach. Obszar Łańcuta w całości położony jest w obrębie Podgórze Rzeszowskiego. Inne przykłady form charakterystycznych dla powierzchni morfologicznej miasta to doliny rzeczne. Mikośka, to głęboko wcięta dolina o płaskich zboczach oraz podmokłym dnie. Koryto rzeki ma zróżnicowany kształt. W odcinku ujściowym jest to płaskodenna dolina o zboczach w kształcie skarp. Środkową część cechuje forma dolinna, natomiast w odcinku źródłowym-wciosowata. W obrębie centrum miasta wyróżnić można także struktury pochodzenia antropogenicznego, tj. sztuczne nasypy, skarpy i wkopy. Zajmują one niewielką część terenu⁸.

Gleby. Zmienność topologiczna gleb na terenie miasta Łańcut to wynik kształtowania się pedosfery na różnego rodzaju podłożu o zmiennym składzie litologicznym. Na obszarze Pradoliny Podkarpackiej przeważają mady brunatne, lokalnie glejowe, wytworzone w skutek sedimentacji osadów aluwialnych. Miąższość poziomu próchnicznego najlepszych z nich to około 35 cm, co przypisuje omawiane gleby do

⁶Źródło: Kondracki J., 2000, *Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa.

⁷ Źródło: Mizerski W., 2009, *Geologia Polski*, PWN, Warszawa.

⁸Źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Miasta Łańcuta* (2001, 2010).

II i III klasy bonitacyjnej⁹. Również doskonale właściwości fizykochemiczne i wilgotnościowe gleb, wpływają na wzrost walorów środowiskowych obszaru. Pradolina Podkarpacka to doskonały teren do uprawy różnego rodzaju roślin, w tym i warzyw¹⁰. Gleby wytworzone na pokrywie lessowej występują głównie w obszarze mezoregionu Podgórze Rzeszowskiego. Na pokrywie pylasto-gliniastej powstały gleby brunatne (kwaśne i wyługowane) i czarnoziemy (zdegradowane i deluwialne). Lokalnie spotykane są także bielice i pseudobielice. Gleby te cechują się dobrą i wysoką klasą bonitacyjną¹¹. W granicach miasta wyróżnić można także struktury pochodzenia antropogenicznego tj. urbanoziemy, gleby ogrodowe.

Klimat. Według podziału Polski na regiony klimatyczne W. Okołowicza, Łańcut położony jest na terenach o przeważających wpływach klimatu kontynentalnego. Cechy charakterystyczne tego regionu to większa niż na innych terenach Polski roczna amplituda temperatury powietrza, wiosna dość późna i stosunkowo krótka, lato długie, krótka i ciepła jesień, zima długa i chłodna.

Podstawowe parametry klimatu przedstawiają się następująco:

- średnia roczna temperatura wynosi +8,9°C
- średnia temperatura najcieplejszego miesiąca to +18,00C (lipiec)
- średnia temperatura najchłodniejszego miesiąca (styczeń) waha się od -3,50C
- lato termiczne (czyli okres z temperaturą powyżej 15°C) trwa około 95 dni
- okres wegetacyjny trwa około 210 dni
- okres, w którym temperatury są poniżej 0°C trwa 92 dni
- okres zalegania pokrywy śnieżnej wynosi 80 dni
- średnie roczne nasłonecznienie wynosi 4,3 godz./dobę
- średnioroczne opady atmosferyczne przekraczają 600 mm, w okresie wegetacyjnym (IVIX) suma opadów to około 450 mm
- średnia roczna wartość wilgotności względnej powietrza oscyluje w granicy 81%.
- przeważają wiatry zachodnie i północno-zachodnie, wiatry wschodnie to ok. 13% ogółu i występują przede wszystkim w zimie. Cisze i wiatry do 1m/s występują przez około 8,6% czasu w roku dominują wiatry zachodnie (ze wskaźnikiem 21% czasu trwania), często występują wiatry południowo-zachodnie i północno-zachodnie
- średnia roczna wartość zachmurzenia atmosferycznego dla miasta Łańcut to 6,5, odpowiednio dla skali zachmurzenia 0-10

Na klimat znaczny wpływ mają także warunki lokalne. Modyfikują go rzeźba terenu, wody powierzchniowe oraz szata roślinna.

Stosunki wodne.

Wody powierzchniowe. Według podziału hydrograficznego obszar aglomeracji Łańcuta przynależy do zlewni Wisłoka, stanowiącego największy lewobrzeżny dopływ Sanu. Północna część Łańcuta położona jest na terasie nadzalewowej Wisłoka. Jest to obszar w szczególności narażony na wysokie stany wód w rzece, związane z okresem wezbrań. Omawiana trasa nadzalewowa porozcinana jest systemem starorzeczy, z najstarszym z nich zwanym *Stare Wisłoczysko*, do którego uchodzą prawoboczne dopływy rzeki Wisłok. Obszar starorzeczy cechuje się występowaniem naturalnych zbiorników wód

⁹Źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Miasta Łańcuta* (2001, 2010).

¹⁰Źródło: *Program Rewitalizacji dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego* (2015).

¹¹Źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Miasta Łańcuta* (2001, 2010).

powierzchniowych¹³. Wschodnia część miasta odwadniania jest głównie przez dopływy Wisłoka, tzn. Mikoškę i Sawę. Fragmenty tych dolin, z uwagi na działalność człowieka, utraciły swoje kształty naturalne, zostały skanalizowane i przykryte. W wyniku ulewnych opadów typu burzowego, w korytach rzek następuje wzrost przepływu, czego efektem jest zalewanie miasta. Do zabezpieczeń przeciwpowodziowych Łańcuta zaliczyć można stawy i naturalne zbiorniki wód powierzchniowych, pełniące m.in. funkcje retencyjne na obszarze miasta¹⁴.

Wody podziemne. Na terenie miasta wyróżniono dwa obszary hydrogeologiczne:

- *Obszar I – Pradolina Podkarpacka, teren doliny Wisłoka.* W piaszczysto-żwirowych utworach teras rzeki Wisłok przeważa czwartorzędowe piętro wodonośne, o miąższości od kilku do kilkuset metrów. Wody związane z serią utworów czwartorzędowych są mało wydajne, często zanieczyszczone z uwagi na opadowe źródło zasilania, wykorzystywane głównie przez indywidualnych odbiorców¹⁵.
- *Obszar II – Wysoczyzna Lessowa Pogórza Rzeszowskiego.* Wody gruntowe, wytworzone w czwartorzędowych utworach wodno-lodowcowych, podścielających warstwę lessową i zalegających jednocześnie na nieprzepuszczalnych łdach trzeciorzędowych. Wydajność tych wód podziemnych jest zróżnicowana i stosunkowo niewielka. Zasilanie warstwy wodonośnej odbywa się głównie przez infiltrujące wody opadowe. Północna część miasta została włączona w obręb Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 425, cechującego się słabą izolacją, przez co cechuje się potencjalnym skażeniem wód przez infiltrujące opady¹⁶.

Flora. Pierwszy podział geobotaniczny według W. Szafera, uwzględniający całą szatę roślinną, klasyfikował Łańcut do terenów leżących na pograniczu Okręgu Puszczy Sandomierskiej i Pogórza Lessowego. Zgodnie z podziałem autorstwa J. Matuszkiewicza (2008) obszar miasta położony jest w Krainie Kotliny Sandomierskiej, dokładnie w Okręgu Przemysko-Rzeszowskim. Miasto Łańcut położone jest w strefie przejściowej. Omawiany teren cechuje się zwiększonym kontynentalizmem, skutkiem czego jest wzrost występowania roślinności karpackiej i górskiej na rzecz zmniejszenia się udziału gatunków borealnych i subborealnych¹⁷.

Znaczna część środowiska przyrodniczego miasta Łańcuta została przekształcona w wyniku działalności człowieka, zatem konieczne jest zachowanie istniejących obiektów krajobrazowych i przyrodniczych. Obszary o wysokich walorach środowiskowych to przede wszystkim:

- Zespół Zamkowo-Parkowy,
- Obszar Starorzecza Wisłoka,
- Las Komunalny Dębnik,
- Las Komunalny Bażantarnia,
- Staw Browarny,
- Dawny Park Angielski przy Miejskim Domu Kultury.

Na obszarze miasta najcenniejszym obiektem przyrodniczym jest Park Zamkowy, w którego historycznym drzewostanie przeważają: dęby szypułkowe, lipy drobnolistne i szerokolistne, topole białe oraz jesiony wyniosłe. W ogrodach zamkowych wyróżnia się również gatunki zagraniczne, tj. sofora japońska, platan klonolistny, miłorząb dwukłapowy (najstarszy w Polsce). Wśród krzewów dominują: forsycja,

¹³Źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Miasta Łańcuta* (2001, 2010).

¹⁴Źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Miasta Łańcuta* (2001, 2010).

¹⁵Źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Miasta Łańcuta* (2001, 2010).

¹⁶Źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Miasta Łańcuta* (2001, 2010).

¹⁷Źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Miasta Łańcuta* (2001, 2010).

jaśminowiec oraz liguster pospolity. Obszar zamkowo-parkowy stanowi przykład doskonale zadbanego fragmentu zieleni miejskiej i jest wizytówką miasta. Ogrody zamkowe, z uwagi na występowanie wiekowych okazów drzew, objęte są ochroną Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Na osiedlu „Wschód”, w jego północnej części, znajduje się Las Komunalny Bażantarnia. Teren początkowo pełniący funkcję zagajnika, od drugiej połowy XIX wieku przeznaczono na obszar pod hodowlę bażantów. Las Bażantarnia położony jest na krawędziowym stoku Podgórze Rzeszowskiego. W drzewostanie dominuje: brzoza brodawkowata, lipa szerokolistną, buk zwyczajny, jawor, klon, topola oraz jesion wyniosły. W części południowo-zachodniej przeważają dęby, z których kilkanaście zostało zakwalifikowanych jako pomniki przyrody. W podszyciu wyróżnia się przede wszystkim takie gatunki jak: bez czarny, kruszyna, głóg jednoszyjowy i leszczyna. W przyziemnej warstwie runa leśnego znajdują się gatunki roślinne, do których zalicza się: pokrzywę, kuklik pospolity, bluszczyk kurdybanek oraz glistnik jaskółcze ziele.

3.2.5. Stan środowiska naturalnego

Powietrze atmosferyczne i hałas. Znacznym problemem miast jest zanieczyszczenie powietrza. Gęsta i wysoka zabudowa i wzrost rozmiarów aglomeracji stanowią jedne z wielu czynników wpływających na ograniczenie możliwości wydajnego usuwania zanieczyszczeń poza obszar miasta. Niewielka prędkość wiatru (słaba dyspersja pozioma) sprzyja powstawaniu epizodów smogowych. Zaleganiu zanieczyszczeń nad miastem często towarzyszy sytuacja wyżowa i cisza lub słaby wiatr. W ocenie jakości klimatu miasta uwzględnia się zarówno badania dotyczące emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz analizy z zakresu uciążliwości akustycznej. Hałas to jeden z elementów będących bezpośrednią przyczyną degradacji środowiska.

Stan aerosanitarny. Do podstawowych źródeł zanieczyszczeń powietrza w gminie miejskiej Łańcut zaliczyć można emisję antropogeniczną z sektora komunikacyjnego, komunalnego i przemysłowego. Do atmosfery dostarczane są głównie gazy oraz pyły wytwarzane podczas procesu spalania paliw energetycznych (indywidualne systemy grzewcze), ze znaczną przewagą dwutlenku siarki i azotu, tlenku i dwutlenku węgla, węglowodorów i pyłu PM10. W skali kraju, udział Łańcuta w globalnej emisji jest niewielki. W strukturze powiatu, z uwagi na lokalizację zakładów przemysłowych na terenie miasta oraz rozwiniętą sieć komunikacyjną, Łańcut cechuje się najwyższym stężeniem zanieczyszczeń dostarczanych do atmosfery. Wysokie wartości emisji gazów i pyłów w powietrzu, to skutek położenia miasta w pobliżu drogi krajowej nr 4 (94) charakteryzującej się wysokim natężeniem ruchu (ok. 900 pojazdów/h), a także efekt opalania lokalnych kotłowni węglem kamiennym o wysokiej zawartości siarki.

Brak punktów pomiarowych na terenie miasta oraz sieci monitorujących stężenie zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery, znacznie utrudnia ocenę jakości powietrza Łańcuta. Podstawowym źródłem informacji są dane uzyskane z dokumentów dotyczących opłat za emisje gazów i pyłów wprowadzanych do atmosfery i raporty Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska dotyczące obszaru całego województwa podkarpackiego. Jednogodzinne, dobowe i średnie roczne wartości stężeń różnych gazów na terenie miasta Łańcuta, to efekt szacowania wielkości zanieczyszczeń na podstawie wyników pomiarowych pozyskanych z innych stacji rozlokowanych na terenie województwa w 2014 roku. Dane pochodzące z czterech punktów pomiarowych: Nisko, Rzeszów, Jasło i Przemyśl, pozwoliły wyliczyć przedział wielkości emisji dwutlenku siarki i dwutlenku azotu na terenie Łańcuta. W przypadku samego azotu, uwzględniono tylko dwa punkty pomiarowe: Nisko i Rzeszów, natomiast dla benzenu: Tarnobrzeg, Nisko, Mielec, Rzeszów, Przemyśl, Sanok, Krosno i Jasło. Wyniki interpolacji zaprezentowano w Tabeli 4.

Tabela 4. Średnie stężenia ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) poszczególnych zanieczyszczeń gazowych i kryteria obowiązujące w ocenach jakości powietrza w 2014 roku

Zanieczyszczenia gazowe	1-godzinne stężenie ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	8-godzinne stężenie ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	24-godzinne stężenie ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	stężenie roczne ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)
SO ₂	41-75	-	19-25	-
NO ₂	86-105	-	-	11-16
CO	-	2501-3500	-	-
benzen	-	-	-	0,8-0,5
Dopuszczalny poziom w powietrzu ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)				
SO ₂	350	-	125	-
NO ₂	200	-	-	40
CO	-	-	10 000	-
benzen	-	-	-	5

Źródło: zestawienie własne na podstawie dokumentu *Ocena jakości powietrza w 2014 roku*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie (2015).

Według kryterium oceny jakości powietrza dla zanieczyszczeń gazowych oraz analizy pod kątem ochrony zdrowia, w żadnym z powyższych przypadków nie został przekroczony dopuszczalny poziom wymienionych substancji.

W przypadku zanieczyszczeń pyłowych, pomiary stężeń PM₁₀ i PM_{2,5} prowadzone były na 9 podkarpackich stacjach. W wyniku modelowej analizy stwierdzono, iż na obszarze miasta łańcut utrzymuje się ponadnormatywne zanieczyszczenie powietrza pyłem PM₁₀ i PM_{2,5}. W skali roku dla PM₁₀ jest to wartość 31-40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, przy dopuszczalnym poziomie 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Łącznie liczba dni w ciągu roku z przekroczeniem dobowej wartości PM₁₀ waha się od 46 do 60. W przypadku pyłu zawieszonego o średnicy 2,5 μm średnia roczna wartość wyniosła 26-32 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, przy założeniu iż dopuszczalny poziom oscyluje w granicy 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (*Ocena...* 2015).

Według bilansu opracowanego dla Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w 2010 roku całkowite stężenie zanieczyszczeń dla gminy miejskie łańcut wyniosło 171 266,37 Mg/rok, co stanowi zaledwie 6% ogólnej emisji gazów i pyłów Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (Tabela 5).

Tabela 5. Bilans emisji CO₂ (Mg/rok) w łańcutcie na tle wybranych jednostek administracyjnych (2010)

Jednostka terytorialna	Stężenie Mg/rok
Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	2 778 239,31
Gmina Miasta Rzeszów	1 459 419,19
Gmina łańcut	161 768, 82
Miasto łańcut	171 266,37

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta łańcuta* (2009).

Klimat akustyczny. Przez teren miasta łańcut, przebiegają liczne ciągi komunikacyjne o znaczeniu krajowym (droga nr 4 (94)) i wojewódzkim (nr 877 i 881), a także trakty powiatowe i gminne. Dodatkowo połączenia drogowe uzupełniane są przez międzynarodową magistralę kolejową E30. Doskonale skomunikowana przestrzeń generuje wzrost natężenia ruchu w mieście, skutkiem czego są odnotowane przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. Uciążliwość akustyczna wpływa na degradację środowiska przyrodniczego.

W granicach miasta istnieje wiele źródeł hałasu. W 2011 roku na terenie miasta Łańcuta wykonano pomiary równoważonego poziomu hałasu komunikacyjnego w dzień i w nocy. Analizę przeprowadzono na podstawie danych pozyskanych z 4 punktów pomiarowych zlokalizowanych na terenie miasta. Na wszystkich stacjach, zarówno w dzień jak również w nocy, odnotowano przekroczenia dopuszczalnych poziomów. Najwyższe wartości pomiarowe odnotowano w punkcie przy ul. Mościckiego (66,9 db – dzień; 61,6 db – noc). Najniższe na ulicy Mickiewicza (64,3 db – dzień; 57,1 – noc).

Tabela 6. Równoważony poziom hałasu komunikacyjnego (dzień i noc) w Łańcutie (rok 2011)

Nazwa ulicy	Dopuszczalny poziom (dzień)	Wyniki pomiarów (dzień)	Wielkość przekroczenia (dzień)	Dopuszczalny poziom (noc)	Wyniki pomiarów (noc)	Wielkość przekroczenia (noc)
	Jednostka pomiarowa [db]					
Mościckiego	55	66,9	11,9	50	61,6	11,6
3 Maja	55	66,2	11,2	50	60,4	10,4
Sikorskiego	55	62,4	7,4	50	57,7	7,7
Mickiewicza	60	64,3	4,3	50	57,1	7,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Oceny klimatu akustycznego na wybranych obszarach województwa podkarpackiego* (2012).

W przypadku zagrożenia hałasem przemysłowym, zakłady zlokalizowane w północnej części obszaru nie wpływają znacząco na kształtowanie warunków akustycznych miasta¹⁸.

Jakość wód powierzchniowych. W nawiązaniu do Ramowej Dyrektywy Wodnej w sprawie sposobu klasyfikacji jednolitych części wód powierzchniowych z 2011 roku, dopływy Wisłoka – Mikośka i Sawa – odwadniające centralny oraz wschodni rejon miasta, cechują się złym stanem jakości wód. Kolejno, antropogeniczne koryto Mikośki w wyniku działalności człowieka zostało silnie przekształcone, co znacznie wpłynęło na obniżenie walorów ekologicznych ciek. Potencjał biologiczny rzeki określany jest jako zły, z tytułu dużej zawartości fitobentosu. Prowadzi to do wystąpienia procesu eutrofizacji oraz zanieczyszczenia wód związkami organicznymi. Do koryta Mikośki uchodzą kolektory burzowe z podłączonymi kanalizacjami sanitarnymi. Odprowadzane ścieki, obniżają klasę elementów fizykochemicznych rzeki, przyczyniając się do oceny wód Mikośki poniżej stanu średniego. W wyniku drenażu substancji biogenych do koryta rzeki wody ulegają m.in. zakwaszeniu i zasoleniu. Również potencjał ekologiczny Mikośki oceniany jest jako zły. W ogólnej klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych jakość rzeki jest poniżej średniej. Wschodni rejon miasta Łańcuta odwadniany jest przez Sawę. Klasyfikację jakości elementów biologicznych oceniono jako umiarkowaną. Zawartość fitobentosu i makrofitów nie przekracza średniej normy. W przypadku elementów fizykochemicznych, podobnie jak dla Mikośki, stan oceniany jest poniżej dobrego. Potencjał ekologiczny ciek określany został jako umiarkowany, natomiast potencjał chemiczny jako dobry. W ogólnej ocenie jednolitych części wód powierzchniowych Sawy rzeka wyróżnia się złym stanem jakości¹⁹.

Jakość wód podziemnych. Oceny stanu jakości jednolitych części wód podziemnych dokonuje się na podstawie wyników badań prowadzonych w reprezentatywnych punktach pomiarowych. W granicach

¹⁸Źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Miasta Łańcuta* (2001, 2010).

¹⁹Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2013 roku (WIOŚ, 2014).

administracyjnych województwa podkarpackiego zlokalizowanych jest siedem obszarów jednolitych części wód podziemnych. Północna część miasta położona jest w strefie hydrogeologicznej Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 425 „Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów”. Łańcut przynależy do obszaru jednolitych części wód podziemnych nr 153. Wody gruntowe czwartorzędowej warstwy wodonośnej, zlokalizowane w obrębie Pradoliny Podkarpackiej, związane są z utworami akumulacji rzecznej – piaski i żwiry. Wody czwartorzędowe, pod względem ilościowym i jakościowym, oceniane są jako dobre. Poniżej warstwy czwartorzędowej, wyróżnia się słabo przepuszczalny paleogeński poziom wodonośny, zbudowany z utworów fliszowych, z przewagą piaskowców i łupków. Analiza chemiczna wykazała, iż najstarszy poziom kenozoiczny cechuje doskonała jakość wód podziemnych²⁰.

Degradacja gleb. Środkowa i południowa część miasta cechuje się zróżnicowaną deniwelacją obszarów oraz przewagą stoków powyżej 12%. Taka morfologia terenu wpływa na degradację warstwy pedosfery w wyniku intensywnej erozji wodnej, związanej ze spływem powierzchniowymi linijnym. Duże rozparcelowanie i porozcinanie stoków to efekt postępującej degradacji gleb²¹. Istotne jest również zanieczyszczanie gleb substancjami chemicznymi oraz ich zakwaszenie w wyniku działalności antropogenicznej, głównie rolniczej.

3.2.6. Zagospodarowanie przestrzenne

Odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni stanowi jeden z ważniejszych zasobów rozwojowych miast i gmin. Prowadzenie zrównoważonej polityki rozwoju opiera się głównie na uwzględnieniu aspektów: społecznego, funkcjonalno-przestrzennego i środowiskowego. Charakter i struktura zagospodarowanej przestrzeni wpływa na dominację poszczególnych funkcji w danym rejonie miasta. W pewnym sensie, przestrzeń jako dobro ograniczone, wyklucza możliwość wykorzystania zagospodarowanego terytorium na inne cele. W związku z powyższym na terenie poszczególnych jednostek osadniczych nieustannie ma miejsce gra o przestrzeń, która przejawia się w rywalizacji różnych podmiotów o konkretne lokalizacje.

Znaczna liczba stanowisk archeologicznych zlokalizowanych na terenie miasta Łańcuta, świadczy o długowiecznej historii analizowanego obszaru. Początki osadnictwa sięgają tu okresu paleolitu. Rozwój lokacyjny miasta przypada na wiek XIV. Charakter zabudowy Łańcuta w większości nawiązuje właśnie do okresu średniowiecza. Z wieku lokacyjnego pochodzą liczne skarpy i fortyfikacje, położone w północnej i zachodniej części miasta, i zachowane po dziś dzień. W XVII wieku na terenie południowo-zachodnich krańców Łańcuta powstała dzielnica rzemieślnicza, zamieszkała głównie przez ludność trudzącą się tkactwem. W tym samym wieku, na polecenie Stanisława Lubomirskiego w centrum miasta powstał zespół zamkowo-parkowy rodu Lubomirskich i Potockich. Zamek stanowi istotny, w skali województwa i kraju, zabytek architektoniczny. Kolejne ważne wydarzenie przypada na okres XIX-wieku. To właśnie z tym okresem powiązać można XIX-wieczne pierzeje przyrynkowe. Istotne znaczenie w przestrzeni Łańcuta przypisuje się również zachowanym zespołom zieleni tj. zabytkowe alejki, park zamkowy, las komunalny Bażantarnia i Dębniki. Uporządkowana zieleń wzbogaca walory krajobrazowo-estetyczne miasta.

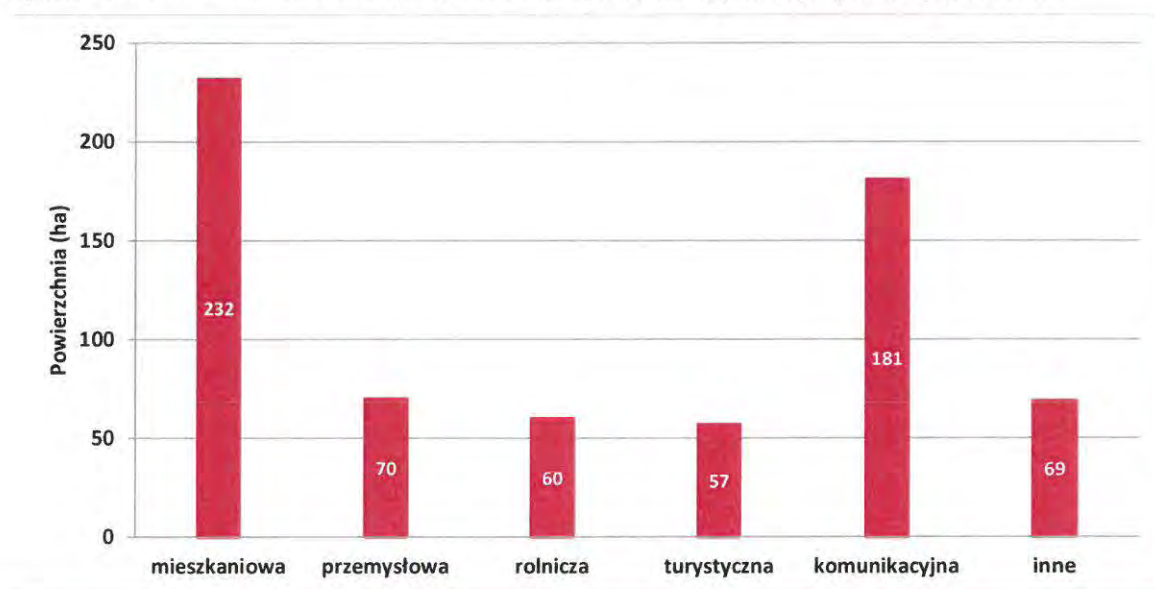
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2014 roku największy procentowo udział w strukturze zagospodarowania Łańcuta zajmują grunty orne (41,3%) zajmując powierzchnię 803 ha, kolejno zabudowa mieszkaniowa (11,9%) 232 ha, grunty komunalne (11,2%), łąki (10,1%, 197 ha) oraz drogi (7,9%, 154 ha). Najmniejszy powierzchniowo udział przypisuje się sadom (4,8%), lasom (1,8%)

²⁰Źródło: *Charakterystyka zweryfikowanych JCWPd*, 2015, Państwowa Służba Hydrogeologiczna.

²¹Źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Miasta Łańcuta* (2001, 2010).

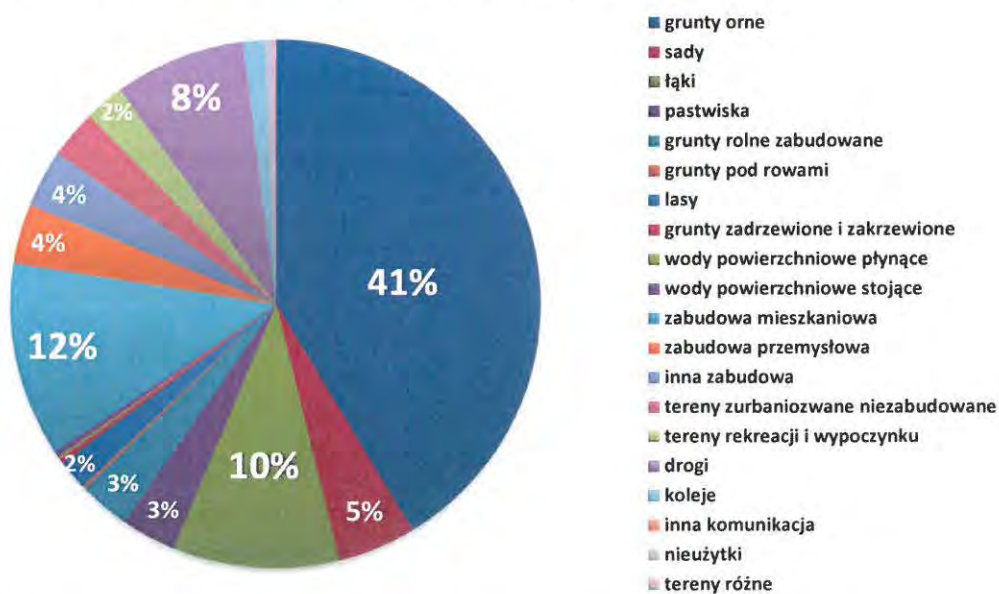
i innej niż drogi zabudowie komunikacyjnej (0,1%). Charakter zabudowy Łańcuta zdominowany został przez tereny o funkcjach mieszkaniowych. W mieście ponad 232 ha to przestrzeń z rozbudowaną strefą zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej (Rysunek 3), 181 ha zajmują tereny komunikacyjne, a 70 ha obszary przemysłowe. Najmniej powierzchniowo zajmują obiekty oferujące usługi z zakresu turystyki – 57 ha (Rysunek 4).

Rysunek 3. Powierzchnia terenów zabudowanych w Łańcutie (w ha) według poszczególnych funkcji (za rok 2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Rysunek 4. Struktura zagospodarowania obszaru Miasta Łańcuta (dane za rok 2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Tabela 7. Struktura użytkowania gruntów w Łańcutcie na tle pozostałych gmin powiatu łańcuckiego

L.p.	Jednostka terytorialna	Użytki rolne	Grunty leśne oraz zadrzewione	Grunty pod wodami	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Użytki ekologiczne	Nieuzyski	Tereny różne
procentowy udział [%]								
1	Miasto Łańcut	62,92	2,16	0,51	33,78	0,00	0,36	0,26
2	Łańcut wieś	87,36	7,54	0,33	4,69	0,00	0,08	0,01
3	Białobrzegi	74,94	15,21	1,62	7,48	0,02	0,73	0,00
4	Czarna	60,25	32,47	1,41	5,47	0,06	0,22	0,12
5	Markowa	73,00	24,11	0,16	2,66	0,00	0,07	0,00
6	Rakszawa	46,51	49,89	0,15	3,07	0,00	0,36	0,02
7	Żołynia	66,55	27,53	0,53	5,11	0,00	0,26	0,02
X	Powiat łańcucki	69,28	23,83	0,66	5,93	0,01	0,26	0,04

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS za 2014 r. [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

W 2014 roku zaledwie 7,6% powierzchni miasta Łańcuta pokryta była miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

3.2.7. Obszar Miast Łańcuta wyznaczony do rewitalizacji

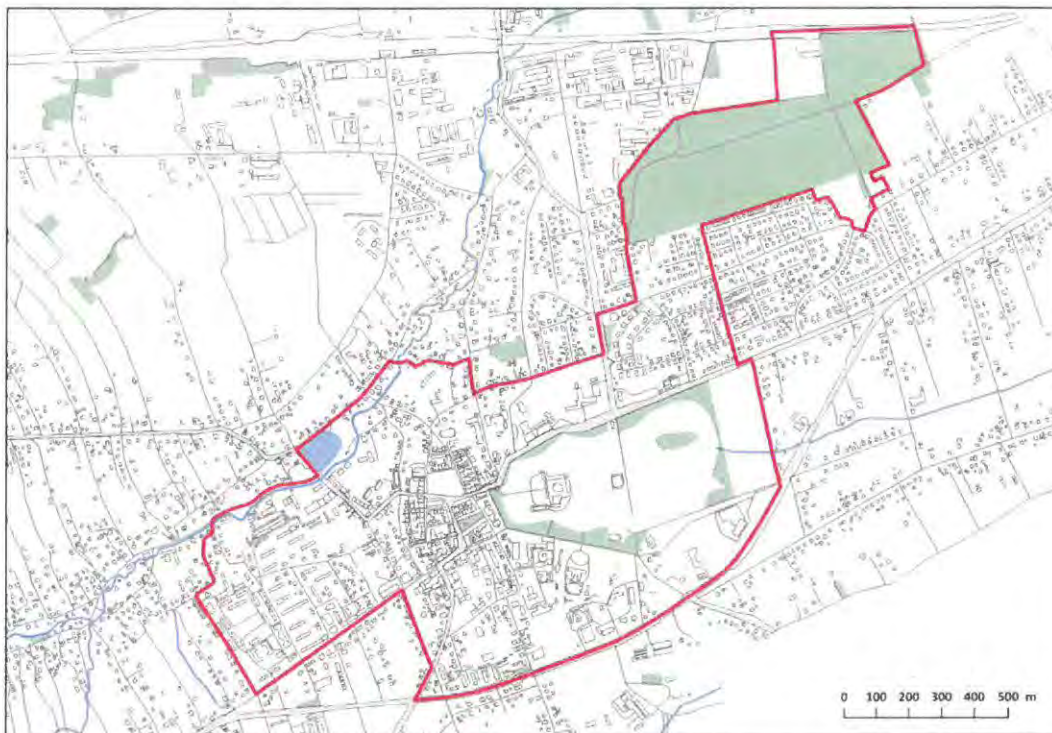
Podkreślić w niniejszej diagnozie należy również, iż w strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz społecznej miasta Łańcuta zdelimitowano i wyznaczono obszar przeznaczony do rewitalizacji, procesu który jest jednym z podstawowych celów do osiągnięcia w Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020.

Obszar rewitalizacji w Łańcutcie obejmuje Śródmieście i tereny bezpośrednio przylegające i wyznaczony został w *Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Łańcuta na lata 2015-2020* w oparciu o pogłębioną diagnozę istniejącego stanu dla całego miasta, zapisy *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Łańcuta*, a także opinie mieszkańców Łańcuta wyrażone w ankiecie dotyczącej rewitalizacji miasta. W ramach procedury delimitacji obszaru rewitalizacji zwrócono szczególną uwagę na występowanie (koncentrację) różnego rodzaju negatywnych zjawisk kryzysowych (przede wszystkim zaś problemów o charakterze społecznym), wewnętrzny potencjał rozwojowy i znaczenie dla rozwoju całego miasta.

Obszar rekomendowany do rewitalizacji na terenie Łańcuta zajmuje powierzchnię około 2,0 km² (tj. 10,3% całkowitej powierzchni miasta) i zamieszkiwany jest przez 5 136 osób (tj. 28,6% ogółu ludności miasta). Tym samym obszar ten spełnia kryteria wielkościowe dla obszarów rewitalizacji, jakie zostały określone w *Ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji*, a także *Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* (obszar nie większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy). Północną granicę obszaru rewitalizacji wyznaczają ulice: 29 Listopada, Cetnarskiego, Kraszewskiego, Konopnickiej, Łysa Góra, Grunwaldzka, Jagiellońska, Sikorskiego, Zielona, Partyzantów, Piekarska, Lipowa oraz tory linii kolejowej E30. Wschodnia granica obszaru rewitalizacji biegnie wzdłuż granicy Lasu Komunalnego Bażantarnia oraz ulic: Zielonej (w tym dawnej Szenwalda), Pod Bażantarnią, Komisji Edukacji Narodowej, Przybosia, Krasieńskiego, Kościuszki i Ogrodowej. Południową granicę obszaru

rewitalizacji stanowią ulice: Armii Krajowej, Mickiewicza, Tkacka i Piłsudskiego. Z kolei zachodnia granica obszaru rewitalizacji przebiega wzdłuż ulicy Batalionów Chłopskich.

Rysunek 5. Obszar rewitalizacji obejmujący Śródmieście i tereny przylegające w Łańcutcie

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Łańcuta (2001, 2010).

Obszar rewitalizacji wyznaczony na terenie Łańcuta obejmuje swoim zasięgiem: ścisłe centrum miasta (tj. najstarszą historyczną część Łańcuta w otoczeniu Rynku oraz Placu Sobieskiego), Muzeum-Zamek w Łańcutcie wraz z rozległym Parkiem Zamkowym (o powierzchni 36 ha), tereny mieszkaniowe (m.in. osiedla: Trześnik, Gen. S. Maczka, 3 Maja, Armii Krajowej, Słowackiego, Podwale), teren Lasu Komunalnego Bażantarnia (31,4 ha), tereny przemysłowe (dawny Staw Browarny) oraz tereny powojenne (dawne koszary 10 Pułku Strzelców Konnych), a także przestrzeń i obiekty pełniące różne funkcje usługowe. Tym samym obszar rewitalizacji wyznaczony w granicach Łańcuta posiada charakter wielofunkcyjny i spełnia szereg istotnych funkcji (m.in. administracyjne, gospodarcze, usługowe, społeczne, mieszkaniowe), zarówno względem mieszkańców samego miasta, jak również mieszkańców powiatu łańcuckiego. Jest to zatem obszar o znacznym potencjale wewnętrznym i niezwykle ważnym znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego całego Łańcuta. Niemniej ze względu na występowanie różnych zjawisk kryzysowych obszar ten wymaga wsparcia w ramach procesu rewitalizacji w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów i barier rozwojowych oraz wzmocnienia jego wewnętrznego potencjału rozwojowego.

Centrum Łańcuta, zajmujące powierzchnię około 15,0 ha, skupione jest w historycznej części miasta w otoczeniu Rynku i Placu Sobieskiego, a także wychodzących od nich ulic. Granice ścisłego centrum Łańcuta wyznaczają ulice: Jagiellońska, Grunwaldzka, Zamkowa, Piłsudskiego, Kilińskiego i Podwale. Centrum miasta obejmuje swym zasięgiem Rynek (o kształcie zbliżonym do trapezu) wraz z historyczną

zabudową mieszkaniowo-usługową (kamienice pochodzące z XVII wieku, które zostały przebudowane w XIX i XX wieku). W miarę oddalania się od Rynku skoncentrowana zabudowa śródmiejska przechodzi w zabudowę jednorodziną (m.in. liczne wille z przełomu XIX i XX stulecia o ciekawej architekturze). Jednocześnie w granicach ścisłego centrum Łańcuta zlokalizowane są obiekty zabytkowe o szczególnej wartości historycznej oraz istotnym znaczeniu dla kultury i tożsamości miasta (kościół parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa i Męczennika, Zespół Klasztorny oo. Dominikanów, Synagoga). W centrum miasta znajdują się liczne obiekty usługowe, handlowe i gastronomiczne, obiekty użyteczności publicznej oraz zabudowa mieszkaniowa (tak jednorodzinna, jak i wielorodzinna).

Kolejnym istotnym elementem struktury przestrzenno-funkcjonalnej obszaru rewitalizacji jest zespół zamkowy (Muzeum-Zamek w Łańcutie wraz z Parkiem Zamkowym). Muzeum-Zamek w Łańcutie, dawna siedziba rodów magnackich Lubomirskich i Potockich, to jeden z dwóch obiektów zabytkowych w województwie podkarpackim, wpisanych na listę Pomników Historii. Oprócz samego zamku wraz z rozległym założeniem parkowym oraz fortyfikacjami w skład zespołu wchodzi także szereg mniejszych obiektów (m.in. oranżeria, zameczek romantyczny, ujeżdżalnia, powozownia, storczykarnia, glorieta, wozownia i stajnia cugowa). Park Zamkowy (zajmujący powierzchnię 36 ha) dzieli się na dwie główne części, a mianowicie: park wewnętrzny (w obrębie fosy) i park zewnętrzny (poza fosą na wschód od budynku Zamku). Na terenie parku wewnętrznego znajdują się: Ogród Włoski, Ogród Różany i Ogród Bylinowy. Ponadto w granicach Parku Zamkowego, poza licznymi obiektami zabytkowymi, znajduje się także niewielkich rozmiarów staw. Zespół zamkowy pełni obecnie funkcje muzealne i zajmuje bardzo ważne miejsce na mapie wydarzeń kulturalnych w skali całego kraju, przede wszystkim ze względu na organizowany tam Festiwal Muzyczny w Łańcutie.

Znaczną część obszaru wyznaczonego do rewitalizacji w Łańcutie zajmują tereny mieszkaniowe, w tym także tereny wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej. Pierwszym z nich jest Osiedle Trzeźnik, którego założenie urbanistyczne pochodzi z lat pięćdziesiątych lub sześćdziesiątych ubiegłego wieku. Osiedle obejmuje trzykondygnacyjne budynki wkomponowane w tereny zieleni. Kolejnym terenem zabudowy wielorodzinnej na obszarze rewitalizacji jest Osiedle 3 Maja, obejmujące głównie pięciokondygnacyjne budynki, pochodzące z lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX wieku. W budynkach mieszkalnych położonych od strony ulic Piłsudskiego i Paderewskiego mieszczą się lokale usługowe. Na południe od Osiedla 3 Maja, po północnej stronie ul. Armii Krajowej, zlokalizowane jest osiedle bloków mieszkalnych (przeważnie czterokondygnacyjnych), pochodzących z lat sześćdziesiątych ubiegłego wieku. Kolejnym obszarem zabudowy wielorodzinnej jest Osiedle Gen. S. Maczka. Jest to osiedle pięciokondygnacyjnej zabudowy blokowej z dużym zespołem garaży. Ponadto na obszarze rewitalizacji zabudowa blokowa występuje również przy ul. Słowackiego. Pozostałe tereny mieszkaniowe na obszarze rewitalizacji to tereny zabudowy jednorodzinnej.

Kolejnym ważnym elementem struktury przestrzenno-funkcjonalnej obszaru rewitalizacji w Łańcutie jest Las Komunalny Bażantarnia, zajmujący powierzchnię około 31,4 ha. Las ten został założony przez Potockich w XIX wieku, a swoją nazwę zawdzięcza zlokalizowanej tam niegdyś hodowli bażantów. W 1968 roku las wpisany został do rejestru zabytków jako Zespół Alei z Bażantarnią. Las Komunalny Bażantarnia cechuje się znacznym nagromadzeniem starodrzewu. Na uwagę zasługuje w szczególności zgrupowanie kilkunastu dębów w południowo-zachodniej części lasu, będących pomnikami przyrody. Przez teren lasu prowadzą liczne ziemne ścieżki spacerowe, które w większości mają swe przedłużenie w zewnętrznym układzie komunikacyjnym.

W granicach obszaru rewitalizacji zlokalizowane są również tereny poprzemysłowe i powojkowe. Do pierwszej kategorii terenów zalicza się Staw Browarny (wpisany do rejestru zabytków w ramach zespołu zabytkowego miasta), który stanowi pozostałość dawnego Browaru utworzonego na potoku Mikośka.

Natomiast tereny powojkowe obejmują dawny zespół koszar 10 Pułku Strzelców Konnych, położony przy ul. Piłsudskiego. Obecnie w części zabudowań dawnej jednostki wojskowej mieszczą się instytucje publiczne (Dom Pomocy Społecznej dla Osób w Podeszłym Wieku oraz dla Osób Niepełnosprawnych Fizycznie w Łańcucie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łańcucie, Przedszkole Miejskie nr 2 oraz Filia nr 1 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łańcucie), a także hurtownie i składy. Pozostałe obiekty są natomiast nieużytkowane i pozostają w złym stanie technicznym.

Ponadto na obszarze rewitalizacji zlokalizowanych wiele różnych obiektów handlowych i usługowych, a także obiektów użyteczności publicznej pełniących szereg istotnych funkcji (m.in. administracyjnych, edukacyjnych, kulturalnych, ochrony zdrowia i opieki medycznej, pomocy społecznej, sportowych) dla mieszkańców miasta i całego powiatu łańcuckiego. Równocześnie w granicach obszaru rewitalizacji zlokalizowane są także przestrzenie pełniące funkcje handlowo-targowe (m.in. plac targowy przy ul. Cetnarskiego) oraz komunikacyjne (teren dworca autobusowego).

Zasadnicze elementy zagospodarowania przestrzennego wyznaczonego obszaru rewitalizacji to przede wszystkim centrum oraz tereny zespołu zamkowego. W okolicach centrum, w dużym stopniu zostało zachowane pierwotne rozplanowanie sieci komunikacyjnych, zabudowy o charakterze usługowo-mieszkaniowym, budynków użyteczności publicznej, jak i nieruchomości pełniących rolę zabytków. Stan techniczny zabudowy w okolicach Rynku i Placu Sobieskiego ocenia się jako dobry. W odniesieniu do całego obszaru centrum, Śródmieście cechuje chaotyczna i nieuporządkowana zabudowa, obniżająca funkcjonalność terenu. Jedynie kompleks zamkowy, w całości wpisany do rejestru zabytków, stanowi przemyślane rozplanowaną przestrzeń użytku publicznego o wysokim standardzie jakości. W pobliżu ścisłego centrum miasta znajdują się dwa osiedla mieszkaniowe: osiedle 3-Maja i Armii Krajowej. Pierwsze z nich wyróżnia zabudowa pięciokondygnacyjna z okresu lat 70-tych. Natomiast osiedle Armii Krajowej to głównie czterokondygnacyjne bloki wybudowane w II połowie lat sześćdziesiątych.

W północno-wschodniej części obszaru objętego rewitalizacją, zlokalizowane są kolejne dwa osiedla mieszkaniowe: Trześnik, os. Sikorskiego oraz zlokalizowany jest Las Komunalny „Bażantarnia”. Osiedle Trześnik wyróżnia zabudowa trzykondygnacyjna z lat 50-tych i 60-tych, z doskonale rozplanowaną przestrzenią międzyblokową, uwzględniającą pasy zieleni. Strefa zabudowy wielorodzinnej przeplata się z nieruchomościami willowymi, jednorodzinnymi. W bliskim sąsiedztwie osiedli, zlokalizowany jest Las Komunalny „Bażantarnia” wpisany do rejestru zabytków, o łącznej powierzchni 31,4 ha. Z uwagi na brak wyposażenia w małą infrastrukturę oraz nieuporządkowanie terenów zieleni, las komunalny jest nieatrakcyjny pod względem turystycznym. W północno-zachodniej części rewitalizowanego obszaru, zlokalizowany jest Staw Browarny, wpisany do rejestru zabytków i obecnie eksploatowany w celach rekreacyjnych. W bliskim sąsiedztwie znajduje się kolejne osiedle mieszkaniowe – osiedle im. Gen. S. Maczka. Osiedle cechują pięciokondygnacyjne budynki z zespołem garaży i obiektami infrastruktury technicznej²².

3.2.8. Transport i dostępność komunikacyjna

Położenie Łańcuta w przestrzeni komunikacyjnej plasuje się na wysokiej pozycji. Przez terytorium miasta przebiegają ciągi liczne ciągi transportorowe (kołowe, szynowe) o znaczeniu regionalnym, wojewódzkim, krajowym. Podstawowym szlakiem komunikacyjnym na terenie miasta jest droga krajowa nr 4 (94), stanowiąca nieodpłatną alternatywę do autostrady A4. Uzupełnieniem traktu krajowego są dwie drogi o randze wojewódzkiej: nr 881 (Sokołów Małopolski - Żurawica) oraz nr 877

²²Źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Miasta Łańcuta* (2001, 2010)

(Naklik – Szklary). Podstawowy układ komunikacyjny Łańcuta uzupełniają drogi lokalne o znaczeniu powiatowym oraz gminnym.

Drogi publiczne znajdujące się w granicach administracyjnych miasta zajmują obszar 75 km, z czego ponad 7,5% stanowią trakty o znaczeniu krajowym, 19% wojewódzkim, 22,5% powiatowym oraz 51% lokalnym. Gęstość dróg publicznych oscyluje w granicy 3,85 km/km². W 2014 roku, na drogi publiczne przeznaczono około 9,4% budżetu gminy. Istotnym zagadnieniem jest również stan powierzchni traktów komunikacyjnych. Drogi o znaczeniu krajowym, wojewódzkim oraz powiatowym posiadają w 100% nawierzchnię asfaltową, w przeciwieństwie do dróg o znaczeniu gminnym. W przypadku tych drugich, niewielki procent dróg gminnych stanowią ciągi wybudowane z materiałów tj. tłuczeń, żużel czy grunt. Stan dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych przebiegających przez miasto oceniany jest umiarkowany, wymagający częstych remontów. Szczególnie widoczne jest to w przypadku drogi krajowej nr 4 (94) oraz ul. Kraszewskiego, które od wielu lat są przewidywane do gruntownej przebudowy.

Kolejnym problemem Łańcuta jest niewystarczająca liczba miejsc parkingowych, co w znacznym stopniu utrudnia ruch samochodowy na terenie miasta.

Na komunikację zbiorową w obrębie miasta składa się publiczny transport autobusowy oraz kolejowy. Do 1997 roku w Łańcutie funkcjonowała także komunikacja miejska. Obecnie przewozy pasażerskie realizowane są głównie przez spółki PKS Leżajsk, PKP Intercity, Przewozy Regionalne, a także przez prywatnych przewoźników.

Pod względem infrastruktury szynowej miasto posiada dostęp do stacji kolejowej, leżącej na trasie magistrali E30. Linia ta ciągnie się od granicy państwa z Niemcami w Zgorzelcu do granicy z Ukrainą w Medyce. Obsługuje regionalny ruch osobowy, a także krajowy i międzynarodowy przewóz towarów. Długość linii w granicach miasta wynosi 4570 m.

W niedalekiej odległości (około 20 km) od miasta znajduje się Międzynarodowy Port Lotniczy Rzeszów – Jasionka. Swoją działalność rozpoczął od 1941 roku. W roku 2014 zajmował on ósme miejsce w Polsce pod względem liczby obsłużonych pasażerów, których liczba wyniosła niemalże 600 tys.

Łańcut jest dobrze skomunikowany z głównymi ośrodkami miejskimi w Polsce. Miasto posiada bezpośrednie połączenia kolejowe między innymi z: Bydgoszczą, Częstochową, Gdańskiem, Katowicami, Kielcami, Krakowem, Lublinem, Lwowem, Opolem, Poznaniem, Radomiem, Rzeszowem, Szczecinem, Tarnowem, Toruniem, Warszawą, Wrocławiem oraz Zamościem. Ponadto, posiada połączenia autobusowe między innymi z takimi miastami, jak Rzeszów, Leżajsk, Biłgoraj czy Żółńca.

3.2.9. Infrastruktura techniczno-społeczna

W skład infrastruktury technicznej wchodzi urządzenia, sieci przesyłowe (kanalizacyjna, sanitarna, energetyczna, teleinformatyczna), trakty komunikacyjne, a także zasoby mieszkaniowe. Dostępność infrastruktury technicznej warunkuje wzrost poziomu życia mieszkańców i podnosi atrakcyjność inwestycyjną gminy. Dostosowanie urządzeń technicznych do wymogów środowiskowych warunkuje prowadzenie zrównoważonej polityki proekologicznej na terenie gminy.

Doskonale zaplanowana i przemyślana przestrzeń publiczna miasta, stanowi nadrzędny element idei zrównoważonego rozwoju w zakresie społeczno-gospodarczym. Dostępność infrastruktury technicznej i społecznej warunkuje poziom życia mieszkańców. W celu uzyskania wysokiej jakości oferowanych sieci i urządzeń infrastrukturalnych należy uwzględnić aspekt ochrony środowiska naturalnego. W niniejszej

części diagnozy skupiono uwagę na dostępności infrastruktury wodociągowej, jak również systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych.

Infrastruktura wodociągowa. Dostępność do systemu zaopatrzenia w wodę wpływa na poziom i jakość życia mieszkańców. Łańcut posiada bardzo dobrze rozwiniętą infrastrukturę komunalną, co niewątpliwie wpływa na poziom i jakość życia mieszkańców. Sieć wodociągowa funkcjonuje w oparciu o ujęcia wód w głębszych w miejscowościach Wola Mała i Dąbrówki. W roku 2014 długość czynnej sieci wodociągowej osiągnęła wartość 84,9 km, natomiast gęstość 446,8/100 km². W ciągu dekady 2004-2014 zaobserwowano tendencję wzrostową powyższych wskaźników, nawet o 15%, przy jednocześnie wysokim odsetku osób korzystających z bieżącego dostępu do wody. W 2014 roku ponad 99,9% mieszkańców Łańcuta deklarowało dostęp do sieci wodociągowej. Odsetek ten był wyższy w odniesieniu do wartości dla powiatu łańcuckiego (94,0%), województwa podkarpackiego (80,2%) oraz kraju (91,6%).

Kanalizacja sanitarna. W przypadku sieci kanalizacyjnej, w roku 2014 jej długość wynosiła 132,6 km, przy gęstości 697,9/100 km². Wskaźniki te wzrosły o około 28% w stosunku do 2004 roku. Rozwój sieci kanalizacyjnej na terenie miasta w latach 2004-2014 związany był z poszerzeniem systemu wodociągowego. Udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2014 roku wynosił 91,7%, co było wartością wyższą w porównaniu do powiatu (81,4%), województwa (68,7%) i kraju (68,7%). Ponadto 99,6% mieszkańców aglomeracji łańcuckiej jest obsługiwana przez miejską mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków znajdującą się w miejscowości Wola Dalsza (gmina Białobrzegi), położonej na północny-wschód od granicy miasta.

Tabela 8. Długość oraz gęstość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Łańcutcie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2004 i 2014

Jednostka terytorialna	sieć wodociągowa				sieć kanalizacyjna			
	2004		2014		2004		2014	
	długość [km]	gęstość [km/100 km ²]	długość [km]	gęstość [km/100 km ²]	długość [km]	gęstość [km/100 km ²]	długość [km]	gęstość [km/100 km ²]
Polska	239179,6	76,5	292455,7	93,5	73867,3	23,6	142876,1	45,7
Województwo Podkarpackie	12213,1	68,4	14409,2	80,7	8017,6	44,9	15679,2	87,9
Powiat łańcucki	666,7	147,5	763,6	168,9	681,9	150,9	1077,1	238,3
ROF	1048	164,5	2125	157	203	205,6	2688	196
Miasto Łańcut	73,8	388,4	84,9	446,8	103,7	545,8	132,6	697,9

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Tabela 9. Udział mieszkańców korzystających z wybranych sieci i urządzeń infrastruktury komunalnej w Łańcutcie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2004 i 2014 [w %]

Jednostka terytorialna	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej		Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej		Odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków	
	2004	2014	2004	2014	2004	2014
Polska	85,5	91,6	58,3	68,7	59,0	71,5
Województwo Podkarpackie	73,7	80,2	48,8	68,7	49,6	71,5
Powiat Łańcucki	88,7	94,0	54,2	81,4	62,2	87,9
Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	85,2	80,1	71,6	80,0	79,8	90,5
Miasto Łańcut	98,4	99,9	79,6	91,7	93,8	99,6

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Infrastruktura gazowa. Na terenie miasta funkcjonuje również rozbudowana sieć gazowa, która w 2014 roku obsługiwała 97,9% mieszkańców. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, całkowita długość czynnej sieci przesyłowej gazu ziemnego znajdującej się na terenie miasta wynosiła w 2014 roku 10 851m. Należy zwrócić uwagę, iż gazociągi przesyłowe mają możliwość zmiany zarówno kierunków przepływu gazu, jak i źródeł dostaw gazu. Stanowią one element krajowego przepływu gazu oraz źródeł dostaw gazu.

Infrastruktura ciepłownicza. Na terenie miasta funkcjonuje ciepłownia miejska „Ciepłownia Łańcut” Spółka z o.o., która jako jedyna zajmuje się wytwarzaniem, przesyłaniem oraz dystrybucją ciepła w sposób zorganizowany. Jej właścicielem od 08.12.2009 roku jest Gmina Miasto Łańcut. Moc nominalna kotłowni działającej w ramach Ciepłowni Łańcut wynosi 32,24MW²³.

Odpady komunalne. Na terenie miasta nie ma zorganizowanych składowisk odpadów komunalnych. Funkcjonuje tzw. PSZOK – punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Za odbiór odpadów komunalnych z terenu miasta (przede wszystkim z nieruchomości zamieszkałych oraz z przestrzeni publicznej) odpowiedzialny jest Łańcucki Zakład Komunalny sp. z o.o. Właścicielem spółki jest Gmina Miasto Łańcut.

3.2.10. Mieszkalnictwo

W strukturze przestrzennej miasta dominuje zabudowa jednorodzinna. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, zasoby mieszkaniowe Łańcuta w roku 2014 wyniosły ogółem 5 793 lokale. W porównaniu z danymi z roku 2009 liczba ta wzrosła o 1,9%, natomiast w skali całego powiatu odnotowano wzrost o 2,5%.

Na zasób mieszkaniowy miasta składają się również lokale socjalne, których w roku 2014 było 19. W stosunku do 2009 roku liczba ta wzrosła o 2. Powiększeniu uległa także powierzchnia użytkowa tych mieszkań – z 550 m² w roku 2009 do 681 m² w roku 2014.

²³Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla obszaru Gminy Miasto Łańcut na lata 2014-2030.

Jak podaje Główny Urząd Statystyczny, w 2014 roku w mieście powstało 38 nowych lokali mieszkalnych, co daje porównywalną liczbę w stosunku do roku 2009, w którym do użytkowania oddano 39 mieszkań. W 2014 roku lokale te stanowiły 78% ogółu nowopowstałych budynków. Kubatura wszystkich obiektów oddanych w 2014 roku do użytku wynosiła 38 405 m³, w tym budynków mieszkalnych 21 262 m³. Świadczy to o rokrocznym przyroście nowej zabudowy mieszkaniowej w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta.

Łańcut cechuje się wysoką dostępnością zasobów mieszkaniowych. W roku 2014 na 1000 mieszkańców przypadało średnio 322 lokale mieszkaniowe. Wartość ta jest wyższa w porównaniu z powiatem łańcuckim (288 mieszkań) i województwem (301 mieszkań), natomiast wyraźnie niższa w zestawieniu z Rzeszowskim Obszarem Funkcjonalnym (388) i średnią wartością dla kraju (363). Średnia powierzchnia użytkowa mieszkań w Łańcutcie wynosi 84,4 m², czyli ponad 10 m² więcej niż wartość dla kraju (73,4 m²). Średnia powierzchnia użytkowa w przeliczeniu na osobę oscyluje w granicy 27 m². Powyższa wartość prezentuje się korzystnie na tle województwa (24,4 m²) i kraju (26,7 m²). Wysoka wartość powierzchni użytkowych mieszkań generuje komfort i jakość oferowanych przestrzeni. W strukturze przestrzennej miasta dominuje zabudowa jednorodzinna.

Tabela 10. Wybrane informacje na temat zasobów mieszkaniowych w Łańcutcie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2004 i 2014

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców		Średnia powierzchnia użytkowa jednego mieszkania [m ²]		Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę [m ²]	
	2004	2014	2004	2014	2004	2014
Polska	332	363	69,0	73,4	22,9	26,7
Województwo Podkarpackie	285	301	76,8	80,9	21,9	24,4
Powiat łańcucki	280	288	82,8	88,5	23,2	25,5
Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	309	338	75,0	78,3	23,1	26,5
Miasto Łańcut	307	322	79,8	84,4	24,5	27,2

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Wyposażenia lokali mieszkalnych w wybrane urządzenia techniczno-sanitarne w Łańcutcie prezentuje się korzystnie na tle innych jednostek terytorialnych. W porównaniu do średniej krajowej dostęp do sieci gazowej w mieszkaniach jest większy nawet o 42 punkty procentowe. W przypadku łazienki, ustępu splukiwanego oraz sieci wodociągowej, średnia dla Łańcuta nie odbiega znacząco od wartości odnotowanych dla powiatu łańcuckiego i Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Zatem, standard lokali mieszkalnych w Łańcutcie jest na wysokim poziomie.

Tabela 11. Odsetek mieszkań wyposażonych w wybrane instalacje techniczno-sanitarne w Łańcutcie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2004 i 2013 [w %]

Jednostka terytorialna	Wodociąg		Łazienka		Centralne ogrzewanie	
	2004	2013	2004	2013	2004	2013
Polska	95,0	96,7	86,2	91,0	77,2	81,4
Województwo Podkarpackie	92,2	94,4	84,9	89,0	72,2	76,8
Powiat łańcucki	92,0	93,6	82,6	86,3	70,0	74,5
Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	95,6	96,9	91,0	93,8	83,9	87,4
Miasto Łańcut	99,2	99,6	95,6	97,1	84,6	87,8

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

3.3. Sfera gospodarcza

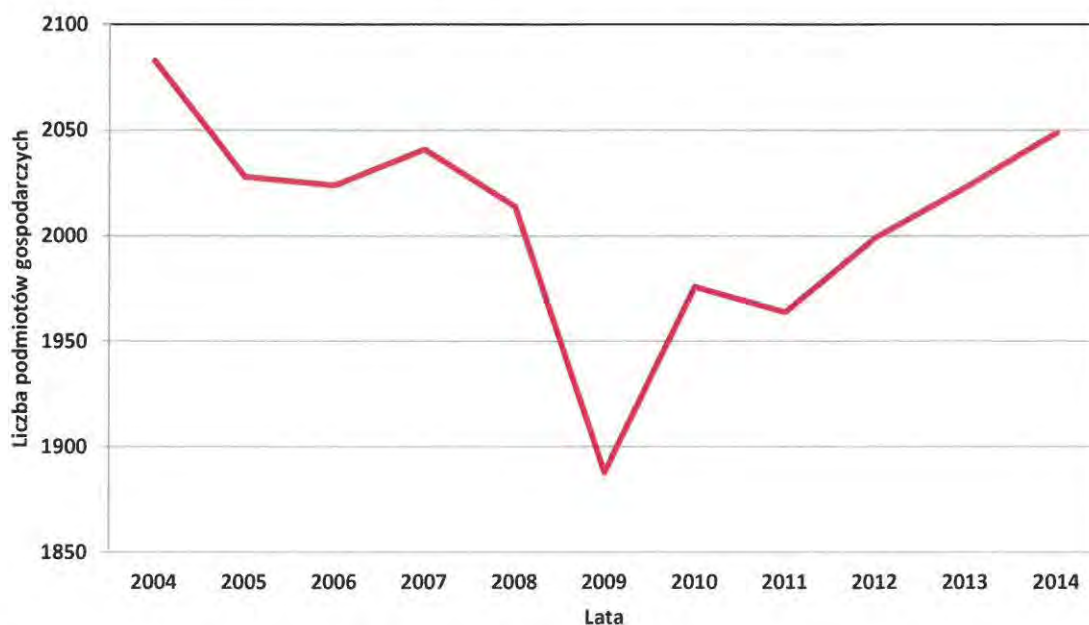
3.3.1. Struktura lokalnej gospodarki

Procesy kształtujące sferę gospodarczą wpływają na dynamikę rozwoju społeczno-ekonomicznego różnych jednostek osadniczych. Powyższa zależność jest szczególnie zauważalna na szczeblu lokalnym. Zjawiska i przemiany gospodarcze w znacznym stopniu determinują kierunek oraz dynamikę rozwoju w pozostałych sferach.

W 2014 roku w Łańcutie działalność gospodarczą prowadziło 2049 podmiotów wpisanych do rejestru REGON, co stanowiło 35% ogółu jednostek gospodarczych z terenu powiatu łańcuckiego. Ponad 1700 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie miasta Łańcuta prowadzi działalność usługową. Przedsiębiorcy ci stanowią około 83% wszystkich jednostek gospodarczych w mieście. Kolejno 338 podmiotów gospodarczych prowadzi działalność w zakresie przemysłu i budownictwa, a zaledwie 7 podmiotów w sferze rolnictwa.

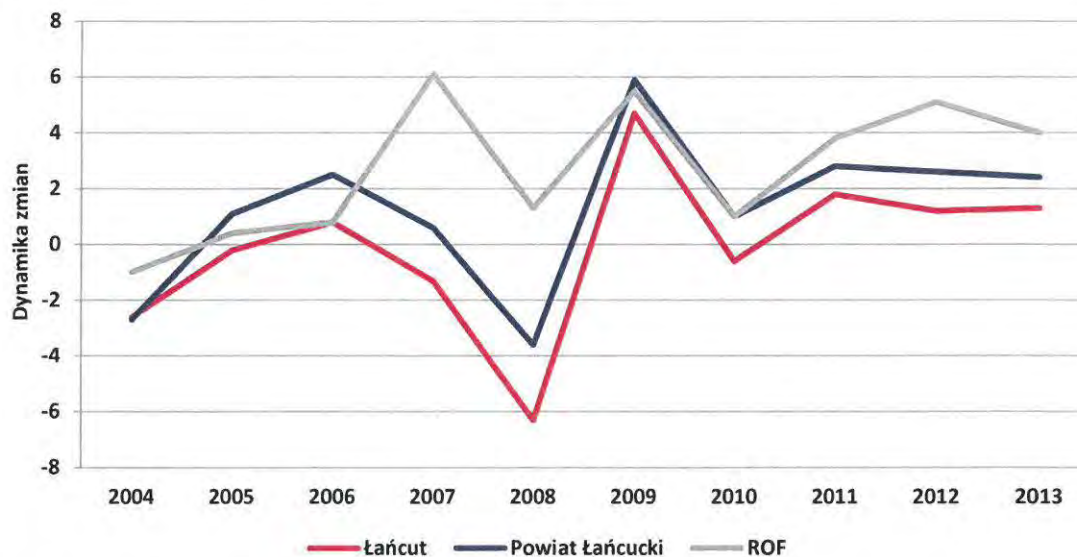
W strukturze wielkościowej podmiotów gospodarczych w Łańcutie dominują osoby fizyczne prowadzące własną działalność gospodarczą oraz mikroprzedsiębiorstwa, tj. podmioty zatrudniające do 9 pracowników. Tej wielkości podmioty gospodarcze stanowią około 97% ogółu jednostek gospodarczych zarejestrowanych w mieście. W 2014 roku w Łańcutie funkcjonowały 74 małe przedsiębiorstwa (podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób) i 26 średnie przedsiębiorstwa (podmioty zatrudniające od 50 do 249 pracowników). Na terenie miasta Łańcuta nie występują duże przedsiębiorstwa (podmioty zatrudniające 250 i więcej osób).

Rysunek 6. Liczba podmiotów gospodarczych w Łańcutie w latach 2004-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

Rysunek 7. Dynamika zmian ilości podmiotów gospodarczych w Łańcutie na tle powiatu łańcuckiego oraz Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego w latach 2004-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Tabela 12. Struktura podmiotów gospodarczych w Łańcutie według głównych sektorów gospodarki na tle porównywanych jednostek terytorialnych w 2014 roku [w %]

Jednostka terytorialna	Rolnictwo	Przemysł i budownictwo	Usługi i inne
Polska	1,8	21,3	76,8
Województwo Podkarpackie	2,0	22,7	75,4
Powiat łańcucki	1,9	24,5	73,6
Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	0,7	18,7	80,6
Miasto Łańcut	0,3	16,5	83,2

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Tabela 13. Struktura wielkościowa podmiotów gospodarczych w Łańcutie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w 2014 roku

Jednostka terytorialna	Liczba ogółem	Liczba pracowników				
		0-9	10-49	50-249	250-999	1000 i więcej
udział [%]						
Polska	4119671	95,6	3,6	0,7	0,1	0,0
Województwo Podkarpackie	162556	95,5	3,6	0,8	0,1	0,0
Powiat łańcucki	5794	95,8	3,5	0,7	0,1	0,0
ROF	38157	95,1	3,6	1,3	0,1	0,0
Miasto Łańcut	2049	96,7	3,0	0,6	0,0	0,0

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

W strukturze branżowej podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie miasta Łańcuta dominują podmioty zajmujące się handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów (sekcja G Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007). Względnie dużo podmiotów prowadzi ponadto działalność w ramach sekcji C (przetwórstwo przemysłowe), M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) oraz Q (opieka zdrowotna i pomoc społeczna).

Łańcut charakteryzuje się zróżnicowaną strukturą branżową gospodarki lokalnej. Udział poszczególnych sektorów gospodarki jest zbliżony do struktury wyróżniającej Polskę, województwo podkarpackie oraz Rzeszowski Obszar Funkcjonalny. W porównaniu do innych jednostek terytorialnych, Łańcut odznacza się wyższym odsetkiem podmiotów prowadzących działalność w zakresie handlu i napraw pojazdów, a także w sferze działalności profesjonalno-naukowo-technicznej. W przypadku branży budowniczej oraz działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości odnotowano mniejszy udział w stosunku do średniej krajowej i wojewódzkiej.

Tabela 14. Struktura podmiotów gospodarczych w Łańcutcie według poszczególnych sekcji PKD 2007

Sekcja PKD 2007		Liczba podmiotów
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	7
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	4
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	188
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3
Sekcja F	Budownictwo	142
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	616
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	144
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	49
Sekcja J	Informacja i komunikacja	52
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	37
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	51
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	234
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	37
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	18
Sekcja P	Edukacja	86
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	165
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	47
Sekcje S i T	Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	168
Sekcja U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS za 2014 r. [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Analizując sferę ekonomiczną badanego obszaru na poziomie działów Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007, określa się lokalną specjalizację ekonomiczną miasta. W tym celu wykorzystuje się metodę ilorazu lokalizacji. Wskaźnik ilorazu (IL) pozwala zidentyfikować działalności gospodarcze o ponadprzeciętnej koncentracji na terenie miasta, a następnie przyrównać wyniki do średniej wartości dla jednostki terytorialnej wyższego rzędu. Jeżeli wartość wskaźnika przyjmuje wartości większe od 1,00, świadczy to o ponadprzeciętnej koncentracji danej cechy. Powyższą metodę wykorzystano w niniejszej diagnozie.

W celu eliminacji odchyłeń związanych z liczbą podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie Łańcuta, do obliczeń wzięto pod uwagę wyłącznie działy PKD 2007 o liczbie podmiotów powyżej 10. Wskaźnik IL obliczono według następującego wzoru:

$$\text{wskaźnik IL} = \frac{\text{udział danego działu PKD w gospodarce miasta}}{\text{udział danego działu PKD w gospodarce jednostki wyższego rzędu}}$$

Na terenie miasta zidentyfikowano łącznie 16 działów PKD 2007, przyjmujących wartości większe od 1,00. Dla 9 działów wskaźnik IL osiągnął wartość wyższą niż 1,25, co oznacza bardzo wysokie natężenie podmiotów gospodarczych z danego sektora:

- **dział 14** – produkcja odzieży – 20 firm,
- **dział 18** – poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji – 15 firm,
- **dział 22** – produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych – 19 firm,
- **dział 32** – pozostała produkcja wyrobów – 24 firmy,
- **dział 71** – działalność w zakresie architektury i inżynierii, badania i analizy techniczne – 63 firmy
- **dział 73** – reklama, badania rynku i opinii publicznej – 34 firmy,
- **dział 75** – działalność weterynaryjna – 10 firm,
- **dział 86** – opieka zdrowotna – 154 firmy,
- **dział 90** – działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką – 14 firm.

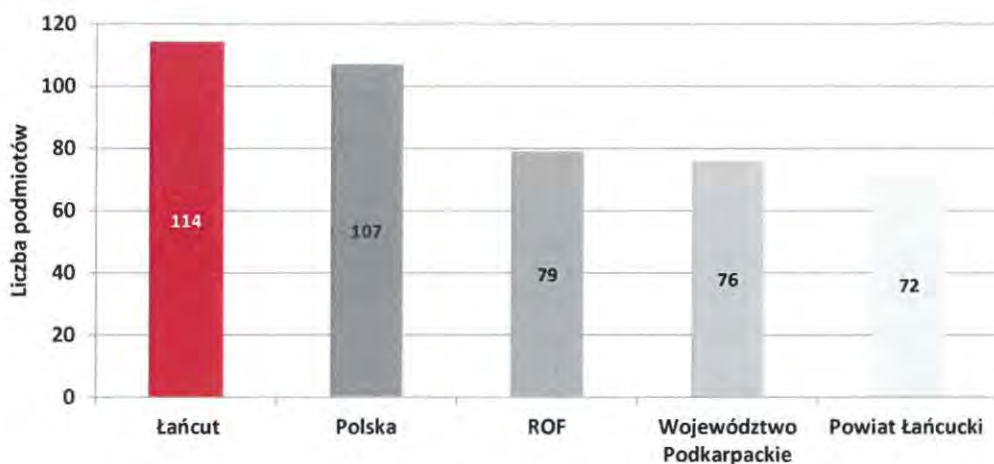
Dla pozostałych 7 zidentyfikowanych działów PKD 2007, wartość wskaźnika IL wahała się w przedziale od 1,00 do 1,25, co oznacza ponadprzeciętną koncentrację podmiotów gospodarczych z danego działu. Działami tymi są:

- **dział 31** – produkcja mebli – 22 firmy,
- **dział 46** – handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi – 163 firmy,
- **dział 47** – handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi – 378 firm,
- **dział 49** – transport lądowy oraz transport rurociągowy – 135 firm,
- **dział 69** – działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe - 53 firmy,
- **dział 94** – działalność organizacji członkowskich – 103 firmy,
- **dział 95** – naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego – 18 firm.

Istotnym miernikiem potencjału gospodarczego jest wskaźnik przedsiębiorczości, definiowany jako liczba firm w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. W roku 2014 wartość powyższego wskaźnika wyniosła 114. Dla porównania, w powiecie powyższy wskaźnik oscylował w granicy 72, w ROF 79, województwie 76, natomiast średnia dla kraju wyniosła 107.

Inny wskaźnik pozwalający określić potencjał gospodarczy Łańcuta, uwzględnia liczbę osób fizycznych prowadzących własną działalność w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. W roku 2014 na 100 mieszkańców Łańcuta prawie 9 z nich prowadziło swoją własną działalność gospodarczą. W porównaniu do średniej dla Polski (12,2), województwa podkarpackiego (10,0) i ROF (13,5) omawiana wartość jest nieznacznie niższa.

Rysunek 8. Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Łańcutie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

Pod względem mobilności siły roboczej Łańcut charakteryzuje się większym napływem pracowników, niż osób wyjeżdżających do pracy. Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy jest w mieście dodatnie i w roku 2006 przyjęło wartość 1603. Liczba osób, które przyjeżdżają tu w celu zatrudnienia, przypadająca na 1 osobę wyjeżdżającą do pracy wynosi 1,89. Powyższe wartości świadczą o tym, iż przedsiębiorstwa działające na terenie Łańcuta zapewniają miejsca pracy nie tylko dla mieszkańców miasta, ale i regionu.

3.3.2. Finanse publiczne

Stan lokalnych finansów publicznych jest jednym z najważniejszych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego, ponieważ nakreśla przedsięwzięcia i inwestycje możliwe do wykonania przez samorząd w danej jednostce czasu. Podstawą gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego jest budżet, uchwalony przez Radę Miasta na rok budżetowy. Sprawozdanie z wykonania Budżetu Miasta dla Łańcuta w 2014 r. wykazało, iż dochody budżetu miasta wyniosły 54 806 220 zł, a wydatki 52 928 676 zł, z czego 13% stanowiły wydatki majątkowe, które dają podstawy do dynamicznego rozwoju miasta.

Największy udział w finansowaniu miasta mają dochody od osób prawnych, fizycznych i innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej (27 158 184 zł – 49,6%), dochody gminy w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (13 262 233 zł – 24,2%), rozliczenia różne (10 747 223 zł – 19,6%) oraz część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego (10 418 804 zł – 19%). Najwyższe wydatki przeznaczone są na oświatę i wychowanie (łącznie na przedszkola, szkoły i gimnazja – 21 677 010 zł, co stanowi 41%), urzędy gmin (3 992 456 zł – 7,5%), składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego (3 883 977 zł – 7,3%) drogi publiczne gminne (3 657 061 zł – 7%), świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszy alimentacyjnego oraz instytucje kultury fizycznej (3 420 902 zł – 6,5%). Wysoki poziom wydatków inwestycyjnych związanych z modernizacją i budową infrastruktury komunalnej oraz obiektów użyteczności publicznej, w tym inwestycji wieloletnich, wymusza sięganie po długoterminowe źródła finansowania – kredyty i pożyczki. Na koniec 2014 r. deficyt w mieście wyniósł 1 373 426 zł.

łańcut osiągnął nadwyżkę operacyjną, co oznacza, że jednostka po sfinansowaniu wszystkich wydatków bieżących ma jeszcze własne środki na finansowanie inwestycji i spłatę długu. Konsekwentne prowadzenie polityki finansowej nakierowanej na optymalizację wydatków bieżących, jak i skuteczne pozyskiwanie środków europejskich skutkuje corocznym generowaniem wysokiej nadwyżki operacyjnej. W 2014 r. wyniosła ona 3 549 405 zł. Ma to przełożenie na możliwości pozyskania kredytów i pożyczek na niskich marżach dostępnych na rynkach finansowych dla sektora samorządowego.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w roku 2014 dochody miasta na jednego mieszkańca wyniosły 3034,34 zł, co w odniesieniu do lat wcześniejszych stanowi wartość znacznie wyższą. Dla porównania, w roku 2004 dochody te oscylowały na poziomie 1687,96 zł, zaś w roku 2010 wyniosły 2359,53 zł. Wydatki na jednego mieszkańca miasta wyraźnie przekraczają przypadające na niego dochody. W 2014 r. osiągnęły wartość 2930,39 zł, natomiast w latach 2004 i 2010 odpowiednio 1884,47 zł oraz 2438,91 zł. Wydatki, podobnie jak i dochody na jednego mieszkańca wzrastają rokrocznie.

3.3.3. Atrakcyjność inwestycyjna

łańcut jest siedzibą gminy miejskiej, siedzibą gminy wiejskiej oraz siedzibą powiatu, ważnym ośrodkiem kulturalnym, oświatowym i turystycznym regionu.

łańcut położony jest w województwie podkarpackim, w tzw. obszarze przyspieszonego rozwoju, w tym wraz z 12 innymi gminami w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym (Rzeszów, Boguchwała, Chmielnik, Czarna, Czudec, Głogów Małopolski, Krasne, Lubenia, łańcuta gmina wiejska, Miasto łańcut, Świlcza, Trzebownisko, Tyczyn), w ramach którego realizuje Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. Miasto leży wzdłuż trasy tranzytowej z zachodu na wschód (trasa międzynarodowa i droga krajowa nr 4 (94)), a także autostrady A4 i magistrali kolejowej E-30. Jest to pasmo o znaczeniu europejskim, które obejmuje miasta: Dębica, Rzeszów, łańcut, Jarosław i Przemyśl. łańcut położony jest w pobliżu Rzeszowa – stolicy województwa podkarpackiego, około 18 km od lotniska w Jasionce k. Rzeszowa, w niewielkiej odległości od przejścia granicznego z Ukrainą (około 70 km od Korczowej).

Położenie blisko głównych szlaków komunikacyjnych, w tym sieci TEN-T, a także w obszarze rozwoju, wpływa na atrakcyjność i potencjał ekonomiczny łańcuta, tworzy warunki dogodne do prowadzenia działalności gospodarczej, który gwarantuje dalszy jego rozwój.

łańcut jest miastem atrakcyjnym inwestycyjnie. W swej ofercie inwestycyjnej posiada uzbrojone tereny inwestycyjne objęte Specjalną Strefą Ekonomiczną „EURO – PARK” Mielec, zlokalizowane w dzielnicy Podzwierzyniec, w niedalekim sąsiedztwie węzła autostradowego łańcut autostrady A4. Powierzchnia podstrefy wynosi 9 ha i jest w pełni zagospodarowana, dodatkowo prywatni inwestorzy zagospodarowali również tereny sąsiadujące z nią na potrzeby swoich firm. W podstrefie zlokalizowały się tam następujące firmy:

- BISPOL Sp. z o.o.
- "KAWICOM" Systemy Komputerowe s.c. Daniel Kasieczko, Grzegorz Wilk ,
- F.P.H.U "WOL-MET" Bożena Leńczyk,
- Ostrowski Ryszard "EXCEL" Firma Usługowo-Budowlano-Handlowa,
- Witko Zdzisław "WOOD-POOL",
- Zakład Poligraficzny "TECHGRAF" Piotr Teichman.

Na terenie Łańcuta znajdują się obok podstrefy również inne tereny (będące własnością gminy, powiatu, skarbu państwa lub innych podmiotów), które mogą być zagospodarowane pod inwestycje przemysłowe, usługowe, rekreacyjno-sportowe lub pod mieszkalnictwo. Są to:

- Działka 9 ha przy ul. Polnej będąca własnością miasta – przeznaczona pod przemysł lub usługi;
- Działka 5 ha przy ul. Wyszyńskiego (osiedle Jana Pawła II) będąca własnością miasta – objęta miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego z przeznaczeniem pod budownictwo mieszkaniowe jedno- i wielorodzinne oraz usługi;
- Teren 90 ha przy ul. Mościckiego będący własnością w większości skarbu państwa, częściowo osób prywatnych – objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego z przeznaczeniem pod sport i rekreację, usługi i mieszkalnictwo;
- Działki 1 ha (nr 2066/10, 2061/25) przy ul. Wyszyńskiego będące własnością spółdzielni mieszkaniowej – objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego z przeznaczeniem pod budownictwo wielorodzinne;
- Teren 4 ha dawnych koszar 10 Pułku Strzelców Konnych będący własnością Centrum Medycznego sp. z o.o. w Łańcutie – przeznaczony pod działalność gospodarczą, usługi lub budownictwo mieszkaniowe.

3.3.4. Organizacja Urzędu Miasta

Urząd Miasta Łańcuta jest jednostką organizacyjną Gminy i funkcjonuje jako jednostka budżetowa, działająca z mocy ustawy (m.in. o samorządzie gminnym). Urząd posiada numer identyfikacji REGON: 000524690 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP: 815 10 01 533.

Urząd stale podejmuje zadania istotnie wpływające na usprawnienie obsługi interesantów, optymalizację kosztów funkcjonowania, wzrost kompetencji pracowników, a także ich motywacji. Od 2013 r. miasto posiada certyfikat systemu zarządzania jakością (obecnie potwierdzający zgodność z normą SZJ PN-EN ISO 9001:2008). Funkcjonuje także system polityki jakości.

Urząd Miasta Łańcuta, wychodząc naprzeciw mieszkańcom, zainicjował wiele udogodnień mających na celu łatwiejszy kontakt interesantów z pracownikami i szybsze załatwianie spraw. W ramach tych udogodnień wprowadzono między innymi takie narzędzia komunikacji, jak E-Skrzynka Podawcza. Jest to program, który ułatwia dostęp do dokumentów i informacji, kontroluje drogę ich obiegu oraz stan realizacji spraw. Co więcej, w Urzędzie obowiązuje Kodeks etyki pracowników samorządowych.

3.3.5. Marka i promocja miasta

Łańcut jest miejscem poważnych spotkań, kursów, seminariów o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Gości wiele wybitnych osobistości świata politycznego, gospodarczego i kulturalnego. Do najbardziej znanych należy spotkanie 9 prezydentów państw inicjatywy środkowoeuropejskiej, które odbyło się w 1996 roku oraz spotkanie prezydentów Litwy, Ukrainy i Polski w 1998 roku. Spotkania te są swego rodzaju nawiązaniem i kontynuacją wielkich historycznych spotkań możnowładców w sprawach gospodarczych, które miały miejsce w XV-wiecznym Łańcutie. Łańcut jest współzałożycielem „Stowarzyszenia Historycznych Miast Europy” zrzeszającego te ośrodki, w których odbywały się spotkania prezydentów (Levoča, Litomyśl, Piran, Keszthely). Głównym zadaniem stowarzyszenia jest promocja miasta w Europie, wzajemna współpraca i wymiana kulturalna.

Największą atrakcją promocyjną Łańcuta jest zespół zamkowo-parkowy (jeden z dwóch na podkarpaciu Pomników Historii). Ten unikatowy w skali światowej zespół zamkowo-parkowy w 1995 roku brał udział w programie UNESCO pt. „Szlaki Zamków Europy Środkowowschodniej”.

3.4. Sfera społeczna

Znajomość sfery społecznej nabiera w dzisiejszych czasach szczególnego znaczenia, gdyż jakość kapitału ludzkiego warunkuje tempo rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych jednostek osadniczych. Duża dynamika zmian dokonujących się po 1989 roku w społeczeństwie polskim stanowi wyzwanie dla jednostek samorządu terytorialnego w kontekście rosnących aspiracji oraz potrzeb społecznych (m.in. poprawa jakości życia, stała praca, większa dostępność do dóbr kultury, wypoczynku oraz rozrywki).

Perspektywa rozwoju poszczególnych ośrodków uzależniona będzie od sytuacji demograficznej, tj. wielkości populacji, jej charakteru (struktura wieku, płci, zawodowa), a także różnego rodzaju trendów demograficznych. Są to kluczowe determinanty świadczące o potencjale rozwojowym i inwestycyjnym. Innymi, równie istotnymi kwestiami poruszonymi w części społecznej diagnozy są: edukacja, kultura, ochrona zdrowia i opieka medyczna, pomoc społeczna, sport i rekreacja oraz aktywność obywatelska mieszkańców.

Podjęcie działań ukierunkowanych na wzmocnienie spójności społecznej jest priorytetem z punktu widzenia rozwiązywania powszechnie występującego problemu ubóstwa oraz wykluczenia społecznego. Jednocześnie wpisują się one w cele zawarte w dokumentach strategicznych kraju oraz miasta Łańcuta.

3.4.1. Ludność i demografia

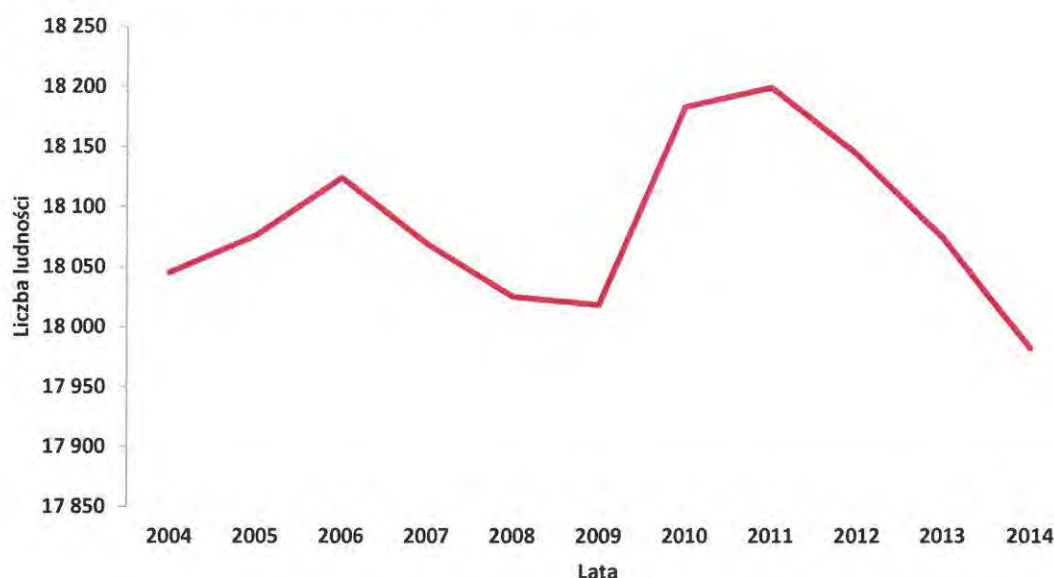
3.5.1.1. Liczba ludności

Analiza struktury demograficznej jest niezwykle istotna w kontekście dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego Łańcuta, ponieważ determinuje skalę i rodzaj potrzeb mieszkańców. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2014 roku miasto zamieszkiwały 17 982 osoby, co stanowiło 22,5% ludności powiatu łańcuckiego.

Na przestrzeni lat 2004-2014 odnotowano nieznaczny spadek liczby ludności o 0,4% (62 osoby). Biorąc jednak pod uwagę ostatnie 4 lata można mówić o większej dynamice zmian. W stosunku do 2011 roku liczba mieszkańców Łańcuta zmniejszyła się o 217 osób (z 18 199), tj. o 1,2%.

Prognozy GUS na najbliższe lata wskazują, iż niekorzystny trend będzie się utrzymywał, co jest zauważalne również w skali województwa, jak również całego kraju. Jest to tendencja odwrotna od obserwowanej dla powiatu łańcuckiego, Rzeszowa oraz Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, gdzie przyrosty ludności w ostatniej dekadzie wyniosły odpowiednio: 3,2% (ok. 2,5 tys. osób), 16,4% (ok. 26,1 tys. osób) i 6,3% (ok. 21,2 tys. osób).

Rysunek 9. Zmiana liczby mieszkańców łańcuta w latach 2004-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

3.5.1.2. Trendy demograficzne

W łańcutcie obserwuje się niekorzystne tendencje demograficzne. W 2014 roku wskaźnik przyrostu naturalnego osiągnął wartość zaledwie 0,6‰. Miasto osiągnęło również ujemną wartość salda migracji, które w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosło -2,9‰. Biorąc pod uwagę wskaźnik przyrostu rzeczywistego, który jest składową przyrostu naturalnego i salda migracji, łańcut wypada niekorzystnie zarówno na tle powiatu, województwa oraz kraju. Wskaźnik ten w 2014 roku na terenie miasta wyniósł -2,3‰. Należy zwrócić uwagę, iż odmienną tendencję obserwuje się w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym, gdzie przyrost rzeczywisty w 2014 roku wyniósł (5,9)‰. Oznacza to, iż w łańcutcie obserwuje się trend wyludnienia obszaru. Systematyczny spadek liczby mieszkańców, niski przyrost naturalny, a także ujemne wartości salda migracji wpływają niekorzystnie na sytuację demograficzną miasta, a tym samym na rozwój społeczno-gospodarczy analizowanej jednostki terytorialnej.

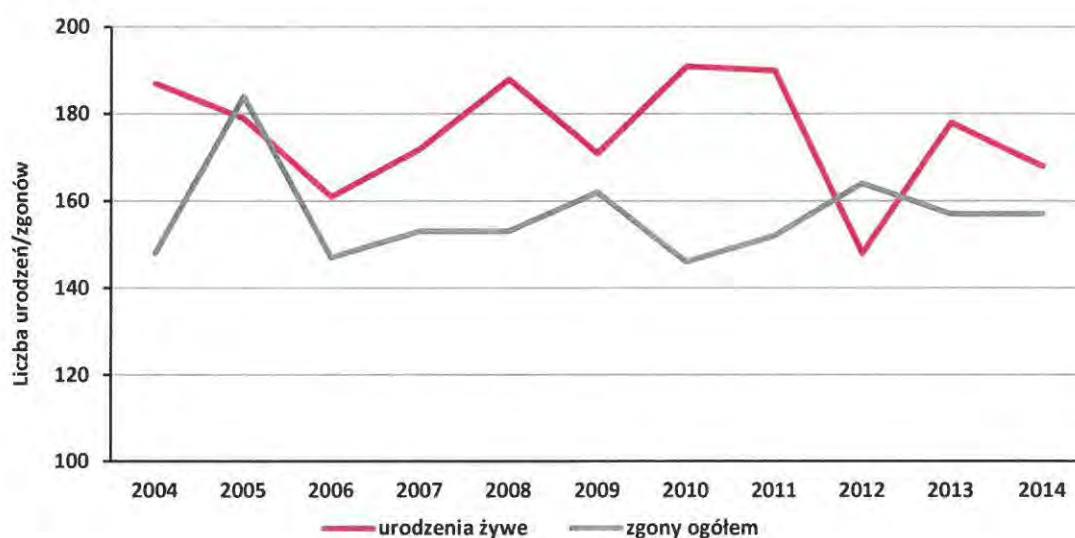
Tabela 15. Przyrost naturalny, saldo migracji oraz przyrost rzeczywisty ludności w mieście łańcutcie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2004 i 2014

Jednostka terytorialna	Przyrost naturalny		Saldo migracji		Przyrost rzeczywisty	
	2004	2014	2004	2014	2004	2014
Polska	-0,2	0,0	-0,2	-0,4	-0,4	-0,4
Województwo Podkarpackie	1,2	0,7	-1,0	-1,1	0,2	-0,3
Powiat łańcutcki	1,5	1,9	-0,2	0,9	1,3	2,9
Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	1,7	2,7	2,4	3,2	4,1	5,9
Miasto łańcut	2,2	0,6	-2,4	-2,9	-0,3	-2,3

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Dynamika zmian liczby ludności określonych jednostek terytorialnych kształtowana jest pod wpływem dwóch procesów demograficznych – przyrostu naturalnego oraz ruchu wędrownego (migracyjnego). Charakterystyczne dla miasta Łańcuta w latach 2004-2014 (za wyjątkiem lat 2005 i 2012) było utrzymywanie się na dodatnim poziomie saldo przyrostu naturalnego. Oznacza to, iż liczba urodzeń żywych przewyższała w badanym okresie liczbę zgonów. W 2014 roku wskaźnik przyrostu naturalnego (w przeliczeniu na 1000 ludności) wyniósł 0,6‰, osiągając tym samym wartość niższą niż przeciętnie w województwie podkarpackim (0,7‰) oraz powiecie łańcuckim (1,9‰). Pod względem analizowanej cechy Łańcut wypada równie niekorzystnie na tle Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego. Wartość współczynnika dla 13 gmin tworzących ROF na koniec 2014 roku wyniosła 2,7‰.

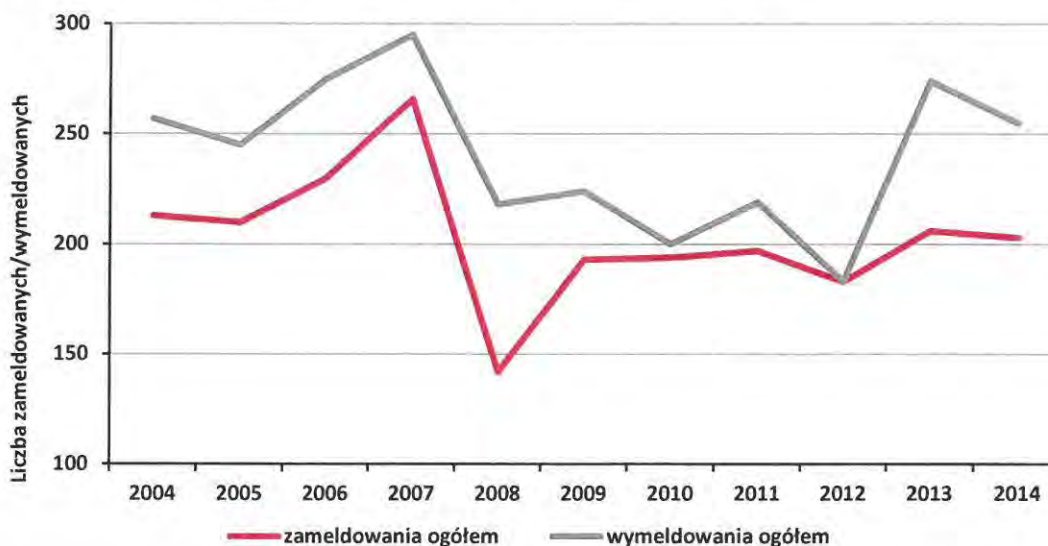
Rysunek 10. Ruch naturalny ludności (przyrost naturalny) w Łańcutcie w latach 2004-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

W okresie obejmującym lata 2004-2014, w Łańcutcie utrzymywało się stale ujemne saldo ruchu wędrownego (migracyjnego), co oznacza, iż liczba osób emigrujących na stałe z miasta przewyższała liczbę osób osiedlających się w jego granicach. Średni roczny odpływ mieszkańców wynosił kilkadziesiąt osób. Pod względem analizowanej cechy Łańcut notuje najgorsze wyniki spośród wszystkich gmin znajdujących się w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym, co świadczy o jego niskiej atrakcyjności osiedleńczej. W 2014 roku współczynnik salda migracji (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) wyniósł -2,9‰, osiągając tym samym wyższą wartość niż przeciętnie w Polsce (-0,4‰) oraz województwie podkarpackim (-1,1‰). Z kolei w powiecie łańcuckim odnotowano dodatnie saldo migracji (0,9‰), wskazujące na migracje ludności miejskiej do sąsiadujących gmin (proces suburbanizacji).

Rysunek 11. Ruch wędrowny ludności (saldo migracji) w Łańcutcie w latach 2004-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

3.5.1.3. Struktura demograficzna ludności

Dla możliwości współczesnego i przyszłego rozwoju społeczno-gospodarczego niezwykle istotna jest struktura ludności według ekonomicznych grup wieku oraz jej zmiany w czasie. Cechą charakterystyczną Łańcuta jest znaczny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o wysokim tempie starzenia się obywateli. W roku 2004 odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wynosił 16%, natomiast już w 2014 ponad 20%. W przypadku ludności w przedziale produkcyjnym w ciągu dekady nie zaobserwowano znacznych zmian, odsetek osób plasował na poziomie 63%. Spadek udziału obywateli w wieku przedprodukcyjnym to wynik odnotowanych niskich wartości dla przyrostu naturalnego.

W roku 2004 było to około 22,1% osób, natomiast już w roku 2014 zaledwie 17,9%. Powyższa dynamika zmian obserwowana w strukturze ekonomicznej ludności Łańcuta wpływa na wzrost wartości wskaźników obciążenia demograficznego.

W roku 2014 na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 62 obywateli w wieku poprodukcyjnym oraz 33 osoby w wieku przedprodukcyjnym. Według podziału na płeć w 2014 roku Łańcut zamieszkiwało więcej kobiet (52,3%) niż mężczyzn (47,7%).

Miarą najpełniej odzwierciedlającą zmiany ludnościowe na danym obszarze jest przyrost rzeczywisty, będący składową przyrostu naturalnego i salda migracji wewnętrznych i zewnętrznych. W przypadku analizowanego miasta, wielkość tego wskaźnika kształtowana jest głównie przez wysokie ujemne saldo migracji. W 2014 roku przyrost rzeczywisty w Łańcutcie wyniósł (-2,3‰), co wyraźnie potwierdziło występowanie od dłuższego czasu niekorzystnych tendencji demograficznych (depupacyjnych). Ubytek rzeczywisty, lecz w mniejszej skali zaobserwowano również na poziomie kraju (-0,4‰), jak i województwa podkarpackiego (-0,3‰). Natomiast korzystnie pod względem rozpatrywanej cechy wypadła zdecydowana większość gmin należących do Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, osiągając przyrosty rzeczywiste ludności przekraczające 5,0‰. W porównaniu do 2004 roku daje się jednak zaobserwować trend malejący analizowanego wskaźnika.

Spośród 17,9 tys. osób zamieszkujących Łańcut w 2014 roku, 52,3% stanowiły kobiety (9403), a 47,7% mężczyźni (8579). Struktura ludności nawiązuje do tej z 2004 roku, jednocześnie wskazując na całkiem klasyczny obraz społeczeństwa. Średnio na 100 mężczyzn przypadało w badanym okresie 110-112 kobiet, co jest wynikiem wyższym od średniej dla Polski (107). Najniższe wartości wskaźnika feminizacji (104) odnotowano dla województwa podkarpackiego, Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz powiatu łańcuckiego.

Szczególnie warto zwrócić uwagę na niepokojące sygnały płynące ze struktury ludności według ekonomicznych grup wieku. Zarówno w ujęciu krajowym, regionalnym, jak i lokalnym obserwuje się od początku XXI wieku systematyczny spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Skutkiem owych dynamicznych zmian jest proces starzenia się polskiego społeczeństwa.

Tabela 16. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w Łańcutcie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2004 i 2014 [w %]

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku przedprodukcyjnym		Ludność w wieku produkcyjnym		Ludność w wieku poprodukcyjnym	
	2004	2014	2004	2014	2004	2014
Polska	21,2	18,0	63,5	63,0	15,3	19,0
Województwo Podkarpackie	23,9	18,8	61,4	63,5	14,7	17,7
Powiat łańcucki	24,5	20,1	59,5	62,0	15,9	17,9
Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	22,0	18,8	63,3	63,5	14,7	17,7
Miasto Łańcut	22,1	17,9	61,9	61,6	16,0	20,5

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

W 2014 roku osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) stanowiły 17,9% ogółu mieszkańców Łańcuta. Warto odnotować, iż udział rozpatrywanej grupy wiekowej kształtował się na poziomie niższym niż średnia dla: Polski (18,0%), województwa podkarpackiego (18,8%), Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (18,8%), a także powiatu łańcuckiego (20,1%). Utrzymująca się tendencja spadkowa dotyczy również ludności w wieku produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat). W 2014 roku odsetek tej grupy wiekowej wyniósł 61,6%, stając się najniższym wśród porównywanych jednostek terytorialnych. Z drugiej strony sukcesywnie wzrasta odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Udział najstarszej grupy ekonomicznej w strukturze ludności miasta Łańcuta przekroczył już 20,0%. W porównaniu do 2004 roku liczba osób w wieku poprodukcyjnym zwiększyła się o 4,5%, co świadczy o wysokim tempie starzenia się obywateli Łańcuta.

Niekorzystne zmiany w populacji osób w wieku przedprodukcyjnym i wieku poprodukcyjnym mają swoje odzwierciedlenie w postaci wskaźników obciążenia demograficznego. Wskaźnik wyraża stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2014 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 62 osoby w wieku nieprodukcyjnym i 33 osoby w wieku poprodukcyjnym. Tym samym rozpatrywany wskaźnik osiągnął wartość znacznie wyższą niż przeciętnie w kraju (odpowiednio 59 i 30), województwie podkarpackim Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym (58; 28) oraz powiecie łańcuckim (61; 29).

Tabela 17. Wartości wskaźników obciążenia demograficznego w Łańcutcie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2004 i 2014

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym		Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	
	2004	2014	2004	2014	2004	2014
Polska	57,5	58,8	72,3	105,2	24,1	30,2
Województwo Podkarpackie	62,9	57,6	61,8	94,1	24,0	27,9
Powiat łańcucki	67,9	61,3	65,0	89,4	26,8	28,9
Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	58,1	57,5	66,8	94,2	23,3	27,9
Miasto Łańcut	61,5	62,4	72,8	114,9	25,9	33,4

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

Występujące obecnie w skali Łańcuta, jak i całego kraju niekorzystne trendy demograficzne wynikają niewątpliwie z doskwierającego od kilku lat w polskiej gospodarce, światowego kryzysu gospodarczego (trudna sytuacja na rynku pracy), jak również przyjętego modelu społeczeństwa (model rodziny 2+1, samorealizacja zawodowa). Skutkują one zmniejszaniem się liczby ludności oraz deformacją struktury demograficznej. Prognoza demograficzna dla miasta Łańcuta na najbliższe lata według danych GUS jest niekorzystna, co obrazuje poniższa Tabela 18.

Tabela 18. Prognoza liczby mieszkańców na terenie Gminy miejskiej Łańcut do roku 2020

rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba ludności	17989	17917	17845	17774	17702	17631

Źródło: Obliczenia własne na podstawie wskaźników GUS – Prognoza demograficzna

3.4.2. Oświata i wychowanie

Zapewnienie usług edukacyjnych należy do podstawowych zadań jednostek samorządu terytorialnego. Edukacja rozumiana jako kształcenie i wychowanie pełni kluczową rolę w podnoszeniu jakości kapitału ludzkiego oraz kształtowaniu właściwych postaw społecznych. Wiedza, kwalifikacje i umiejętności zawodowe są czynnikami warunkującymi nie tylko rozwój społeczny, lecz również wzrost gospodarczy. Obecnie największym wyzwaniem w obszarze polityki edukacyjnej pozostają zmiany demograficzne oraz związane z nimi przeobrażenia w sieci edukacyjnej. W hierarchii powiatu Łańcut stanowi ważne centrum edukacyjno-kulturowe.

Placówki oświatowe i edukacyjne. W granicach administracyjnych miasta Łańcuta, w 2014 roku funkcjonowało łącznie 21 placówek oświatowych, w tym: 10 przedszkoli (w tym 5 miejskich publicznych i 5 niepublicznych), 3 szkoły podstawowe, 2 gimnazja, a także zespoły szkół ponadgimnazjalnych i liceum ogólnokształcące (placówki powiatowe) oraz państwowa szkoła muzyczna. Ponadto na terenie miasta aktywnie działają łańcuckie Stowarzyszenie Oświatowe oraz łańcucki Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Żłobki i kluby dziecięce. Dostępność do instytucjonalnych form opieki nad dziećmi do 3 lat (żłobki, oddziały żłobkowe, kluby dziecięce) oraz placówek wychowania przedszkolnego (punkty przedszkolne,

zespoły wychowania przedszkolnego) jest niezwykle ważna z punktu widzenia rodziców, którzy pragną realizować się zawodowo. Statystyki pokazują, iż z roku na rok z tego typu udogodnień korzysta coraz więcej Polaków. O ile w 2004 roku w Polsce jedno na pięćdziesiąt dzieci oddawano pod wykwalifikowaną opiekę (2,0% ogółu dzieci w wieku do 3 lat), o tyle w 2014 roku już co szesnasty maluch był posyłany przez rodziców do żłobka (5,9%). Mniej korzystnie przedstawia się sytuacja na poziomie województwa podkarpackiego (4,8%) i powiatu łańcuckiego (1,0%). Względnie wysoki odsetek dzieci (10,1%) objętych opieką żłobkową na obszarze Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego wynika z dobrej dostępności do placówek oświatowych w stolicy obszaru funkcjonalnego – Rzeszowie (18,7%). W Łańcutie istotnym problemem jest niski odsetek dzieci poniżej 3 roku objętych opieką w żłobkach. W roku 2014 było to zaledwie 4,1%, czyli spośród wszystkich 488 dzieci poniżej 3 roku życia w mieście, zaledwie 20 uczęszczało do żłobka. Warto zauważyć, iż był to jednocześnie pierwszy rok działalności żłobka mieszczącego się przy niepublicznym przedszkolu „Jaś i Małgosia”. Gmina Miasto Łańcut nie prowadzi żadnej publicznej placówki żłobkowej (prowadzi prace przygotowawcze w tym kierunku), nie odnotowano również pozostałych form opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat. Zatem stwierdza się, że liczba oferowanych miejsc w żłobkach na terenie miasta Łańcuta nie jest adekwatna do zapotrzebowań mieszkańców.

Przedszkola. Ostatnia dekada przyniosła poprawę dostępności do placówek wychowania przedszkolnego, czyli do instytucjonalnych form opieki nad dziećmi w wieku od 3 do 6 lat. W 2014 roku średnio w Polsce 64,0 % dzieci w wieku 3-6 lat było objętych edukacją przedszkolną. Porównywalny wynik w zakresie badanej cechy odnotowano na poziomie województwa podkarpackiego (59,2%). Ponadprzeciętną wartość w tej kategorii wiekowej osiągnęły powiat łańcucki wraz z Rzeszowskim Obszarem Funkcjonalnym (69,3%). Niezwykle korzystnie na tle większych jednostek terytorialnych wypada miasto Łańcut, dla którego zaobserwowano wzrost odsetka dzieci uczęszczających do przedszkoli z 77,2% w 2004 roku, do 92,4% w 2014 roku. Wartość uczęszczania dzieci do przedszkoli osiągnięta w Łańcutie jest równoznaczna z wysoką dostępnością oddziałów przedszkolnych na terenie miasta.

Tabela 19. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach oraz wychowaniem przedszkolnym w Łańcutie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2004 i 2014

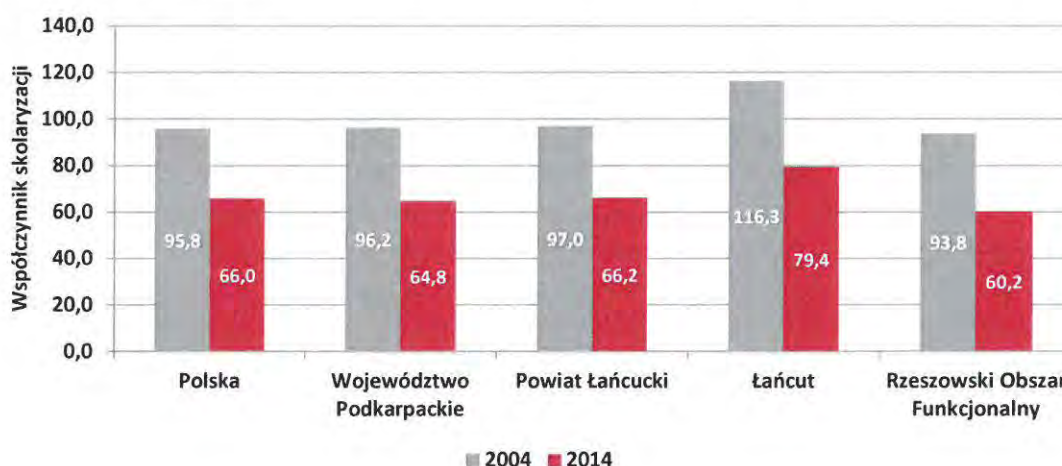
Jednostka terytorialna	Udział dzieci w wieku do 3 lat objętych opieką w żłobkach		Udział dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	
	2004	2014	2004	2014
Polska	2,0	5,9	53,7	71,7
Województwo Podkarpackie	1,7	4,8	47,7	68,7
Powiat łańcucki	0,0	1,0	51,4	73,3
Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	0,0	10,1	59,7	75,5
Miasto Łańcut	0,0	4,1	77,2	92,4

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

Szkoły. Gmina Miasto Łańcut prowadzi 3 szkoły podstawowe i 2 gimnazja. Jakość oferty edukacyjnej w mieście określana jest między innymi na podstawie analizy współczynnika skolaryzacji netto. Wskazuje on, jaki jest stosunek uczniów pobierających naukę na początku roku szkolnego na określonym etapie edukacji do wszystkich osób zameldowanych w danej grupie wiekowej na danym terenie. W roku 2014 stosunek uczniów pobierających naukę w szkole podstawowej dla wszystkich

zameldowanych w powyższej grupie wiekowej wyniósł 104,9%. W przypadku gimnazjum była to wartość 79,4%

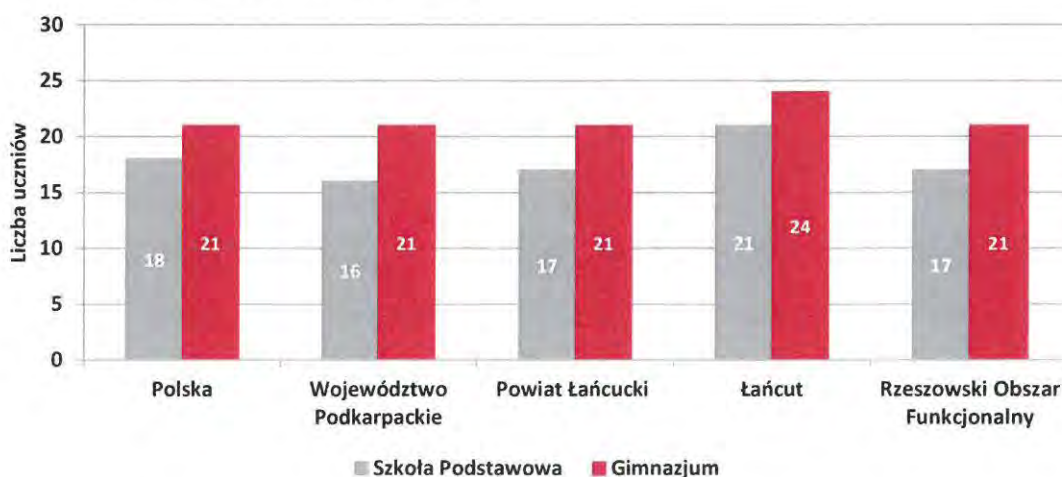
Rysunek 12. Współczynnik skolaryzacji netto dla gimnazjów w mieście Łańcut na tle porównywalnych jednostek terytorialnych w roku 2004 i 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Kolejno, jakość kształcenia analizuje się na podstawie liczby uczniów przypadających na 1 oddział klasowy na danym etapie edukacyjnym. W 2014 roku w Łańcut, zarówno w szkołach podstawowych jak i gimnazjach, liczba uczniów była wyższa niż w przypadku Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego, powiatu łańcuckiego, województwa i kraju (Rysunek 13). Rezultat ten jest niekorzystny ze względu na mniejszą indywidualizację procesu nauczania, zarówno w pracy z uczniami uzdolnionymi, jak również z uczniami z problemami i brakami edukacyjnymi. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w roku 2014 w szkołach podstawowych liczba uczniów przypadających na 1 oddział klasowy wyniosła 17, natomiast w przypadku gimnazjum – 21.

Rysunek 13. Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkole podstawowej i gimnazjum w mieście Łańcut na tle porównywalnych jednostek terytorialnych w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Odmiernym miernikiem ukazującym jakość świadczonych usług jest uśredniona wartość wyników z egzaminów kończących dany etap edukacji, tj. szkołę podstawową, gimnazjum oraz liceum lub technikum. W przypadku kształcenia na pierwszym szczeblu systemu oświaty właściwym miernikiem będą wyniki sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej. Egzamin na tym poziomie sprawdza wiedzę i umiejętności nabyte przez uczniów w odniesieniu do trzech przedmiotów, tj. języka polskiego, matematyki i języka obcego nowożytnego. Średni wynik uzyskany przez szóstoklasistów w Polsce w 2015 roku wyniósł niecałe 26 punktów na 40 możliwych. W hierarchii województwa miasto plasuje na dość wysokiej pozycji.

Do sprawdzianu kończącego etap szkoły podstawowej w Łańcutie przystąpiło w sumie 184 uczniów z 3 szkół podstawowych, uzyskując przeciętnie 29 pkt. Pod względem badanej cechy szkoły łańcutkie plasują się powyżej średniej krajowej i wojewódzkiej (średni wynik wyższy o ponad 6 pkt. proc.). W 9-stopniowej skali staninowej uzyskały noty: 9 (najwyższy), 6 (wyżej średni) i 7 (wysoki). Najlepszy średni wynik w analizowanym roku osiągnęła Szkoła Podstawowa nr 3 im. 10 Pułku Strzelców Konnych w Łańcutie (79,9 %, 9 stanin). W porównaniu z poprzednimi latami daje się zaobserwować utrzymujący się wysoki poziom uzyskiwanych wyników.

Tabela 20. Średnie wyniki egzaminu po VI klasie szkoły podstawowej w Łańcutie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w 2015 roku [%]

Jednostka terytorialna	Język polski	Matematyka	Język angielski
Polska	73,0	61,0	78,0
Województwo Podkarpackie	73,0	62,0	78,0
Powiat łańcutki	74,0	63,0	78,0
Miasto Łańcut	77,8	70,8	83,4
w tym:			
Szkoła podstawowa nr 2 im. Ks. J. Twardowskiego	78,2	68,3	87,1
Szkoła podstawowa nr 3 im. 10 Pułku Strzelców Konnych	79,3	79,8	79,4
Szkoła podstawowa nr 4	76,0	64,4	83,8

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

O poziomie kształcenia w gminie miejskiej Łańcut decydują również wyniki egzaminu gimnazjalnego. Egzamin na tym poziomie sprawdza wiedzę uczniów z 3 odrębnych części: humanistycznej, matematyczno-przyrodniczej oraz językowej. Na część humanistyczną składają się zadania z zakresu języka polskiego oraz historii i wiedzy o społeczeństwie. Średni wynik uzyskany przez gimnazjalistów z części humanistycznej wyniósł w Polsce w 2014 roku odpowiednio 68% i 59%. Warto podkreślić, iż z tej części egzaminu uczniowie osiągnęli lepsze wyniki niż w części matematyczno-przyrodniczej. Z kolei średnia ocena z przedmiotów ścisłych wynosiła 52% - dla przedmiotów przyrodniczych oraz 47% - dla matematyki.

W Łańcutie do egzaminu gimnazjalnego przystąpiło w analizowanym roku 228 uczniów, uzyskując wyniki powyżej średniej krajowej i wojewódzkiej. W części humanistycznej gimnazjaliści zdobyli ponad 70% możliwych punktów, natomiast w części matematyczno-przyrodniczej wyniki kształtowały się na poziomie 60%.

Tabela 21. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w Łańcutcie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w 2015 roku [%]

Jednostka terytorialna	Część humanistyczna		Część matematyczno-przyrodnicza		Język obcy	
	Historia i WOS	Język polski	Przedmioty przyrodnicze	Matematyka	Angielski	
					Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Polska	59,0	68,0	52,0	47,0	67,0	48,0
Województwo Podkarpackie	65,0	62,8	51,1	50,0	64,8	44,6
Powiat łańcucki	64,4	65,6	51,7	50,7	63,5	42,3
Miasto Łańcut	71,4	73,1	58,1	57,8	62,0	57,0
w tym:						
Gimnazjum nr 1	66,8	65,8	55,0	55,1	70,8	51,2
Gimnazjum nr 2	71,4	73,1	58,1	57,8	78,9	62,7
Gimnazjum specjalne	41,7	35,7	32,1	20,9	36,5	-

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

W przypadku szkół ponadgimnazjalnych odsetek uczniów, którzy uzyskali pozytywne wyniki egzaminu maturalnego, wyniósł 94%, natomiast dla szkół zawodowych było to zaledwie 68,2%.

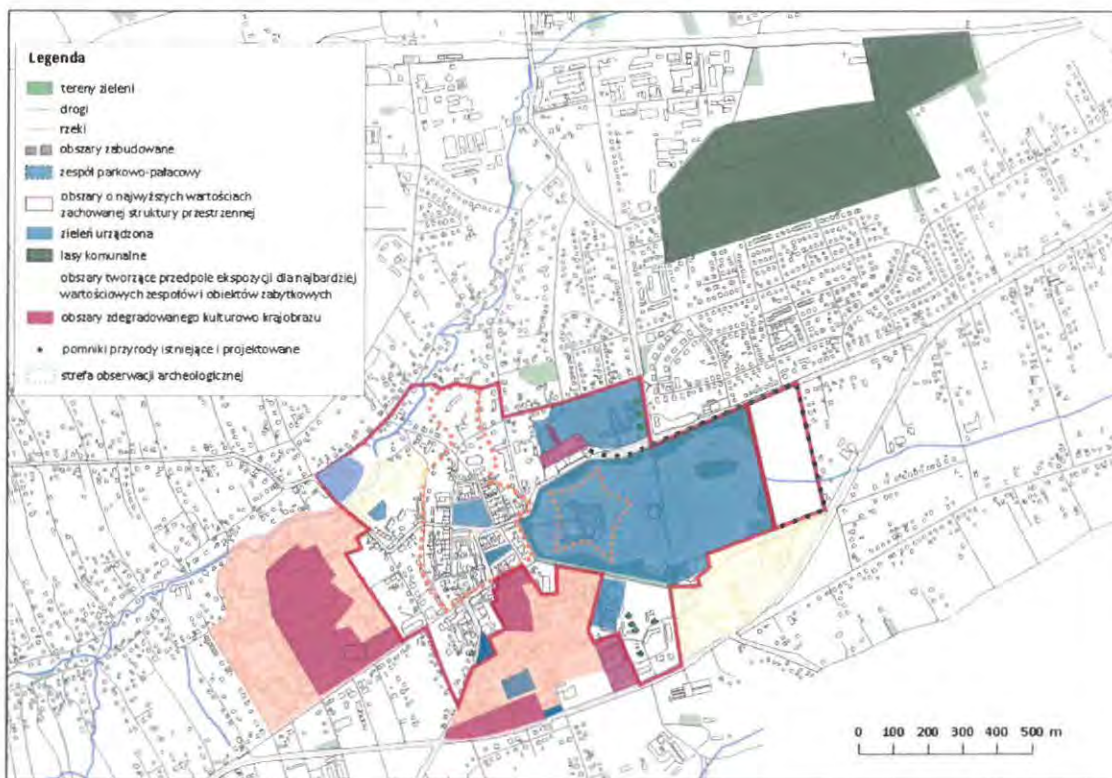
3.4.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Historyczne miasto Łańcut to niezwykle atrakcyjny ośrodek miejski zarówno w skali województwa, jak również kraju. W 2014 roku na terenie Łańcuta znajdowało się 91 obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków oraz 453 obiekty zabytkowe wpisane do ewidencji zabytków. W granicach obszaru rewitalizacji znajduje się w sumie 70 obiektów wpisanych do rejestru zabytków i 268 obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków (stan na 05.05.2010r.). Zmiany w rejestrze i ewidencji zabytków nie będą skutkować zmianą dokumentu Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta. Największą atrakcją kulturową i turystyczną Łańcuta jest kompleks zamkowy (Muzeum – Zamek w Łańcutcie), będący dawną rezydencją magnackich rodów Lubomirskich i Potockich.

Najważniejsze zabytki Łańcuta zlokalizowane są w ścisłym centrum Miasta., które wyróżnia się zabytkowym układem urbanistycznym. Najstarsze kamienice pochodzą z XVI i XVII wieku. W większości przypadków omawiane budynki nie zachowały swojego pierwotnego kształtu i zostały przebudowane na przełomie XIX i XX wieku. W szczególności cenne pod względem architektoniczno-urbanistycznym są wiekowe kamienice zlokalizowane wokół Rynku o numerach: 1, 3, 5, 12, 15, 20, 21, 26, 27, 29, 30 i 31. Po wielkim pożarze miasta w roku 1820 charakter zabudowy centrum został diametralnie zmieniony. Istotne dla kształtowania struktury urbanistycznej Łańcuta są także lata Autonomii Galicyjskiej. Cenne obiekty architektoniczne pochodzące z tego okresu to przede wszystkim budynki położone przy ulicach: Cetnarskiego, Kościuszki, Piłsudskiego, Rzeźniczej, Rynku, Słowackiego oraz pl. Sobieskiego. Centrum miasta wyróżnia się zabudową willową pochodzącą z okresu galicyjskiego i międzywojennego. Najczęściej budowano w stylu neorenesansowym, neobarokowym, w mniejszej skali nawiązywano do neoklasycyzmu, a także neogotyku. Budowle jednorodzinne często wyróżniały się charakterystycznymi detalami architektonicznymi, tj. wieżyczki, wielospadowe dachy, malownicze ogrody. Na szczególną uwagę zasługują zwłaszcza budynki zlokalizowane przy ulicach: Bohaterów, Cetnarskiego, Danielewicz,

Dominikańskiej, Dolniańskiej, Grunwaldzkiej, Jagiellońskiej, Kraszewskiego, Mickiewicza, Mościckiego, Paderewskiego, Piłsudskiego, Sienkiewicza, Sokoła, a także Żardeckiego.

Rysunek 14. Stan i funkcjonowanie środowiska kulturowego w Łańcutcie

Źródło: opracowanie własne na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Łańcuta (2001, 2010).

W centrum miasta zlokalizowany jest jeden z dwóch Pomników Historii w województwie podkarpackim – kompleks zamkowy rodu Lubomirskich i Potockich. Zamek został wzniesiony w latach 1628-1641 na polecenie Stanisława Lubomirskiego. Budowa rezydencji magnackiej, nawiązująca do włoskiej architektury, otoczona jest parkiem w stylu angielskim. Z czasów Izabeli z Czartoryskich pochodzą cenne dzieła klasycystyczne (dekoracje Salonu Kolumnowego) oraz budowle dodatkowe (Oranżeria, Glorieta, Zameczek Romantyczny). W roku 1925 kompleks zamkowy został zaklasyfikowany jako cenny zabytek ziemi łańcutkiej. Powstałe w roku 1944 Muzeum-Zamek realizuje cele polegające na utrzymaniu, konserwacji, dokumentacji oraz udostępnianiu obiektów i eksponatów potencjalnym turystom. Corocznie na terenie rezydencji organizowane są wydarzenia o charakterze kulturowym, np. Muzyczny Festiwal w Łańcutcie. Kompleks zamkowy stanowi także bardzo istotny element w układzie urbanistycznym miasta. W kierunku południowo-zachodnim od zamku położony jest Folwark „Na Górnem”, istniejący od XVIII wieku oraz pełniący funkcję gospodarczego zaplecza zamku. Obecnie oryginalny układ folwarku zostały diametralnie przekształcony. Pomimo zmian, rozkład folwarku jest czytelny i wiele elementów składowych zachowało się do dziś.

Kolejnym, istotnym obiektem zabytkowym Łańcuta jest klasztor oo. Dominikanów. Jego początki sięgają przełomu XIV i XV wieku. Obiekt położony jest przy zachodniej pierzei Rynku. Do roku 1549 klasztorem

zarządzali oo. Dominikanie. Następnie kościół przeszedł w posiadanie zboru luterańskiego. Początkiem XVII wieku obiekt z powrotem powrócił we władanie zakonu Dominikanów. Klasztor trzykrotnie uległ kompletnemu zniszczeniu w wyniku ataku Tatarów, najazdu księcia Rakoczego oraz pożaru miasta w 1820 roku. Skutkiem modernizacji obiektu było uwzględnienie i rozbudowa koszar wokół kompleksu. W roku 1910 klasztor zaadaptowano na szpital wojskowy, natomiast w 1966 obiekt przeznaczono na dom wycieczkowy i przychodnię lekarskie. Obecnie w budynku dawnego klasztoru mieści się siedziba PTTK.

W najbliższych latach planuje się przeznaczenie budynku dawnego klasztoru na Centrum Historii i Sztuki o zasięgu lokalnym i regionalnym. W tym celu potrzebne jest podjęcie prac remontowych oraz konserwatorskich. W granicach miasta znajdują się także inne cenne obiekty dziedzictwa kulturowego (m.in. kościół parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa czy Synagoga z 1761 roku, itp.).

Tabela 22. Liczba obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków w Łańcutcie w 2014 roku

Lp.	Kategoria obiektu	Liczba obiektów ogółem
1	Obiekty kompleksu Muzeum-Zamek	21
2	Zespół Folwarku na Górnem	9
3	Zespół zabytkowy miasta	1
4	Obiekty sakralne	5
5	Kamienice	7
6	Zabudowa rezydencjonalna	27
7	Zabudowa mieszkaniowa	8
8	Budynki gospodarcze	2
9	Budynki użyteczności publicznej	6
10	Obiekty przemysłowe	1
11	Obiekty powojkowe	3
12	Cmentarz	1

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Aktywność mieszkańców w sferze kulturalnej oraz jakość i ilość placówek kulturalnych łącznie z liczbą imprez organizowanych na terenie danej jednostki osadniczej przesądza o poziomie i jakości życia mieszkańców. Daje dzięki temu możliwość zdywersyfikowania oferty spędzania czasu wolnego, jednocześnie umożliwiając rozwój i podtrzymanie pasji oraz zainteresowań. Atrakcyjność osadnicza danego miejsca będzie weryfikowana zatem przez jakość usług kulturalnych i ich bogatą ofertę.

Tabela 23. Aktywność kulturalna mieszkańców Łańcuta na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2005 i 2014

Jednostka terytorialna	Uczestnicy imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców		Członkowie zespołów artystycznych na 1000 mieszkańców		Członkowie klubów (kół) kulturalnych na 1000 mieszkańców	
	2005	2014	2005	2014	2005	2014
Polska	846	1 047	7	7	6	11
Województwo Podkarpackie	1 061	1 485	11	13	5	16
Powiat Łańcucki	1 910	1 714	31	28	13	27
Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	1 057	1 010	16	18	9	24
Miasto Łańcut	1 800	2 330	17	10	7	18

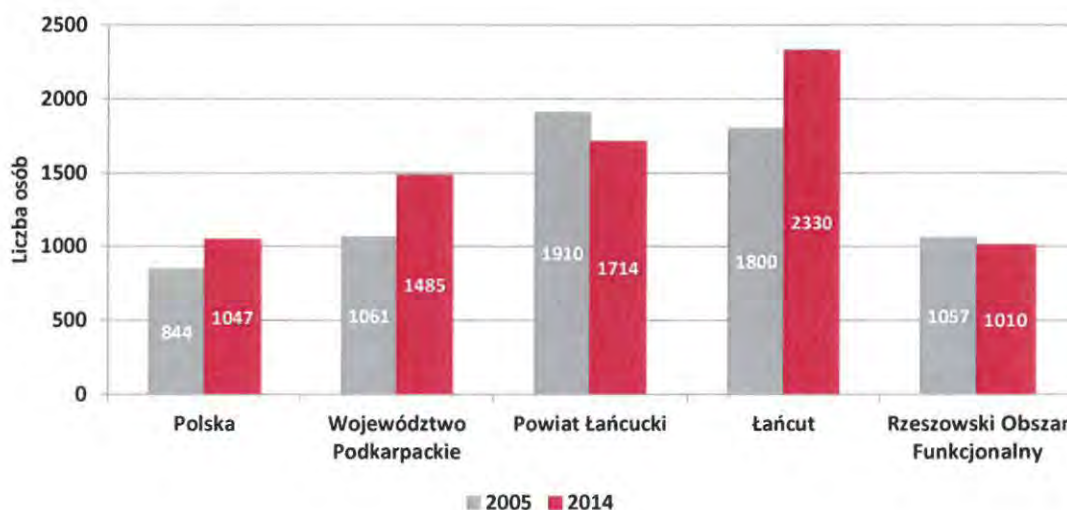
Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Przy współpracy różnych podmiotów, zarówno publicznych (Burmistrz, Urząd Miasta, Miejski Dom Kultury) poprzez stowarzyszenia oraz kluby, jak i prywatnych beneficjentów miasto ma możliwość organizowania imprez czy uczestnictwa w projektach o charakterze kulturalnym, rozrywkowym bądź historyczno-narodowym. Mają one zasięg lokalny, ogólnopolski, a nawet międzynarodowy. W Łańcutie odbywają się różnego rodzaju imprezy cykliczne: Muzyczny Festiwal w Łańcutie, Międzynarodowe Mistrzowskie Kursy Muzyczne im. Zenona Brzewskiego, Międzynarodowy Plener Malarsko-Rzeźbiarski, Łańcucka Jesień Kulturalna, Świąteczne życzenia łańcuckich ludzi kultury, Ogólnopolski Turniej Brydżowy, Kiermasz Wielkanocny, Święto 10 Pułku Strzelców Konnych, Międzynarodowe Dni Tańca, Narodowe Święto Trzeciego Maja, Narodowe Święto Niepodległości, Przedszkolada, Lato w mieście, Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej, Cykl imprez kulturalno-rozrywkowych „Dni Miasta”, Koncerty Dobroczyne.

Mieszkańcy aktywnie uczestniczą w życiu kulturalnym miasta, co przedstawia Rysunek 15.

Miasto Łańcut na tle pozostałych jednostek charakteryzuje się również wysoką liczbą uczestników imprez kulturalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (2330).

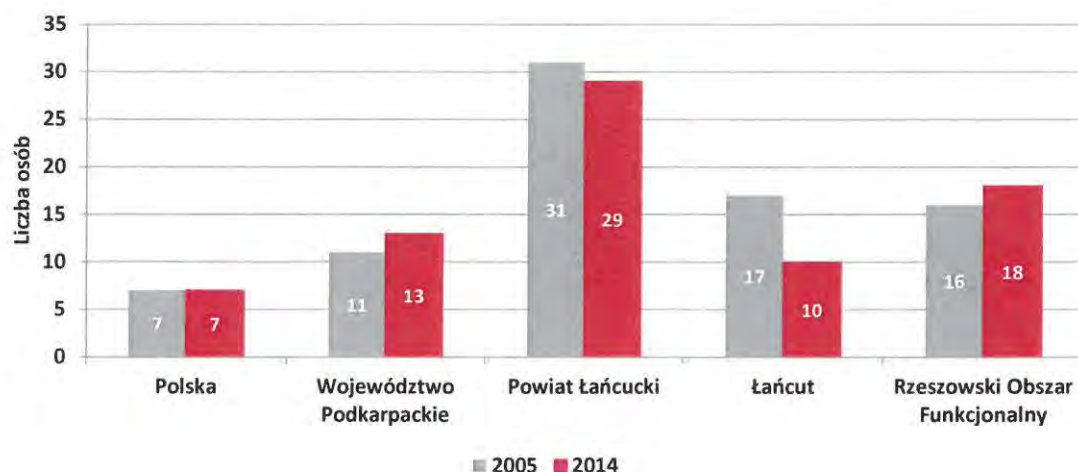
Rysunek 15. Uczestnicy imprez kulturalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Łańcutie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2005 i 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

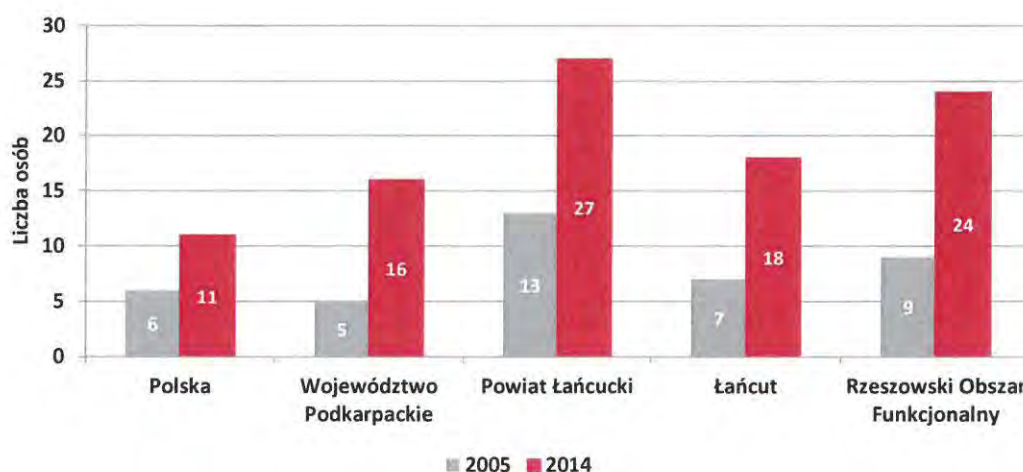
W 2014 roku na każdy 1000 mieszkańców Łańcuta przypadało 10 członków zespołów artystycznych. Wynika z tego, że w mieście odnotowuje się niższy poziom aktywności kulturalnej niż w województwie (13), powiecie (28) czy Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym (18). W porównaniu do całego kraju (7), Łańcut cechuje większa liczba członków zespołów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Podobna sytuacja obserwowana jest w przypadku liczby członków klubów kulturalnych przypadających na 1000 mieszkańców. W porównaniu do powiatu (27) i Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego (24) w Łańcutie mniej mieszkańców angażuje się w działalność klubów kulturalnych (18).

Rysunek 16. Członkowie zespołów artystycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Łańcutie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2005 i 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Rysunek 17. Członkowie kół (klubów) kulturalnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Łańcutie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2005 i 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Miejski Dom Kultury. Działalność kulturalną z ramienia samorządu gminy miejskiej prowadzi i organizuje Miejski Dom Kultury w Łańcutie. Placówka ta organizuje wiele różnych imprez i wydarzeń kulturalnych, które kierowane są do szerokiego grona odbiorców. Jednocześnie prowadzone są różnorodne zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych (Zespół taneczny Rytm, Zespół taneczny Ekrol, Zespół pieśni i tańca Łańcut, Zespół pieśni i tańca Mały Łańcut, Foto-klub, Koło Liryczne Wena, Szkoła rysunku i malarstwa, TV Łańcut, Reprezentacyjna Orkiestra Dęta, Gimnastyka 40+, Gimnastyka korekcyjna).

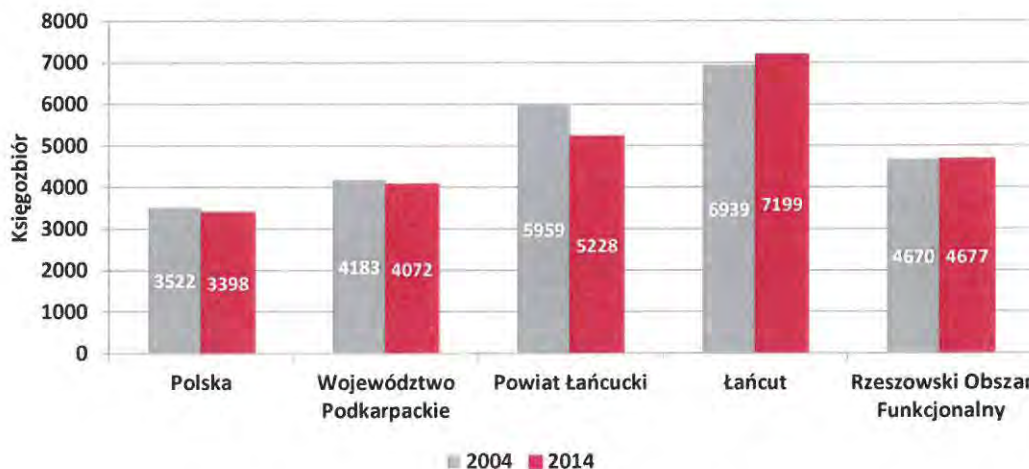
Stan działalności i infrastruktury kulturalnej w mieście określają oceny mieszkańców przeprowadzone w ramach ankiet dotyczących uwarunkowań, potrzeb i kierunków rozwoju miasta przed opracowaniem Strategii Rozwoju Miasta na lata 2015-2020 oraz ankiet poprzedzających przygotowanie Programu

Rewitalizacji Miasta Łańcut na lata 2015-2020. Oferta placówek kultury została oceniona w większości jako dobra oraz wystarczająca, pojawiły się sporadyczne głosy mówiące o jej bardzo dobrym poziomie. Mieszkańcy uważają, że stopień rozwinięcia infrastruktury kulturalnej jest w przeważającej części wystarczający lub zły (kompleksowej przebudowy i modernizacji wymaga budynek MDK przy ul. Kościuszki 15). Z rzadka pojawiły się opinie bardzo złym stanie. Wśród dotychczasowych problemów w rozwoju miasta mieszkańcy upatrywali niedostatecznego wykorzystania potencjału kulturalnego miasta i niewystarczającej promocji turystycznej miasta w oparciu o ofertę kulturalną.

Szczegółowy plan rozwoju Miejskiego Domu Kultury w Łańcutie przedstawione został w Załączniku Nr 2 do niniejszej Strategii.

Miejska Biblioteka Publiczna. Na terenie miasta funkcjonuje również Miejska Biblioteka Publiczna z dwiema filiami. W wypożyczalni głównej znajduje się 61 380 woluminów, natomiast w czytelni głównej 16 663 woluminów. Duża liczba woluminów będących w posiadaniu bibliotek na terenie Łańcuta przekłada się na bogatą ofertę dla czytelników, którzy chętnie korzystają z księgozbiorów. Średnio w Polsce w 2014 roku na każde 1000 mieszkańców przypadało 3398 książki. W tym samym roku w Łańcutie było ich blisko dwa razy tyle – 7199. Niższe wartości miernika zostały odnotowane w powiecie Łańcuckim (5228), województwie podkarpackim (4072) oraz w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym (4677).

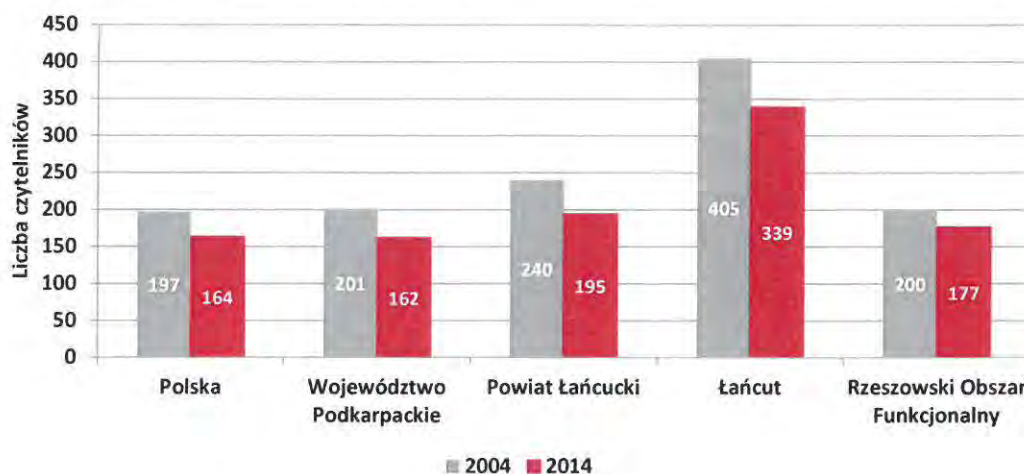
Rysunek 18. Księgozbiór bibliotek publicznych w Łańcutie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2004 i 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Czytelnictwo mieszkańców Łańcuta przedstawia Rysunek 19. Zauważalna jest wysoka liczba osób korzystających z usług bibliotecznych w Łańcutie w porównaniu do innych jednostek terytorialnych. Niestety, dobrze widoczny jest również trend spadkowy liczby czytelników na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat, obserwowany zarówno w kraju i województwie, jak również w mieście.

Rysunek 19. Czytelnicy bibliotek publicznych w Łańcutcie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2004 i 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Stan działalności i infrastruktury bibliotek w mieście określają oceny mieszkańców przeprowadzone w ramach ankiet dotyczących uwarunkowań, potrzeb i kierunków rozwoju miasta przed opracowaniem Strategii Rozwoju Miasta na lata 2015-2020 oraz ankiet poprzedzających przygotowanie Programu Rewitalizacji Miasta Łańcut na lata 2015-2020. Oferta placówek bibliotecznych została oceniona w większości jako dobra, pojawiły się głosy mówiące o jej bardzo dobrym poziomie. Mieszkańcy uważają, że stopień rozwinięcia infrastruktury bibliotecznej jest w przeważającej części dobry, zły w przypadku infrastruktury filii przy ul. Piłsudskiego.

Szczegółowy plan rozwoju Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz Miejskiego Domu Kultury w Łańcutcie przedstawione został w Załączniku Nr 1 i 2 do niniejszej Strategii.

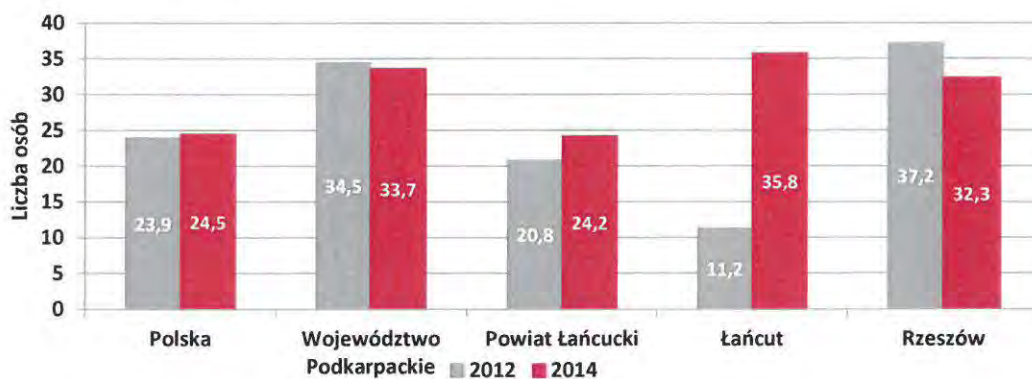
3.4.4. Sport i rekreacja

Łańcut zapewnia mieszkańcom niezbędne warunki dla realizacji różnych form aktywności ruchowej. Miasto posiada zróżnicowaną infrastrukturę sportową i rekreacyjną, która zarządzana jest przez Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Łańcutcie, który w imieniu gminy realizuje działania z zakresu kultury fizycznej oraz sportu na terenie Łańcuta. W zarządzie tej instytucji znajdują się następujące obiekty sportowe: Centrum Sportowo-Rekreacyjne przy ul. Armii Krajowej, na które składa się hala sportowo-widowiskowa, kryta pływalnia, kompleks boisk sportowych ORLIK 2012, kort tenisowy (zimną lodowisko), ponadto przy ul. Składowej basen kąpielowy otwarty i pole namiotowe, przy ul. Traugutta stadion piłkarski oraz pięć placów zabaw zlokalizowanych w różnych dzielnicach Łańcuta. W chwili obecnej MOSiR prowadzi prace związane z budową pierwszych mini siłowni na wolnym powietrzu.

W 2014 roku na terenie miasta Łańcut funkcjonowało 10 klubów sportowych, w których zrzeszonych było 644 członków. W latach 2008–2014 liczba klubów kształtowała się na podobnym poziomie, jednak liczba członków ulegała większym zmianom. Było to w głównej mierze uwarunkowane przerwą w funkcjonowaniu ŁKS Stal Łańcut w latach 2012-2013. W 2014 roku na każdy 1000 mieszkańców przypadało 35,8 członków klubów sportowych. Jest to wartość wyższa w stosunku do skali wojewódzkiej (33,7) i krajowej (24,5). Wskaźnik ten ulegał jednak dynamicznym zmianom na

przestrzeni czasu. W 2008 roku wynosił aż 44,0 członków klubów sportowych na 1000 mieszkańców, by w 2012 roku zanotować spadek do poziomu 11,2. Zawirowania statystyczne częściowo mogły wynikać z zawieszenia działalności ligowej jednej z drużyn klubu piłkarskiego ŁKS Stal Łańcut.

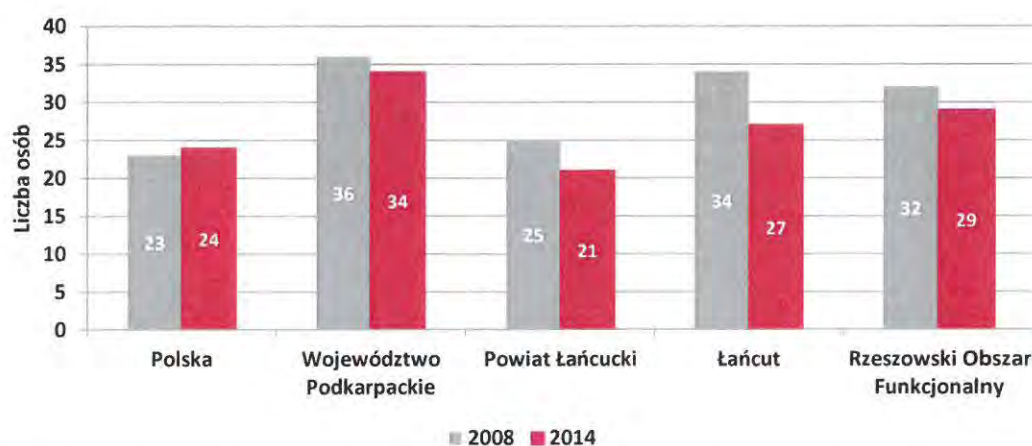
Rysunek 20. Członkowie klubów sportowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Łańcutcie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2012 i 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Aktywność sportową mieszkańców można ocenić przez wskaźnik ilości osób ćwiczących w klubach sportowych w odniesieniu do 1000 mieszkańców. Porównując lata 2008-2014 obserwuje się tutaj tendencje spadkową. W 2008 roku liczba osób ćwiczących w Łańcutcie (34,3) kształtowała się na podobnym poziomie co w Rzeszowie (35,6), jak również całym województwie podkarpackim (35,9). W 2012 roku liczba osób ćwiczących w klubach sportowych na 1000 mieszkańców zmalała do poziomu 15,9. W 2014 roku miasto odnotowało największy spadek spośród porównywanych jednostek (27,4), jednak wciąż była to liczba wyższa niż w kraju (23,9) i powiecie (21,3).

Rysunek 21. Osoby ćwiczące w klubach sportowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w Łańcutcie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2008 i 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Mieszkańcy Łańcuta ocenili w ankietach stopień rozwinięcia bazy sportowo-rekreacyjnej jako dobry i bardzo dobry. Mimo pozytywnych ocen dostrzegli brak wystarczającej ilości miejsc do bezpiecznego

uprawiania sportu, siłowni na świeżym powietrzu oraz niewystarczające zagospodarowanie terenów miasta pod kątem rekreacji.

Szczegółowy plan rozwoju Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Łańcutie przedstawiony został w Załączniku Nr 3 do niniejszej Strategii.

3.4.5. Turystyka

Turystyka jest jednym z bardziej znaczących działów gospodarki, nie tylko w wymiarze krajowym, ale też regionalnym czy lokalnym. O jej znaczeniu przesądza głównie atrakcyjność turystyczna danej jednostki osadniczej lub obszaru. Wśród korzyści, jakie wynikają z tego dobrze rozwiniętego sektora gospodarki, wymienić można m.in. zwiększony przyływ środków pieniężnych, zwiększoną liczbę inwestycji w infrastrukturę turystyczną, wzrost liczby nowych miejsc pracy, wzrost aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców w sferze turystyki, a co za tym idzie – wzrost zysków w wymiarze finansowym. Na wspomnianą wcześniej atrakcyjność turystyczną składają się walory turystyczne i stan zagospodarowania turystycznego. Walory można podzielić na przyrodnicze oraz antropogeniczne i kulturowe. Z kolei na stan zagospodarowania turystycznego wpływa baza noclegowa, gastronomiczna czy infrastruktura towarzysząca. Znaczenie tego sektora podkreśla też fakt, że turystyka wskazana została w niniejszej Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta jako jeden z czterech obszarów strategicznych.

Do największych atrakcji turystycznych Łańcuta należą przede wszystkim zabytki, w tym będący Pomnikiem Historii Zespół Zamkowo-Parkowy – rezydencja rodziny Potockich, ponadto Rynek, Synagoga z 1761 r., Zespół poklasztorny o. Dominikanów, Kościół farny p.w. św. Stanisława Biskupa i Męczennika, Zabytkowe wille i dworki, cmentarze (komunalny, Żydowski, żołnierzy radzieckich), Muzeum Gorzelnictwa. Wszystkie wskazane tutaj obiekty stanowią dziedzictwo kulturowe Łańcuta i szerzej zostały przedstawione w pkt. 3.3.3 *Kultura i dziedzictwo kulturowe* niniejszego dokumentu. Wiele bardzo ciekawych atrakcji znajduje się w okolicach Łańcuta, co jest znakomitą uzupełnieniem oferty dla turystów.

Na atrakcyjność turystyczną miasta wpływa także organizacja imprez cyklicznych. Do najstarszych i najbardziej prestiżowych wydarzeń muzycznych w Polsce należy Festiwal Muzyczny, który odbywa się w maju. Można także skorzystać z wydarzeń kulturowych takich jak: międzynarodowe kursy muzyczne im. Zenona Brzewskiego, łańcucka jesień kulturalna, wieczory muzyki organowej i kameralnej, międzynarodowe dni tańca oraz imprez rozrywkowych pod nazwą „Dni Miasta”.

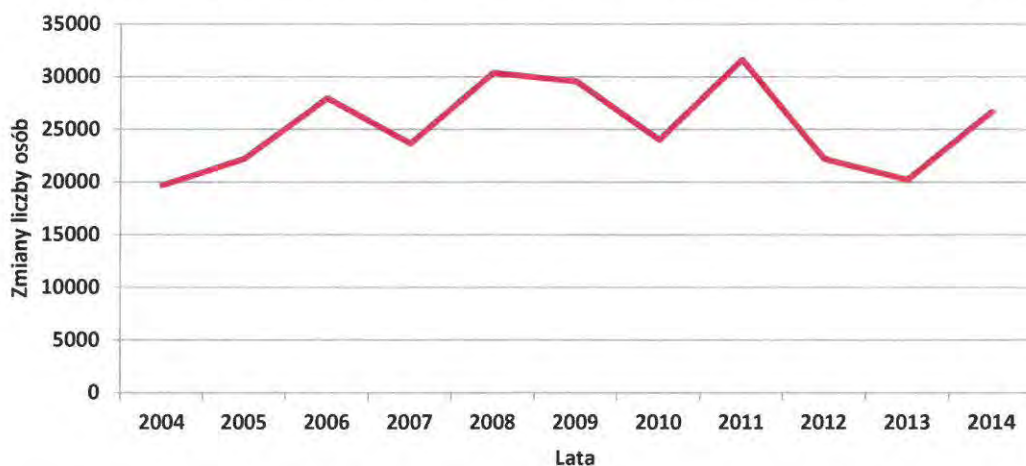
Pozycję miasta pod względem rozwoju ruchu turystycznego można określić dzięki dostępnym danym Głównego Urzędu Statystycznego oraz informacjom z obiektów turystycznych (przy czym oddzielnie podane są dane dla Muzeum-Zamku w Łańcutie).

Zmianę liczby turystów odwiedzających Łańcut przedstawia Rysunek 22. Najmniej turystów odwiedziło miasto w 2004 roku (19 711), natomiast najwięcej w 2011 (31 650), co stanowiło 73,5% ogólnej liczby turystów odwiedzających powiat łańcucki. Zauważyć można, że co roku liczba osób odwiedzających miasto zawiera się zazwyczaj w przedziale 20–30 tys. Warto nadmienić, że w tym okresie to właśnie Łańcut generował większość ruchu turystycznego w regionie (jedynie w 2013 roku Łańcut przyciągnął 48% ogólnej liczby turystów odwiedzających powiat łańcucki). Do 2014 roku ruch turystyczny wzrósł o 35% w porównaniu z 2004 rokiem.

W 2014 roku porównywalna liczba turystów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców odwiedziła Łańcut i oddaloną o 18 km stolicę województwa podkarpackiego – Rzeszów. Świadczy to o dużym znaczeniu

miasta jako ośrodka turystycznego. Blisko trzy razy mniej odwiedzających przyjął powiat łańcucki. Na tle Polski i województwa podkarpackiego wyniki Łańcuta są niższe.

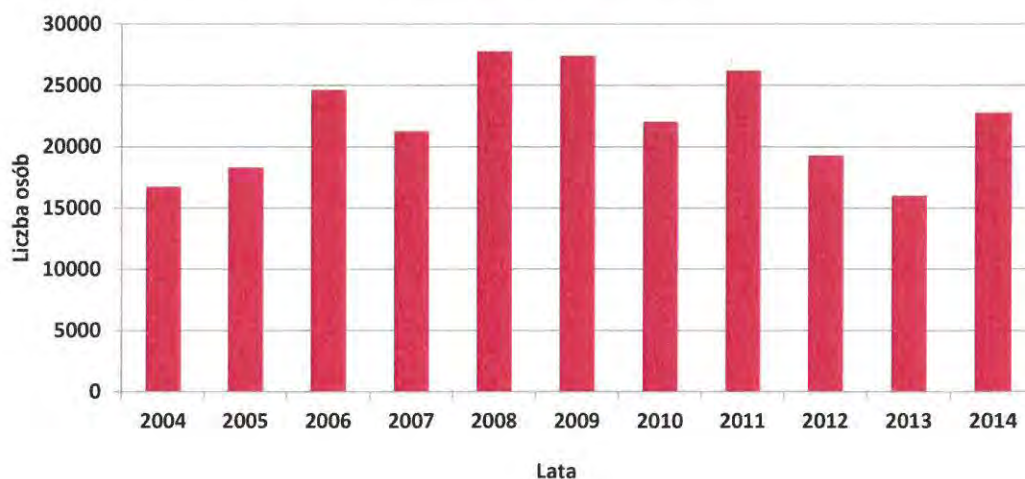
Rysunek 22. Zmiana liczby turystów (osób korzystających z noclegu) odwiedzających miasto Łańcut w latach 2004–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

W strukturze ruchu turystycznego w mieście przeważają turyści z Polski. W latach 2004-2014 największe grupy krajowych turystów przybyły do Łańcuta w 2008, 2009 i 2011 roku. Spory spadek odnotowany został w latach kolejnych tj. 2012 i 2013. Poniżej 20 tysięcy turystów zjawiało się jeszcze w mieście w 2004 i 2005 roku.

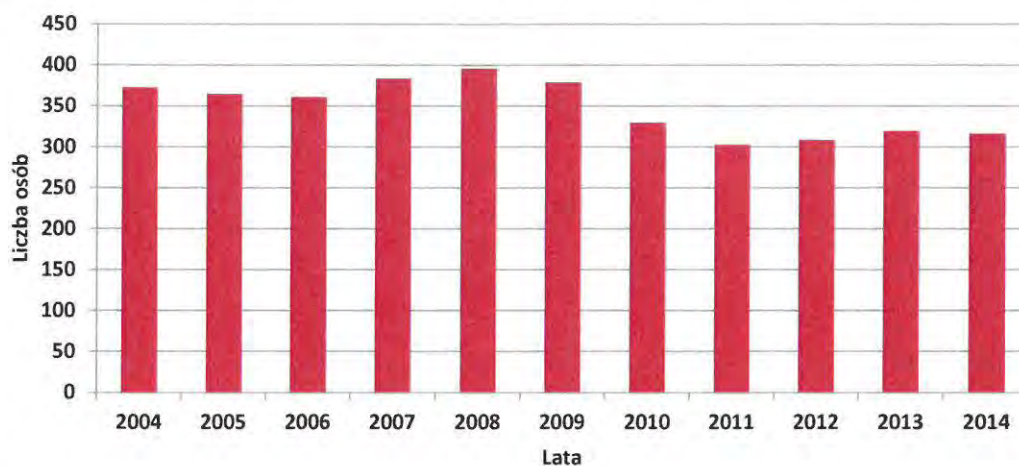
Rysunek 23. Liczba turystów krajowych odwiedzających Łańcut w latach 2004-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Wśród turystów zagranicznych odwiedzających Łańcut w latach 2005-2014 największą grupę stanowili turyści z Ukrainy, Niemiec oraz Francji.

Rysunek 24. Liczba turystów [w tys.], odwiedzających Muzeum-Zamek w Łańcutie w latach 2004-2014

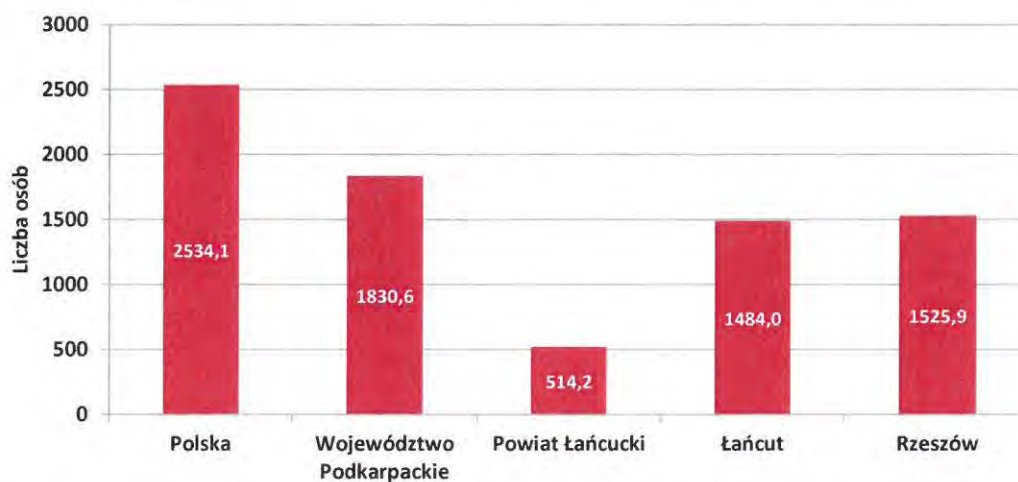

Źródło: opracowanie własne na podstawie statystyki prowadzonej przez Muzeum-Zamek.

Rysunek 24 pokazuje zmianę liczby turystów odwiedzających Muzeum-Zamek w Łańcutie, w latach 2004-2014. W przeciągu ostatniej dekady, liczba osób odwiedzających kompleks stosunkowo maleje. Dla porównania w 2004 roku było to około 371 728 turystów, natomiast już w 2014 o ponad 50 tys. osób mniej (316 125 turystów).

Według GUS w Łańcutie w 2014 r. działało 6 obiektów hotelowych, oferujących 199 miejsc noclegowych. Na terenie miasta znajdują się dwa hotele trzygwiazdkowe, pensjonaty i motele. Liczba turystów, którzy skorzystali z łańcutkich obiektach w 2014 r. wyniosła 26 685 osób, z których 15% stanowili turyści zagraniczni. Liczba udzielonych noclegów wyniosła 1484. Zestawienie danych dotyczących liczby turystów i udzielonych noclegów wskazuje, że turyści zatrzymują się w Łańcutie na pobyt krótkotrwały.

Rysunek 25. Liczba osób korzystających z noclegu w Łańcutie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na tle porównywanych jednostek terytorialnych w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

W ankietach wypełnianych przez mieszkańców Łańcuta najczęściej pojawiły się głosy, że miasto nie wykorzystuje w pełni swojego potencjału jako ośrodka turystycznego. Ponadto istniejąca infrastruktura turystyczna w ocenie mieszkańców jest niewystarczająca i słabo rozwinięta.

3.4.6. Ochrona zdrowia i opieka medyczna

Ochrona zdrowia nie jest zadaniem przypisanym ustawowo do katalogu zadań realizowanych przez gminę, ale jest przedmiotem zainteresowania władz samorządowych miasta Łańcuta. W obliczu występowania w Polsce negatywnego zjawiska, jakim jest niewątpliwie starzejące się społeczeństwo, niezbędnym krokiem staje się zapewnienie odpowiedniej jakości opieki medycznej. Na system opieki zdrowotnej składają się takie jednostki jak: szpitale, poradnie oraz specjalistyczne przychodnie lekarskie, a także ośrodki zdrowia.

Największą instytucją świadczącą usługi zdrowotne na obszarze miasta jest Centrum Medyczne w Łańcutie Sp. z o.o. (spółka stanowiąca własność powiatu łańcuckiego). Sprawowana jest w nim całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska: w oddziałach szpitalnych i ratunkowym, poradniach specjalistycznych oraz gabinetach POZ. Najważniejszą jednostką organizacyjną w regionie jest powiatowy Szpital św. Michała Archanioła, hospitalizujący rocznie ok. 12 tys. pacjentów. Szpital dysponuje 269 łózkami na 15 oddziałach:

- Oddział Chirurgiczny,
- Oddział Urazowo-Ortopedyczny,
- Oddział Chorób Wewnętrznych,
- Kliniczny Oddział Geriatryczny,
- Oddział Kardiologiczny,
- Oddział Neurologiczny,
- Oddział Medycyny Paliatywnej,
- Kliniczny Oddział Chorób Zakaźnych,
- Oddział Pediatriczny,
- Oddział Ginekologiczno-Położniczy,
- Oddział Neonatologiczny,
- Oddział Rehabilitacyjny,
- Kliniczny Oddział Psychiatryczny dla Dzieci i Młodzieży oraz Oddział Dzienny Psychiatrii dla Dzieci i Młodzieży,
- Oddział Anestezjologii i Blok Operacyjny,
- Oddział Opieki Doraźnej.

Część oddziałów Centrum Medycznego w Łańcutie (m.in. Geriatria, Psychiatria Dziecięca, Chorób Zakaźny) została oddziałami klinicznymi, na których kształcić się będą studenci wydziału lekarskiego Uniwersytetu Rzeszowskiego, co dodatkowo powinno wpływać korzystnie na rozwój społeczno-gospodarczy Łańcuta.

Ponadto w ramach Centrum Medycznego funkcjonuje Zakład Opiekuńczo-Leczniczy Handzlówka im. Władysława Kluza, zajmujący się opieką długoterminową osób niewymagających hospitalizacji, lecz pozostających w ośrodku ze względu na zły stan zdrowia, bądź trudną sytuację rodzinną. Pacjenci mogą skorzystać także z usług Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego, który oferuje świadczenia o charakterze pielęgnacyjnym i rehabilitacyjnym z uwzględnieniem kontynuacji leczenia farmakologicznego dla

pacjentów niewymagających leczenia szpitalnego. Równocześnie na terenie Centrum Medycznego działa 7 poradni specjalistycznych (logopedyczna, ginekologiczno-położnicza, chorób zakaźnych, hepatologiczna, gruźlicy i chorób płuc, zdrowia psychicznego, zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży). Ośrodek w swojej ofercie posiada również gabinety Podstawowej Opieki Zdrowotnej, rehabilitacyjne oraz pracownie laboratoryjne. Dodatkowo łańcucki system opieki zdrowotnej uzupełniają Przychodnia Rejonowa przy ul. 3 Maja 12 oraz Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej.

Tabela 24. Wybrane informacje na temat dostępności usług ochrony zdrowia i opieki medycznej w łańcutie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2004 i 2014

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkańców na 1 przychodnię lekarską		Liczba mieszkańców na 1 aptekę ogólnodostępną lub punkt apteczny		Liczba porad lekarskich (POZ) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	
	2004	2014	2004	2014	2004	2014
Polska	3155	1919	3912	3094	376	415
Województwo Podkarpackie	3014	1893	4066	3332	356	406
Powiat łańcucki	3692	2858	4561	3201	341	362
Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	2210	1356	3315	2682	337	488
Miasto Łańcut	2578	1499	2256	1499	619	649

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Ponadto, na terenie miasta funkcjonują liczne gabinety stomatologiczne, poradnie specjalistyczne oraz przychodnie, oferujące opiekę o charakterze prywatnym, a także publicznym (refundowaną przez Narodowy Fundusz Zdrowia). W łańcutie w 2014 roku działało 12 przychodni, i na każdą z nich przypadało blisko 1500 osób. Z kolei 10 lat wcześniej funkcjonowało 7 przychodni, z których każda obsługiwała prawie 2600 osób. Jakość świadczonych usług w ramach podstawowej opieki medycznej uległa zatem znacznej poprawie. Na tle pozostałych jednostek terytorialnych łańcut wypadł bardzo dobrze. Na 1 aptekę ogólnodostępną lub punkt apteczny także 1499 osób, natomiast w przypadku liczby udzielonych porad lekarskich w przeliczeniu na 1000 mieszkańców uzyskano wynik 649.

Tabela 25. Liczba przychodni oraz liczba mieszkańców przypadająca na jedną przychodnię lekarską w mieście Łańcut na tle porównywalnych jednostek w roku 2004 i 2014

L.p.	Jednostka terytorialna	Liczba przychodni ogółem		Liczba mieszkańców przypadających na 1 przychodnię	
		2004	2014	2004	2014
1	Polska	12 101	20 052	3154,6	1918,9
2	Województwo Podkarpackie	696	1 125	3014,3	1892,6
3	Powiat łańcucki	21	28	3692,1	2858,1
4	Miasto Łańcut	7	12	2577,9	1498,5

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

3.4.7. Pomoc społeczna

Najważniejszym czynnikiem wpływającym na zakres prowadzenia działań rozwojowych (w tym m.in. rewitalizacyjnych), w szczególności związanych ze sferą społeczną jest rozpoznanie problemów społecznych występujących na obszarze poddawanych tym działaniom. Na obszarze miasta łańcuta

działa Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który realizuje zadania w tym zakresie. Rozwiązywanie problemów społecznych reguluje *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020*. W dokumencie zostały wskazane najważniejsze problemy społeczne zdiagnozowane na terenie miasta.

Tabela 26. Zestawienie danych dotyczące świadczeń z zakresu pomocy społecznej w mieście Łańcut w latach 2008-2014

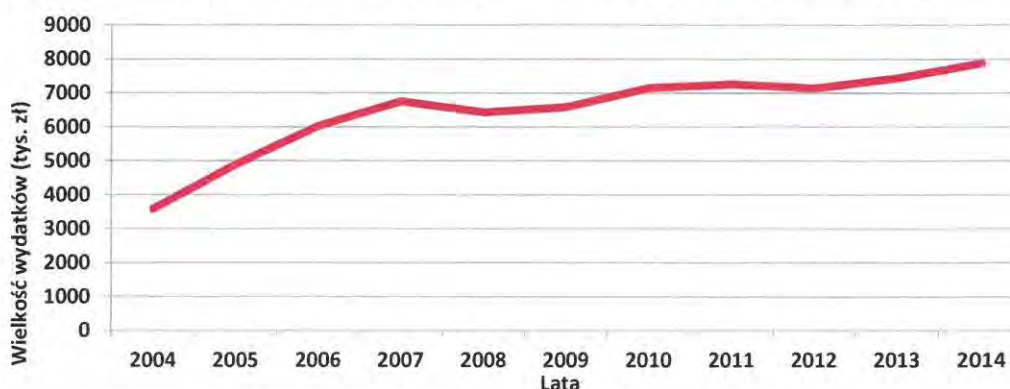
Rok	Liczba rodzin korzystająca ze świadczeń rodzinnych	Kwota przeznaczana na świadczenia rodzinne [tys. zł]	Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej [os.]	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej ludności [%]	Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej [szt.]
2008	829	3 267	1434	8	544
2009	709	3 102	1 381	7,7	532
2010	623	3 435	1 289	7,1	497
2011	542	3 194	1 161	6,4	460
2012	473	3 081	1 187	6,5	474
2013	459	3 035	1 199	6,6	462
2014	428	2 890	1 183	6,5	484

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Według *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* najczęstszym powodem udzielania świadczeń z zakresu pomocy społecznej była długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie oraz ubóstwo. Równie często pomoc uzyskiwały rodziny, gdzie występowała niepełnosprawność członka lub członków rodziny, a także bezradność opiekuńczo-wychowawcza. Trudnym tematem jest kwestia przemocy w rodzinie. Liczba zarejestrowanych przypadków wystąpienia przemocy w rodzinie jest niewymierna. Często powyższy problem jest bagatelizowany, ludzie potrzebujący pomocy nie zgłaszają się do odpowiednich instytucji. W wielu przypadkach przemoc w rodzinie związana jest z problemem alkoholowym.

Od roku 2004, kwota przeznaczona na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej w Łańcutie wzrosła o ponad 4 mln złotych. W 2004 roku na powyższy cel miasto przeznaczyło 7 888 811,37 zł. Najczęściej ze świadczeń pomocy społecznej korzystały rodziny dotknięte problemem związanym z ubóstwem, bezrobociem, niepełnosprawnością lub długotrwałą i ciężką chorobą. Według danych za rok 2014, opieką objęto 1 183 osoby z 484 gospodarstw domowych. Świadczenia rodzinne zostały wypłacone 428 rodzinom, o łącznej kwocie 2 890 000 zł. Porównując powyższe dane do roku 2008 liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych spadła dwukrotnie (829 osób).

Rysunek 26. Zmiany wielkości wydatków (tys. zł) na pomoc społeczną w mieście Łańcut w latach 2004-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Rysunek 26 obrazuje wydatki miasta na zadania z zakresu pomocy społecznej w latach 2004-2014. W ciągu 10 lat kwota przeznaczana na realizację działań pomocowych wzrosła ponad dwukrotnie (z 3 598 454,00 zł do 7 888 811,37 zł). Największe wzrosty wydatkowania miały miejsce w latach 2004-2007, a późniejszych latach wydatki na pomoc społeczną utrzymywały się na podobnym poziomie.

Na terenie miasta Łańcut działają, obok Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej następujące instytucje działające w zakresie pomocy społecznej lub przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (jednostka organizacyjna gminy wiejskiej Łańcut),
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- Dom Pomocy Społecznej dla osób w podeszłym wieku oraz dla osób niepełnosprawnych fizycznie,
- Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności,
- Towarzystwo Pomocy im. Św. Barata Alberta – koło łańcuckie
- Świetlica Caritas przy parafii pw. Św. Biskupa i Męczennika
- Niepubliczny Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Łańcutie dla osób niedostosowanych społecznie

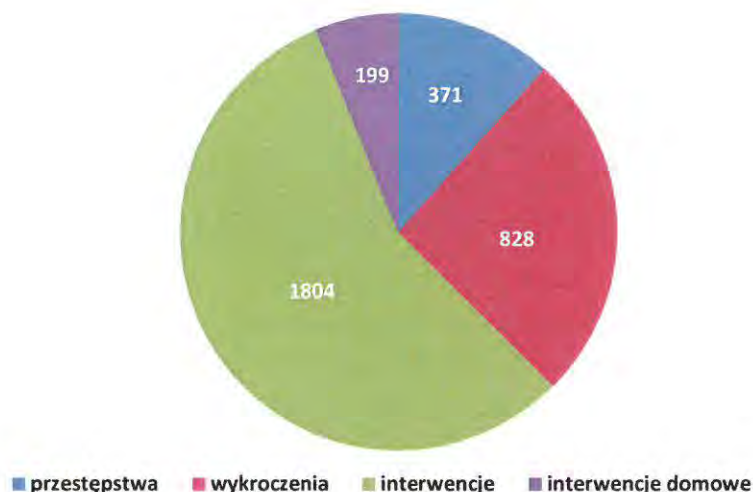
3.4.8. Bezpieczeństwo publiczne

Jedną z najważniejszych potrzeb ludzkich wpływających na jakość życia jest bezpieczeństwo. Wszelkie zdarzenia, które mają wpływ na jego obniżenie są niepożądane i powinny być ograniczane. Jednym z celów strategicznych rozwoju miasta Łańcuta jest zapewnienie bezpieczeństwa publicznego dla mieszkańców.

Policja. Według danych Komendy Powiatowej Policji w Łańcutie liczba czynów zabronionych oraz interwencji policji w roku 2014 wyniosła 3202, z czego 371 przypadków stanowiły przestępstwa o charakterze kradzieży, oszustw, wykroczeń narkotykowych, a także prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu. Ponad 2000 przypadków wszystkich zarejestrowanych zdarzeń stanowiły interwencje policyjne, z czego 199 to interwencje domowe. Kolejno, 828 zdarzeń zaklasyfikowano jako wykroczenia. Zaznacza się również, iż wskaźnik przestępczości w przeliczeniu na 1000 mieszkańców osiągnął wartość 20,6.

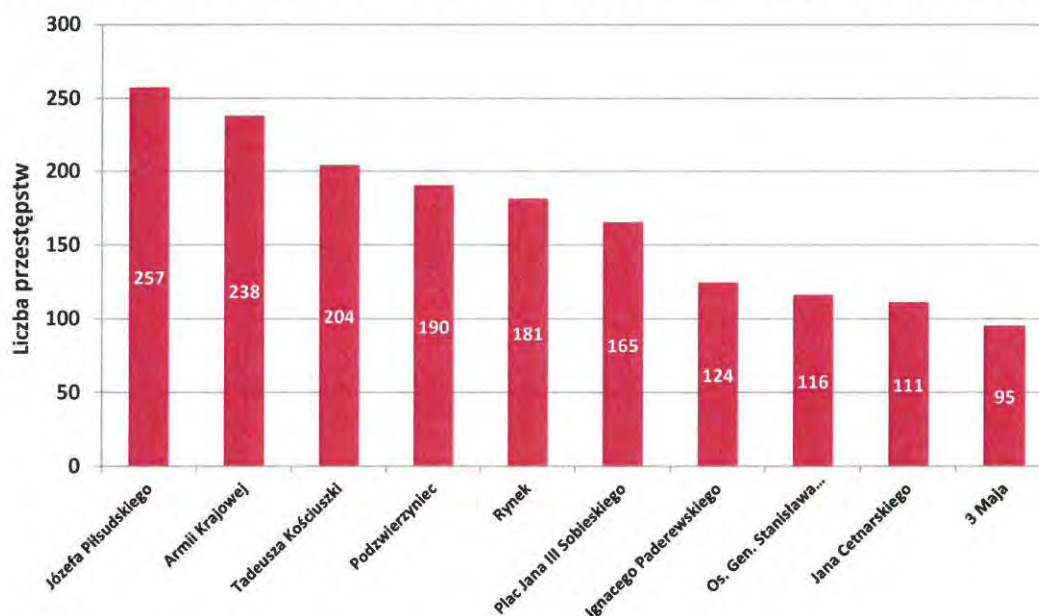
Z danych statystycznych Komendy Powiatowej Policji w Łańcutie wynika, iż większość przestępstw i wykroczeń, ogólnie zdarzeń kryminalnych, koncentruje się również w Śródmieściu Łańcuta. Szczególnie dużo czynów karalnych miało miejsce w ścisłym centrum Łańcuta obejmującym Rynek, plac Sobieskiego oraz okolice Zamku.

Rysunek 27. Zestawienie danych dotyczące liczby czynów zabronionych oraz interwencji policji w mieście Łańcut w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Łańcutcie.

Rysunek 28. Ulice w Łańcutcie o największej koncentracji przestępstw, wykroczeń i interwencji policyjnych w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Łańcutcie.

Rysunek 28 przedstawia 10 najczęściej występujących ulic w policyjnych statystykach w 2014 roku. Najczęściej interwencje policyjne dotyczyły ulicy Józefa Piłsudskiego (257), Armii Krajowej (238) oraz Tadeusza Kościuszki (204). Ulice te w całości lub częściowo przebiegają przez obszar Śródmieścia (centrum) Łańcuta.

Na terenie Łańcuta w 2014 roku zanotowano 18 wypadków drogowych, tj. 1 mniej niż w roku poprzednim, w których nikt nie zginął (analogicznie jak w 2013 roku), a 20 osób doznało obrażeń ciała czyli o 1 więcej niż w 2013 roku.

Tabela 27. Wypadki drogowe i ich ofiary w Łańcutcie na tle danych porównawczych w latach 2012-2014

Samorząd	Wypadki ogółem			Ofiary śmiertelne			Ranni		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Województwo podkarpackie	1806	1 814	1 751	184	151	144	2254	2 265	2 184
Powiat łańcucki	62	69	57	12	8	4	76	76	69
Miasto Łańcut	22	19	18	3	0	0	21	19	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania Roczego z działalności Komendy Powiatowej Policji w Łańcutcie.

Straż Pożarna. Według danych Straży Pożarnej w powiecie łańcuckim, na terenie miasta ogólna liczba interwencji straży w roku 2015 wyniosła 231, z czego ponad 40 stanowiły pożary, 182 miejscowe zagrożenia, natomiast 9 alarmy fałszywe. W stosunku do roku 2014 obserwuje się znaczny spadek, gdyż rok wcześniej ogólna liczba interwencji wyniosła 286 (pożary – 48, miejscowe zagrożenia – 233, alarmy fałszywe – 5). W porównaniu do gmin powiatu, miasto Łańcut cechuje się najwyższą liczbą interwencji straży pożarnej.

Tabela 28. Liczba interwencji Straży Pożarnej na terenie powiatu łańcuckiego w latach 2014-2015

Gmina	2014				2015			
	Pożary	MZ	AF	Ogółem	Pożary	MZ	AF	Ogółem
Białobrzegi	10	32	0	42	27	35	1	63
Czarna	27	68	2	97	51	63	2	116
Markowa	7	40	1	48	17	27	2	46
Rakszawa	14	34	3	51	18	27	0	45
Żołyńia	16	23	2	41	18	23	3	44
Łańcut wiejski	29	221	8	258	84	135	9	228
Łańcut miasto	48	233	5	286	40	182	9	231

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania Roczego z działalności Straży Pożarnej w powiecie łańcuckim.

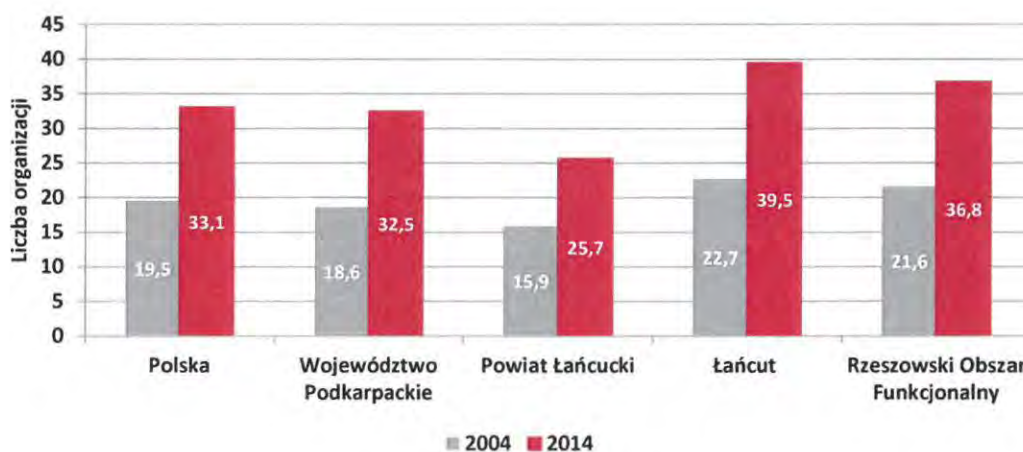
Według danych statystycznych na rok 2015, na terenie miasta udział osób z Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej wyniósł 889, co w porównaniu do wartości dla gmin powiatu stanowi najwyższy odsetek (Białobrzegi – 181, Czarna – 344, Łańcut Gmina – 779, Markowa – 122, Rakszawa – 148, Żołyńia – 118). Odminną sytuację obserwuje się w przypadku udziału osób zaangażowanych w działalności Ochotniczej Straży Pożarnej. Dla miasta Łańcut powyższa wartość oscyluje w granicy 179, natomiast dla gmin powiatu łańcuckiego uzyskane dane są znacznie wyższe (Białobrzegi – 341, Czarna – 717, Łańcut Gmina – 931, Markowa – 446, Rakszawa – 352, Żołyńia – 270).

3.4.9. Aktywność społeczna mieszkańców

Rozwój społeczno-gospodarczy jednostek osadniczych w dużej mierze zależy od podejmowania przez mieszkańców oddolnych inicjatyw mających na celu poprawę jakości życia, czy kultywowania miejscowych tradycji, co wpływa na budowanie tak zwanego *genius loci* (klimatu miejsca), pomagając

w tworzeniu tożsamości miasta. Kluczową rolę w zakresie pobudzania lokalnych społeczności spełniają organizacje pozarządowe. Pod tym pojęciem należy rozumieć różnego rodzaju stowarzyszenia i fundacje, które zrzeszają mieszkańców i są pomocne przy podejmowaniu istotnych decyzji w zakresie rozwoju lokalnego. Liczba organizacji pozarządowych w Łańcutie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2014 roku wynosiła 39,5. Jest to zdecydowanie więcej niż w przypadku powiatu łańcuckiego (25,7), województwa podkarpackiego (32,5) oraz całego kraju (33,1). Należy również zwrócić uwagę, iż na przestrzeni lat 2004-2014 nastąpił wzrost liczby organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców o 16,8 punktów procentowych. Jest to wynik, który wyróżnia się na tle powiatu, województwa jak i kraju. W 2014 roku w granicach miasta funkcjonowało 71 organizacji pozarządowych, w tym 64 stowarzyszenia i organizacje społeczne oraz 7 fundacji.

Rysunek 29. Liczba organizacji pozarządowych (fundacji oraz stowarzyszeń i organizacje społecznych) na 1000 mieszkańców w Łańcutie na tle porównywanych jednostek terytorialnych w latach 2004 i 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

Ważnym wskaźnikiem aktywności obywateli dla poszczególnych jednostek osadniczych jest frekwencja wyborcza. Biorąc pod uwagę wybory prezydenckie z 2010 i 2015 roku oraz wybory parlamentarne z 2007 i 2011 roku pod względem uczestnictwa, mieszkańcy Łańcuta notowali wyższe wyniki od średnich wojewódzkich i krajowych. Natomiast w przypadku wyborów samorządowych z 2010 i 2014 roku zainteresowanie mieszkańców było nieco słabsze. Jednak różnice były niewielkie, dlatego poziom frekwencji można uznać za zadowalający, co świadczy o wysokim stopniu partycypacji mieszkańców.

Tabela 27. Frekwencja w wyborach prezydenckich (I tura), parlamentarnych i samorządowych (I tura) w mieście Łańcut na tle porównywalnych jednostek terytorialnych [w %]

L.p.	Jednostka terytorialna	Wybory prezydenckie		Wybory parlamentarne		Wybory samorządowe	
		2010	2015	2007	2011	2010	2014
1	Polska	54,94	48,96	53,88	48,92	47,32	50,21
2	województwo podkarpackie	53,80	49,54	50,81	46,83	50,75	51,45
3	powiat łańcucki	58,33	54,50	54,42	50,09	51,30	49,87
4	Miasto Łańcut	60,42	56,18	59,73	54,00	50,51	49,75

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

Duże zróżnicowanie z kolei widoczne jest w przestrzeni samego miasta. Należy zwrócić uwagę, że podczas wyborów prezydenckich w 2015 roku utworzono więcej komisji wyborczych niż w 2010 roku. Najwyższa frekwencja podczas wyborów w 2010 roku odnotowana była w siedzibie komisji w Miejskim Domu Kultury, natomiast w 2015 roku w komisjach zlokalizowanych w Powiatowym Centrum Kształcenia Praktycznego i Edukacji Zawodowej. Najmniej aktywni okazali się wyborcy należący do komisji w Zespole Szkół nr1 (Szkoła Podstawowa) – zarówno w 2010 i 2015 frekwencja była najniższa (poniżej 55%).

Tabela 28. Frekwencja w wyborach prezydenckich (I tura) w mieście Łańcut według poszczególnych komisji wyborczych w 2010 i 2015 roku [w %]

L.p.	Komisja wyborcza	2010	2015
1	Szkoła Podstawowa nr 2, ul. Tadeusza Kościuszki, Łańcut	61,06	56,80
2	Miejska Biblioteka Publiczna, ul. Stanisława Moniuszki, Łańcut	-	55,31
3	Miejski Dom Kultury, ul. Tadeusza Kościuszki, Łańcut	60,94	59,15
4	Miejski Dom Kultury, ul. Tadeusza Kościuszki, Łańcut	63,66	59,59
5	Publiczne Gimnazjum nr 1, ul. Józefa Piłsudskiego, Łańcut	58,60	53,94
6	Powiatowe Centrum Kształcenia Praktycznego i Edukacji Zawodowej, ul. Armii Krajowej, Łańcut	-	63,24
7	Powiatowe Centrum Kształcenia Praktycznego i Edukacji Zawodowej, ul. Armii Krajowej, Łańcut	-	60,49
8	Publiczne Gimnazjum nr 1, ul. Józefa Piłsudskiego, Łańcut	56,15	51,75
9	Szkoła Podstawowa nr 3, ul. 29 Listopada, Łańcut	62,73	58,96
10	Szkoła Podstawowa nr 3, ul. 29 Listopada, Łańcut		59,88
11	Zespół Szkół nr 1 (Gimnazjum), ul. Jana Kochanowskiego, Łańcut	58,94	54,68
12	Zespół Szkół nr 1 (Szkoła Podstawowa), ul. Jana Kochanowskiego, Łańcut	54,72	51,98
13	Centrum Medyczne, ul. Ignacego Paderewskiego, Łańcut	22,68	14,13
14	Dom Pomocy Społecznej, ul. Józefa Piłsudskiego, Łańcut	65,00	52,86

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

3.4.10. Współpraca międzynarodowa Miasta Łańcuta

Miasto prowadzi aktywną działalność na arenie międzynarodowej. Zawiera formalne umowy z miastami partnerskimi, które polegają na wielopłaszczyznowej współpracy w dziedzinach takich jak: kultura, sport, turystyka, transport, gospodarka, edukacja czy administracja. Jest jednym z inicjatorów powstania „Stowarzyszenia Historycznych państw Europy Środkowo-Wschodniej, które oprócz Łańcuta zrzesza następujące miasta: Levoca ze Słowacji, Piran ze Słowenii, Litomyśl z Czech oraz Keszthely z Węgier. Celem stowarzyszenia jest wymiana kulturalna i sportowa, powiązana z rozwojem turystyki.

Ponadto, miasto podpisało umowy partnerskie z dwoma węgierskimi miastami Baktalórántháza i Balmazújváros. Porozumienie to dotyczy obustronnej współpracy w zakresie kultury, szkolnictwa sportu i gospodarki. Na podobnych zasadach miasto współpracuje również z ukraińskim miastem Humań, ze słowackim miastem Levoca oraz portugalskim miastem Tavira.

4. Analiza potrzeb rozwojowych

4.1. Ocena sfery przestrzennej Łańcuta

Problemy:

- obszary wymagające rewitalizacji
- zły stan techniczny części obiektów zabytkowych oraz ich niewystarczające dostosowanie do pełnienia funkcji społecznych i gospodarczych
- niezadowalający stan techniczny części obiektów użyteczności publicznej (przede wszystkim Miejski Dom Kultury w Łańcutie, obiekty basenu odkrytego)
- nadmierne natężenie ruchu komunikacyjnego, w tym tranzytowego w mieście, w szczególności w centrum
- niewystarczająca liczba miejsc parkingowych
- niezadowalający stan techniczny nawierzchni ulic
- niedostateczny poziom zagospodarowania zieleni oraz terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych miasta
- zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego, pochodzące z sektora komunikacyjnego, komunalnego i przemysłowego
- przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu przy ciągach komunikacyjnych o znaczeniu krajowym (droga nr 94) i wojewódzkim (nr 877 i 881)
- degradacja gleb w wyniku erozji wodnej i spływu powierzchniowego oraz liniowego
- mały udział powierzchni objęty miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
- niski stopień wykorzystania energii odnawialnej
- brak komunikacji miejskiej
- niezadowalający stan techniczny części infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (zwłaszcza teren odkrytego basenu kąpielowego przy ul. Składowej),
- niezadowalający stan techniczny części wielorodzinnych zasobów mieszkalnych oraz ich niska efektywność energetyczna,
- niedostatek odpowiednio zagospodarowanych przestrzeni publicznych, służących zaspokajaniu różnych potrzeb mieszkańców oraz ich szerszej integracji i aktywizacji,
- niezadowalający poziom obsługi komunikacyjnej (niewystarczająca liczba parkingów i miejsc postojowych, nie w pełni wykorzystywany teren dworca autobusowego dla potrzeb obsługi komunikacji zbiorowej i ruchu turystycznego).

Wyzwania rozwojowe:

- korzystne umiejscowienie względem głównych szlaków transportowych, międzynarodowego portu lotniczego Rzeszów-Jasionka
- bardzo wysoki odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej
- bardzo wysoki odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej
- podwyższenie standardów technicznych infrastruktury transportowej
- modernizacja i przebudowa dróg lokalnych
- budowa nowych miejsc postojowych i parkingów

- działania na rzecz utrzymania istniejących linii oraz poprawy połączeń kolejowych
- wsparcie inwestycji w odnawialne źródła energii
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury energetycznej dostosowana do wzrastających potrzeb wynikających z powiększających się terenów zurbanizowanych
- zainwestowanie wolnych terenów w mieście
- poprawa jakości powietrza, głównie poprzez działania zmniejszające emisję zanieczyszczeń
- poprawa klimatu akustycznego poprzez zmniejszenie emisji hałasu komunikacyjnego
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców
- dostosowanie polityki dotyczącej planów miejscowych do zapotrzebowania mieszkańców i inwestorów

4.2. Ocena sfery gospodarczej Łańcuta

Problemy:

- niewielkie zainteresowanie przedsiębiorców terenami inwestycyjnymi
- niewielka liczba dużych przedsiębiorstw
- niewiele inicjatyw współpracy pomiędzy lokalnymi firmami
- wyższa niż w skali kraju stopa bezrobocia
- mała aktywność gospodarcza społeczności lokalnej
- niedostateczna promocja miasta i jego walorów
- niewystarczające działania promujące wymiar gospodarczy
- duże wydatki bieżące na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego

Wyzwania rozwojowe:

- tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości w mieście
- pozyskiwanie nowych inwestorów z innowacyjnych branż
- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej
- skuteczna promocja inwestycyjna i doskonalenie obsługi inwestorów
- wspieranie polityki zatrudnienia i zmniejszenie bezrobocia
- zbudowanie silnego systemu oceny podejmowania działań promocyjnych
- systematyczne pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań inwestycyjnych i bieżących

- utrzymanie wysokiej nadwyżki operacyjnej
- utrzymanie bezpiecznego poziomu zadłużenia i obsługi długu
- wdrożenie elektronicznej platformy konsultanckiej
- racjonalizacja i ograniczenie wydatków bieżących

4.3. Ocena sfery społecznej Łańcuta

Problemy:

- niezadawalający poziom dostępności do niektórych usług publicznych (m.in. niezadawalająca dostępność usług opieki nad dziećmi do lat 3 – tj. niewystarczająca liczba żłobków, oddziałów żłobkowych oraz klubów dziecięcych)
- spadek liczby mieszkańców oraz niekorzystne prognozy demograficzne
- ujemne saldo ruchu migracyjnego
- spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (starzenie się społeczeństwa)
- wzrost wydatków na pomoc społeczną
- duża koncentracja przestępstw w centrum miasta (na ul. J. Piłsudskiego, ul. Armii Krajowej oraz ul. T. Kościuszki)
- spadek liczby czytelników w bibliotekach publicznych na przestrzeni lat

Wyzwania rozwojowe:

- wzmocnienie działalności kulturalnej na obszarze miasta
- wzrost obiektów sportowo- rekreacyjnych i rozbudowanie infrastruktury sportowej
- wzmocnienie bezpieczeństwa na obszarze Łańcuta, ograniczając przestępstwa i wykroczenia
- zahamowanie emigracji mieszkańców
- zwiększenie atrakcyjności Łańcuta jak miejsca do zamieszkania
- wprowadzenie monitoringu na najbardziej niebezpiecznych ulicach
- zapewnienie wysokich standardów w zakresie korzystania ze zbiorów bibliotecznych usług i infrastruktury, dostosowanie się do zmieniających się technologii informatycznych
- organizacja atrakcyjnych imprez sportowych i rekreacyjnych

4.4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem służącym do oceny silnych i słabych stron obszaru, bezpośrednio wynikających z jego wewnętrznych zasobów, jak również do określenia szans i zagrożeń płynących z otoczenia, które nie są zależne od badanego obszaru. Interpretacja wszystkich składowych pozwala na dokonanie szczegółowej analizy zasobów badanego obszaru wraz z otoczeniem, a także na określenie priorytetów rozwojowych gminy.

W celu uzyskania pełnego obrazu analizy, jako czynnika wewnętrznego, rozpatruje się mocne i słabe strony gminy oceniane z punktu widzenia lokalnej społeczności. Branym pod uwagę aspektem są czynniki zewnętrzne, czyli szanse i zagrożenia ośrodka, wynikające z jego bliższego i dalszego otoczenia.

Analiza SWOT jest diagnozą sytuacji społeczności lokalnej. Nazwa tej techniki pochodzi od pierwszych liter angielskich słów, które oznacza:

Zasoby wewnętrzne	S (<i>Strenghts</i>) SILNE STRONY	W (<i>Weaknesses</i>) SŁABE STRONY
Otoczenie miasta	O (<i>Opportunities</i>) SZANSE	T (<i>Threats</i>) ZAGROŻENIA

SWOT (Siły, Słabości, Szanse, Zagrożenia):

- **Siły (Strenghts)** – czynniki wewnętrzne korzystnie wpływające lub mogące wpływać na rozwój ośrodka, wyróżniające go pozytywnie na tle otoczenia oraz podnoszące jego atrakcyjność w oczach różnych grup społecznych oraz podmiotów.
- **Słabości (Weeknesses)** – czynniki wewnętrzne niekorzystnie wpływające lub mogące wpływać na rozwój ośrodka, osłabiające jego pozycję w opinii różnych grup, utrudniające realizację celów rozwoju.
- **Szanse (Opportunities)** – czynniki zewnętrzne sprzyjające lub mogące sprzyjać rozwojowi ośrodka, umożliwiające umacnianie mocnych stron oraz wykluczanie słabości, a także pozwalające zainicjować nowe kierunki rozwoju.
- **Zagrożenia (Threats)** – czynniki zewnętrzne utrudniające lub mogące utrudniać rozwój ośrodka, stanowiące bariery i hamujące działania istotne z punktu widzenia rozwoju miasta bądź gminy.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy społeczno-gospodarczej, przy uwzględnieniu pozycji konkurencyjności Łańcuta względem pozostałych ośrodków miejskich regionu (gminy Łańcut, miasta Rzeszowa oraz Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego), określono najistotniejsze silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia o znaczeniu strategicznym. Przeprowadzenie analizy SWOT dla miasta Łańcuta pozwoliło określić zawarte w poniższym zestawieniu wyniki, tj. silne oraz słabe strony, a także szanse i zagrożenia tego ośrodka.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ korzystne umiejscowienie względem głównych szlaków transportowych oraz międzynarodowego portu lotniczego Rzeszów-Jasionka, ▪ atrakcyjność turystyczna miasta (unikalny zespół zamkowo-parkowy), ▪ wysoki potencjał turystyczny bazujący na wielokulturowości, bogatej historii i dziedzictwie kulturowym, ▪ uzbrojone tereny inwestycyjne objęte Specjalną Strefą Ekonomiczną „EURO – PARK”, ▪ bardzo wysoki odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej, ▪ bardzo wysoki odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej, ▪ dobra dostępność do nowoczesnej bazy sportowej, ▪ wysoka aktywność społeczna (liczne organizacje pozarządowe), ▪ dobry stan środowiska przyrodniczego, ▪ stabilna sytuacja finansowa miasta, ▪ profil miasta w mediach społecznościowych (facebook) oraz media miejskie (Biuletyn, TV Łańcut) o silnej pozycji w społeczeństwie ▪ wysoki poziom zaangażowania i potencjał społeczny do działania 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niekorzystne trendy demograficzne, ▪ niski poziom wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, ▪ brak komunikacji miejskiej, ▪ przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu, ▪ niezadowalający stan sieci dróg lokalnych, ▪ niewystarczająca liczba miejsc parkingowych, ▪ mała aktywność gospodarcza społeczności lokalnej, ▪ niedostateczna promocja miasta i jego walorów, ▪ słaby rozwój infrastruktury turystycznej, ▪ brak bezpośredniego dostępu do drogi szybkiego ruchu, ▪ wysoki poziom tzw. niskiej emisji ▪ niewielka liczba dużych przedsiębiorstw, ▪ brak współpracy z lokalnymi firmami, ▪ niewystarczająca liczba miejsc w żłobkach

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ położenie w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym sprzyjające generowaniu miejsc pracy, ▪ realizacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, ▪ oddanie do użytku projektowanego węzła „Łańcut” na autostradzie A4, ▪ wzrost popularności Podkarpacia jako regionu turystycznego, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niski stopień pokrycia powierzchni miasta planami miejscowymi, ▪ niewielkie zainteresowanie przedsiębiorców terenami inwestycyjnymi, ▪ wzrost patologii, ▪ konkurencyjność gospodarcza innych regionów, ▪ peryferyjne położenie względem kraju i Unii Europejskiej,

<ul style="list-style-type: none"> ▪ położenie w pobliżu rzeszowskiego ośrodka przemysłowego z dominantą przemysłu elektromaszynowego (w tym lotniczego), ▪ rewitalizacja obiektów i obszarów zdegradowanych, ▪ korzystanie z odnawialnych źródeł energii, ▪ poprawa stanu i jakości środowiska przyrodniczego, ▪ pozyskiwanie nowych inwestorów z innowacyjnych branż, ▪ uruchomienie oddziałów klinicznych w Centrum Medycznym w Łańcutie ▪ wprowadzenie monitoringu w najbardziej niebezpiecznych miejscach miasta, ▪ wzmocnienie działalności kulturalnej, ▪ organizacja imprez sportowych i rekreacyjnych, ▪ wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, ▪ aktywna działalność na arenie międzynarodowej (liczne miasta partnerskie), ▪ dostępność funduszy europejskich w ramach programów operacyjnych, ▪ możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych ze źródeł pozaunijnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zmniejszenie potencjału ludzkiego miasta poprzez wzmożoną emigrację zarobkową, ▪ stereotypowe postrzeganie przez inwestorów krajowych i zagranicznych regionu podkarpackiego jako obszaru peryferyjnego w kraju (ściana wschodnia)
--	---

Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje na niewielką przewagę słabych, wewnętrznych cech gminy. Podstawowym problemem Łańcuta jest spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym. Znaczący wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym świadczy o wysokim tempie starzenia się obywateli. Utrzymujący się negatywny trend demograficzny wpływa niekorzystnie na społeczność lokalną, w szczególności na aktywność gospodarczą mieszkańców. Przyczyn takiego stanu doszukuje się głównie w konkurencyjności gospodarczej regionów położonych w bliskim sąsiedztwie Łańcuta, w szczególności w stolicy województwa podkarpackiego – Rzeszowa. Średni i makro przedsiębiorcy wolą inwestować w tereny o wyższym potencjale gospodarczym, gdzie odnotowuje się większy popyt na różne usługi. Konkurencyjne miasta oferują większy wybór miejsc pracy, co automatycznie wpływa na emigrację zarobkową młodych mieszkańców Łańcuta.

Największym potencjałem rozwojowym miasta jest jego wysoka atrakcyjność turystyczna. Na terenie Łańcuta zlokalizowany jest zespół zamkowo-parkowy o znaczeniu ponadlokalnym. Skuteczna promocja na arenie krajowej, a także atrakcyjne położenie komunikacyjne wzdłuż głównych szlaków drogowych i portu lotniczego Rzeszów-Jasionka, przełoży się pozytywnie na wzrost popularności Łańcuta jako

regionu turystycznego, a tym samym na wzrost aktywności przedsiębiorców lokalnych oferujących pełną paletę usług. Pozytywne zmiany zauważane będą również w sferze działalności kulturowej mieszkańców, a także w integracji międzypokoleniowej i wewnątrzpokoleniowej. Aktywizacja mieszkańców stworzy szanse do walki z przestępczością na terenie miasta, a także sposobność do likwidacji środowisk patologicznych.

Istotne jest również, aby miasto zaczęło prowadzić politykę proekologiczną. Wzrost świadomości mieszkańców o wspólne dobro jakim jest przyroda wpłynie pozytywnie na ograniczenie wysokiego poziomu emisji zanieczyszczeń. Organizacja akcji informujących o zagrożeniach wynikających z nadmiernego zanieczyszczenia powietrza, w tym wykorzystanie profilu miasta w mediach społecznościowych, dofinansowania lub pozyskiwanie w ramach parasolowych projektów (w ramach UE lub NFOŚ) do zmian przydomowych palenisk, a także utworzenie komunikacji miejskiej (centrów przesiadkowych), przełoży się na spadek emisji zanieczyszczeń z emitorów punktowych. Powołanie do działania komunikacji miejskiej stanowić będzie pozytywny aspekt również w zakresie ograniczenia hałasu wzdłuż głównych traktów komunikacyjnych miasta. Zaznacza się, aby zwrócić także uwagę na możliwość wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, gdyż będą to działania z korzyścią dla środowiska przyrodniczego.

Proponuje się, aby zwiększyć zakres działań o charakterze modernizacyjnym i budowlanym na terenie miasta. Kolejno, budowa nowych miejsc parkingowych, a także przebudowa dróg lokalnych, wpłynie na wzrost jakości i dostępności infrastruktury technicznej. Zaznacza się, iż w przestrzeni miasta brakuje obiektów infrastruktury społecznej, takich jak żłobki. Lokalizacja nowych placówek edukacyjnych dla dzieci poniżej 3 roku życia, wpłynie pozytywnie na wzrost mobilności zawodowej rodziców.

4.5. Wizerunek i wyzwania rozwojowe Łańcuta - podsumowanie

4.5.1. Wizerunek Miasta Łańcuta

Na poziomie regionalnym, Łańcut postrzegany jest unikatowy ośrodek o charakterze turystycznym. Na terenie miasta znajduje się cenny zabytek epoki baroku, jakim jest Muzeum-Zamek, a także szeroka paleta obiektów wpisanych jako dziedzictwo kulturowe. Dodatkowo, na arenie wojewódzkiej, Łańcut wyróżnia się jako:

- miasto zadbane, estetyczne i przyjazne,
- miasto atrakcyjne turystycznie (unikalny zespół zamkowo-parkowy),
- miasto z wysokim potencjałem turystycznym bazującym na wielokulturowości, bogatej historii i dziedzictwie kulturowym,
- miasto usytuowane w pobliżu większego ośrodka miejskiego, jakim jest miasto wojewódzkie - Rzeszów,
- miasto wchodzące w skład Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego i realizujące Zintegrowane Inwestycje Terytorialne,
- miasto z rozwiniętym zapleczem małych i średnich przedsiębiorstw,
- miasto z rozwijającą się specjalną podstrefą ekonomiczną,
- miasto z doskonale rozwiniętą edukacją, głównie szkolną i przedszkolną,
- miasto bezpieczne, z życzliwymi i gościnnymi mieszkańcami.

4.5.2. Wyzwania Rozwojowe Miasta Łańcuta

Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 powinna odpowiadać na następujące wyzwania rozwojowe:

1. Pełne wykorzystanie potencjału kulturalnego, przyrodniczego oraz turystycznego miasta, poprzez prowadzenie i koordynację działań związanych z ochroną i zachowaniem dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, rozwojem turystyki, a także kształtowaniem produktów turystycznych (w tym marki turystycznej Łańcuta) adresowanych do różnych grup odbiorców.
2. Wprowadzenie innowacyjnych i kreatywnych rozwiązań we wszystkich sferach i płaszczyznach działalności Miasta, tj. przestrzennej, gospodarczej i społecznej, w szczególności w zakresie usług publicznych związanych z administracją, oświatą, kulturą i sportem.
3. Zmniejszenie zjawiska bezrobocia, skutkującego wyjazdami młodych i wykształconych mieszkańców z Łańcuta. Realizacja wyzwania obejmować będzie wsparcie lokalnej przedsiębiorczości, rozbudowa nowych terenów inwestycyjnych, a także tworzenie dogodnych warunków do życia mieszkańców.
4. Eliminacja niekorzystnych trendów demograficznych (starzenie społeczeństwa) oraz wspieranie rozwoju demograficznego, poprzez system ułatwień i ulg przeznaczonych dla rodzin wielodzietnych, a także zabezpieczenie socjalne osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej.
5. Modernizacja oraz poprawa systemu komunikacji w mieście, poprzez ograniczenie ruchu tranzytowego, budowę i przebudowę dróg lokalnych, budowę parkingów i miejsc postojowych, uruchomienie komunikacji miejskiej oraz uporządkowanie transportu publicznego na terenie miasta.

5. Kierunki rozwoju miasta Łańcuta

W niniejszej części Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 przedstawiono strategiczne kierunki działania i rozwoju miasta, odpowiadające wcześniej zidentyfikowanym potrzebom i problemom. Określono Wizję 2020, misję oraz cel główny, wokół których ustalone zostały cztery cele strategiczne i działania kluczowe. Obszary priorytetowe będą służyć realizacji wyznaczonych celów, do których powinny dążyć władze miasta oraz wszyscy zainteresowani jego rozwojem. Wykonanie zaplanowanych działań pozwoli na realizację misji oraz trwały wzrost gospodarczy Łańcuta.

5.1. Wizja i misja rozwoju miasta Łańcuta

Misja i wizja miasta to określenie kierunków rozwoju jednostki terytorialnej, poprzez uwzględnienie aspiracji i potrzeb mieszkańców. Brak misji i wizji rozwoju miasta, przyczynia się do podejmowania przypadkowych decyzji zarządczych, a codzienna praca sprowadza się do mniej lub bardziej mechanicznego realizowania procedur. Wizja miasta stanowi wyobrażenie o przyszłym kształcie jednostki, a także podaje wytyczne w celu osiągnięcia pożądanego stanu. Misja wyznacza główne kierunki rozwoju miasta, których osiągnięcie odbywa się przy pomocy realizacji celów strategicznych.

WIZJA 2020

**Łańcut miastem kultury i turystyki, przyjaznym rodzinie,
w którym aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy wykorzystują
możliwości wynikające z położenia geograficznego, dziedzictwa
kulturowego oraz potencjału przyrodniczego regionu.**

MISJA

**Zapewnianie warunków do zrównoważonego rozwoju społeczno-
gospodarczego, opartego na lokalnych zasobach kulturowych
i przyrodniczych oraz dogodnym położeniu komunikacyjnym.**

Łańcut powinien opierać swój rozwój o koncepcję „*Smart Cities*” sugerującą, iż miasto to jednostka stymulująca kreatywność, innowacyjność oraz procesy rozwojowe. W wyniku realizacji zaplanowanych działań, Łańcut ma stać się miastem inteligentnym, a więc ośrodkiem gospodarczym i kulturalnym, nazywanym mianem centrum życiowych interesów mieszkańców. Sugeruje się, aby miasto pełniło role lokalnego, a w przyszłości ponadlokalnego, lidera w rozwoju społeczno-gospodarczym, w szczególności w zakresie kultury i turystyki. Istotne jest, aby wdrażać nowoczesne technologie i ekologiczne rozwiązania, wykorzystać dogodną lokalizację miasta względem głównych traktów komunikacyjnych, a także posiadanie zasobów dziedzictwa kulturowego oraz potencjału przyrodniczego. Łańcut ma być miastem, w którym chce się żyć. Takie podejście sprawi, iż ośrodek stanie się atrakcyjnym centrum dla nowych przedsiębiorców, a także turystów.

Dokładnie przeprowadzona diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej miasta pozwala zidentyfikować skalę potrzeb i oczekiwań mieszkańców, a tym samym określić cel główny, cele strategiczne i kierunki działań miasta. Założenia dokumentu powinny być ułożone w pewnej hierarchii, poprzez stworzenie wizji, misji, celu głównego i celów strategicznych dokumentu. Wizja i misja stanu obszaru miasta winna być kompatybilna z głównym celem procesu przeprowadzanego na obszarze miasta.

CEL GŁÓWNY

Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy miasta zgodny z zasadami polityki proekologicznej.

Do celu głównego zostały przyporządkowane cztery cele strategiczne oraz działania priorytetowe. W osiągnięciu zamierzonych celów pomogą zaplanowane do realizacji projekty i przedsięwzięcia, które powinny uwzględniać czynnik innowacyjności. Działania te, pogrupowano w kluczowe projekty, którym przyporządkowano potencjalne źródła finansowania.

CEL STRATEGICZNY 1

Ochrona i wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego do rozwoju gospodarczego oraz turystycznego.

CEL STRATEGICZNY 2

Kształtowanie przestrzeni miejskiej i ochrona środowiska naturalnego.

CEL STRATEGICZNY 3

Rozwój innowacyjnej gospodarki oraz kapitału ludzkiego.

CEL STRATEGICZNY 4

Poprawa bezpieczeństwa i nowoczesne usługi publiczne.

5.2. Cele strategiczne i kierunki działań

CEL STRATEGICZNY 1

Ochrona i wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego do rozwoju gospodarczego oraz rozwoju turystyki.

Kierunki działań:

- 1.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i konserwacja zabytków
- 1.2. Rewitalizacja obiektów o złym stanie technicznym
- 1.3. Rewitalizacja terenów zielonych
- 1.4. Rozwój istniejącej bazy turystycznej i okołoturystycznej
- 1.5. Budowa nowej infrastruktury okołoturystycznej
- 1.6. Promocja miasta, lokalnych produktów i tradycji
- 1.7. Kreowanie i promowanie lokalnych, regionalnych i ponadregionalnych przedsięwzięć kulturalnych i artystycznych

CEL STRATEGICZNY 2

Kształtowanie przestrzeni miejskiej i ochrona środowiska naturalnego.

Kierunki działań:

- 2.1. Rewitalizacja i poprawa estetyki przestrzeni miejskich
- 2.2. Poprawa stanu istniejącej tkanki mieszkaniowej
- 2.3. Uporządkowanie transportu publicznego i komunikacji na terenie miasta
- 2.4. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i odprowadzania wód opadowych
- 2.5. Przygotowanie terenów inwestycyjnych pod budownictwo mieszkaniowe
- 2.6. Ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń
- 2.7. Ochrona różnorodności biologicznej na terenie miasta
- 2.8. Wykorzystywanie alternatywnych źródeł energii
- 2.9. Kierowanie zasadami polityki proekologicznej

CEL STRATEGICZNY 3

Rozwój innowacyjnej gospodarki oraz kapitału ludzkiego.

Kierunki działań:

- 3.1. Wspieranie przedsiębiorczości i powstawania mikroprzedsiębiorstw
- 3.2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej
- 3.3. Pobudzenie rynku pracy i wspieranie zachowania miejsc pracy
- 3.4. Aktywizacja społeczna
- 3.5. Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej
- 3.6. Promocja integracji i włączenia społecznego

CEL STRATEGICZNY 4

Poprawa bezpieczeństwa i nowoczesne usługi publiczne.

Kierunki działań:

- 5.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta
- 5.2. Ograniczenie ruchu tranzytowego w centrum miasta
- 5.3. Poprawa zabezpieczenia przeciwpowodziowego miasta i przeciwdziałanie negatywnym zmianom klimatu
- 5.4. Poprawa dostępności i jakości infrastruktury usług publicznych: kulturalnych, społecznych, oświatowych, sportowych i administracyjnych
- 5.5. Wprowadzenie kreatywnych oraz innowacyjnych usług publicznych

6. Opis planowanych przedsięwzięć rozwojowych

W ramach Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 planuje się realizację, przedsięwzięć bez których osiągnięcie celów Strategii nie będzie możliwe, nie zostanie zrealizowana misja oraz wizja 2020 dla Łańcuta, wśród których można wyróżnić przedsięwzięcia infrastrukturalne, społeczne i środowiskowe.

6.1. Charakterystyka kierunków działań i zadań

Kierunki działań	Zadania/ Projekty do realizacji
Cel 1. Ochrona i wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego oraz rozwój turystyki	
1.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i konserwacja zabytków. 1.2 Rewitalizacja obiektów o złym stanie technicznym. 1.3 Rewitalizacja terenów zielonych 1.4 Rozwój istniejącej bazy turystycznej i okołoturystycznej 1.5 Budowa nowej infrastruktury okołoturystycznej 1.6 Promocja miasta, lokalnych produktów i tradycji. 1.7 Kreowanie i promowanie lokalnych, regionalnych i ponadregionalnych przedsięwzięć kulturalnych i artystycznych	1. Utworzenie Parku Kulturowego w Łańcutie 2. Przebudowa, rozbudowa, modernizacja i rewitalizacja Miejskiego Domu Kultury wraz z otoczeniem 3. Przebudowa, rozbudowa, modernizacja i rewitalizacja Miejskiej Biblioteki Publicznej wraz z otoczeniem 4. Przebudowa, modernizacja i rewitalizacja budynków użyteczności publicznej na terenie dawnej jednostki wojskowej 5. Przebudowa, modernizacja, rewitalizacja i konserwacja obiektów Muzeum Zamku w Łańcutie 6. Przebudowa, modernizacja, rewitalizacja obiektów parafii farnej w Łańcutie wraz z otoczeniem (kościół pw. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika, dawny zespół kościelny) 7. Przebudowa, modernizacja, rewitalizacja obiektów dawnego klasztoru poddominikańskiego wraz z otoczeniem 8. Renowacja, rewitalizacja i modernizacja Synagogi 9. Renowacja, rewitalizacja, przebudowa i modernizacja budynków publicznych zlokalizowanych w Śródmieściu 10. Renowacja, rewitalizacja, przebudowa i modernizacja zabytkowych kamienic, willi oraz budynków mieszkalnych zlokalizowanych w Śródmieściu i na terenach przyległych 11. Rewitalizacja i zagospodarowanie Lasu Bażantarnia 12. Rewitalizacja i zagospodarowanie Stawu Browarnego 13. Utworzenie Podziemnej Trasy Turystycznej 14. Utworzenie Trasy Turystycznej szlakiem łańcuckich zabytków i atrakcji kulturowych,

	<ol style="list-style-type: none"> 15. Promocja lokalnych tradycji i lokalnych produktów 16. Promocja miasta poprzez organizację cyklicznych imprez: Kulturalny Łańcut – muzyka i taniec, Kulinaryny Łańcut – tradycyjne smaki i napoje 17. Wdrożenie spójnego systemu oznakowania i informacji turystycznej. 18. Współpraca z Muzeum Zamkiem, Parafią Farną oraz innymi ośrodkami i placówkami w zakresie upowszechniania wiedzy o lokalnym dziedzictwie kulturowym 19. Organizowanie na terenie miasta lokalnych, regionalnych oraz ponadregionalnych wydarzeń kulturalnych i artystycznych. 20. Wspieranie uczestnictwa reprezentantów miasta w ogólnopolskich i międzynarodowych wydarzeniach kulturalnych i artystycznych. 21. Powstanie bezpiecznej ścieżki rowerowej umożliwiającej zwiedzenie Łańcuta, połączenie jej ze Wschodnim Szlakiem Rowerowym Green Velo. 22. Budowa Podkarpackiego Ośrodka Sportowo-Rekreacyjnego "Pole Golfowe". 23. Budowanie artystycznego i kulturowego wizerunku: Miasto Łańcut = Miasto Kultury i Artystów. 24. Stworzenie lokalnej marki turystycznej i budowa turystycznego wizerunku: Miasto Łańcut = Miasto Turystyczne 25. Prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkowych obiektach na Cmentarzu Komunalnym w Łańcutie
Cel 2. Kształtowanie przestrzeni miejskiej i ochrona środowiska naturalnego	
<ol style="list-style-type: none"> 2.1. Rewitalizacja i poprawa estetyki przestrzeni miejskich. 2.2. Poprawa stanu istniejącej tkanki mieszkaniowej. 2.3. Uporządkowanie transportu publicznego i komunikacji na terenie miasta. 2.4. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta 2.5. Uporządkowanie odprowadzania wód opadowych na terenie miasta. 2.6. Przygotowanie terenów inwestycyjnych pod budowę mieszkaniową. 2.7. Ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń. 2.8. Ochrona różnorodności biologicznej 2.9. Wykorzystywanie alternatywnych źródeł energii 2.10. Kierowanie zasadami polityki proekologicznej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przebudowa płyty i otoczenia Rynku wraz z plantami miejskimi 2. Rewitalizacja, modernizacja, przebudowa i budowa sieci wodociągowej na terenie miasta 3. Budowa drugiej nitki magistrali wodociągowej 4. Rewitalizacja, modernizacja, przebudowa i budowa sieci kanalizacji ściekowej na terenie miasta 5. Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Woli Dalszej 6. Rewitalizacja, modernizacja, przebudowa i budowa sieci kanalizacji deszczowej na terenie miasta 7. Przebudowa placu Sobieskiego 8. Rewitalizacja dróg lokalnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą 9. Przebudowa parkingu przy ul. Cetnarńskiego

	<ol style="list-style-type: none"> 10. Budowa nowego placu wraz z halą targowa przy ul. Matejki 11. Głęboka modernizacja energetyczna (termomodernizacja) budynków użyteczności publicznej w mieście (m.in. MDK, budynki Urzędu Miasta przy pl. Sobieskiego 18 i 19, budynek przy ul. Piłsudskiego 9, Przedszkola miejskie nr 1,2 i 5, budynek socjalny basenu odkrytego, budynek przy ul. Piłsudskiego 70, budynek przy ul. Danielewicza 15) 12. Głęboka modernizacja energetyczna (termomodernizacja) budynków mieszkalnych wielorodzinnych w mieście 13. Modernizacja energetyczna sieci i węzłów ciepłowniczych w mieście 14. Uzbrojenie terenów pod budownictwo jedno i wielorodzinne, m.in. Księżę Górki – osiedle Jana Pawła II. 15. Wspieranie inicjatyw oddolnych poprawiających funkcjonalność i estetykę przestrzeni publicznej. 16. Opracowanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego. 17. Likwidacja barier architektoniczno-urbanistycznych. 18. Zagospodarowanie obiektów i terenów miejskich na cele publiczne z dostosowaniem do potrzeb osób starszych, dzieci i młodzieży. 19. Rewitalizacja wspólnych części budynków mieszkalnych i podwórek osiedlowych 20. Przebudowa i nowe zagospodarowanie dworca autobusowego - utworzenie Centrum Komunikacji w Łańcutcie 21. Budowa nowych parkingów (w tym przesiadkowych) i miejsc postojowych na terenie miasta (m.in. przy ul. Żardeckiego) 22. Budowa przystanków i zatok autobusowych na terenie miasta 23. Wspieranie przedsięwzięć ograniczających zużycie energii oraz wykorzystujących odnawialne źródła energii(m.in. fotowoltaika). 24. Modernizacja i wymiana oświetlenia ulicznego na terenie miasta 25. Poprawa jakości środowiska miejskiego (rekultywacja terenów zdegradowanych bądź zdewastowanych oraz remediacja terenów zanieczyszczonych, rozwój terenów zieleni w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, inwentaryzacja terenów zdegradowanych i terenów zanieczyszczonych) 26. Rewitalizacja i zagospodarowanie Lasu Dębnyk, z zachowaniem różnorodności biologicznej
--	---

Cel 3. Rozwój innowacyjnej gospodarki i kapitału ludzkiego	
<p>3.1. Wspieranie przedsiębiorczości i powstawania mikroprzedsiębiorstw.</p> <p>3.2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej miasta.</p> <p>3.3. Pobudzenie rynku pracy i wspieranie zachowania miejsc pracy.</p> <p>3.4. Aktywizacja społeczna.</p> <p>3.5. Przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej.</p> <p>3.6. Promocja integracji i włączenia społecznego</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych (uzbrajanie i przygotowanie do zagospodarowania) 2. Uruchomienie nowych terenów inwestycyjnych związanych z mieszkalnictwem oraz sportem i rekreacją przy ul. Mościckiego w Łańcutie 3. Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości. 4. Utworzenie Centrum Obsługi Inwestora 5. Wspieranie i promowanie działań związanych z powstaniem w mieście innowacyjnego przemysłu 6. Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie pobudzania przedsiębiorczości. 7. Wspieranie działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych mieszkańców Łańcuta 8. Wspieranie współdziałania instytucji otoczenia biznesu z przedsiębiorcami. 9. Inicjowanie oraz wspieranie działań promujących lokalną gospodarkę i lokalne produkty. 10. Kreowanie pozytywnych relacji oraz dialogu między organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządem – budowanie partnerstw lokalnych. 11. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w postaci spółdzielni socjalnych 12. Uruchomienie i wspieranie Centrum lub Klubu Integracji Społecznej 13. Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz społeczności lokalnej. 14. Wspieranie systemu kształcenia i szkoleń podnoszących kwalifikacje i kompetencje mieszkańców. 15. Powołanie i organizacja Łańcuckiego Forum Organizacji Pozarządowych.
Cel 4. Poprawa bezpieczeństwa i nowoczesne usługi publiczne	
<ol style="list-style-type: none"> 4.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta. 4.2. Ograniczenie ruchu tranzytowego w centrum miasta. 4.3. Poprawa zabezpieczenia przeciwpowodziowego miasta i przeciwdziałanie negatywnym zmianom klimatu. 4.4. Poprawa dostępności i jakości infrastruktury usług publicznych: kulturalnych, społecznych, oświatowych, sportowych i administracyjnych. 4.5. Wprowadzenie kreatywnych oraz innowacyjnych usług publicznych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa łącznika drogi krajowej nr 4 z autostradą A4 węzeł Łańcut 2. Budowa obwodnic miasta 3. Przebudowa drogi krajowej nr 4 (94) 4. Budowa nowych oraz przebudowa istniejących dróg gminnych na terenie Łańcuta 5. Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych na terenie miasta 6. Przebudowa i modernizacja dróg wojewódzkich na terenie miasta (w tym budowa wiaduktu kolejowego lub tunelu pod drogą nr 887)

	<p>7. Regulacja potoku Mikośka oraz Starego Wisłoka w celu zwiększenia ochrony przeciwpowodziowej miasta Łańcuta</p> <p>8. Uruchomienie publicznego żłobka miejskiego</p> <p>9. Budowa budynku socjalnego przy ul. Kościuszki</p> <p>10. Przebudowa i rozbudowa basenu otwartego wraz z otoczeniem przy ul. Składowej</p> <p>11. Przebudowa i modernizacja stadionu sportowego przy ul. Traugutta</p> <p>12. Budowa nowych oraz modernizacja istniejących hal i boisk sportowych przy szkołach miejskich</p> <p>13. Budowa systemu monitoringu miejskiego</p> <p>14. Przebudowa i modernizacja przedszkoli miejskich oraz zwiększenie zakresu ich oferty edukacyjnej</p> <p>15. Przebudowa i modernizacja szkół miejskich oraz zwiększenie zakresu ich oferty edukacyjnej</p> <p>16. Budowa systemu e-usług</p> <p>17. Budowa cyfrowego Łańcuta.</p>
--	--

6.2. Przedsięwzięcia komplementarne realizowane w ramach ZIT

Miasto Łańcut wraz z pozostałymi 12 samorządami gminnym w ramach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego realizować będzie partnerskie projekty rozwojowe w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Projekty zintegrowane odpowiadają diagnozie problemów i potrzeb określonych w *Strategii Rozwoju Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2015-2020*.

Tabela 31. Wykaz projektów przewidywanych do realizacji w ramach ZIT z udziałem Miasta Łańcuta

L.p.	Nazwa projektu	Zakres projektu zgłoszony przez miasto	Szacunkowy koszt projektu dla Łańcuta
1	Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu	1. Rozbudowa istniejącego parkingu w Łańcutce przy ul. Żardeckiego w celu zorganizowania punktu przesiadkowego dla transportu publicznego. 2. Przebudowa parkingu i placu targowego przy ul. Cetnarskiego w Łańcutcie.	1,6 mln
2	Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	Zakres rzeczowy projektu obejmował będzie szereg działań związanych z dostosowaniem istniejącego obiektu instytucji kultury - <i>Miejskiego Domu Kultury w Łańcutcie</i> , zlokalizowanego przy ul. Kościuszki 15, poprzez dostosowanie go do nowych funkcji kulturalnych, w tym do utworzenia Centrum Tańca,	4,55 mln

		Muzyki i Filmu, celem podniesienia atrakcyjności kulturalnej regionu oraz zwiększenia udziału mieszkańców regionu w życiu kulturalnym	
3	Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich	Budynek ul. Piłsudskiego, Rewitalizacja podwórek, Staw Browarny, Przestrzeń wokół MDK, Rewitalizacja Rynku	6 mln
4	Poprawa dostępności komunikacyjnej terenu ROF oraz miasta wojewódzkiego poprzez modernizację dróg wojewódzkich – budowa łącznika autostradowego w Łańcutcie.	Budowa drogi łączącej drogę krajową nr 4 z węzłem autostradowym Łańcut	82,35 mln
5	Porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gmin ROF	Budowa magistrali wodnej dla Miasta Łańcuta wraz z infrastrukturą towarzyszącą (dł. 11 km, Ø 400, Ø 350). Remont i przebudowa sieci kanalizacyjnej na terenie Miasta Łańcuta wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Rozbudowa i modernizacja części mechanicznej oczyszczalni ścieków plus wydzielonej komory wentylacyjnej.	25 mln
6	Poprawa efektywności energetycznej (termomodernizacja) budynków użyteczności publicznej oraz gminnych budynków mieszkalnych na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.	Głęboka termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	17,5 mln
7	Kompleksowa termomodernizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych.	- roboty termomodernizacyjne, przeprowadzone na podstawie audytów energetycznych i nowych warunków technicznych (w szczególności: wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie stropów nieogrzewanych poddaszy, jak również docieplenie stropów pod nieogrzewanymi piwnicami) - wymiana docieplenia blach na tynki - montaż elektronicznych podzielników ciepła - likwidacja ogrzewania piecowego i palenisk kuchennych - wykonanie instalacji centralnego ogrzewania (c.o.) oraz centralnej ciepłej wody użytkowej, wykonanie wymiennikowego węzła cieplnego c.o. i c.w.u.	11,5 mln
8	Rewitalizacja zdegradowanych i problematycznych obszarów gmin Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz nowe wykorzystanie	16 inwestycji , w tym 5 budynki zabytkowe wraz z przyległym terenem i 3 obszary publiczne, również wpisany do rejestru zabytków oraz 2 budynki nie	189,5 mln

	potencjału dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego tych obszarów do rozwoju gospodarczego regionu	zabytkowe i 6 przestrzeni publicznych	
9	Poprawa bezpieczeństwa i ochrony przeciwpowodziowej na terenie Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego	2 ciekі wodne (potok Mikośka i dolina Starego Wisłoka)	25 mln

6.3. Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rozwojowych

Poza opisanymi powyżej projektami i działaniami, w ramach procesów rozwojowych Miasta Łańcuta planowana jest również realizacja innych przedsięwzięć strategicznych, które na chwilę obecną są trudne do zidentyfikowania indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów i poszczególnych kierunków działań Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020. Zakres tematyczny tych projektów dotyczył będzie następujących zagadnień istotnych z punktu widzenia rozwoju oraz potrzeb na obszarze miasta:

- rozwój lokalnej przedsiębiorczości, w tym innowacyjnej, oraz poprawa poziomu przedsiębiorczości mieszkańców,
- przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców,
- rozwój infrastruktury technicznej i społecznej,
- poprawa poziomu dostępności oraz jakości różnych usług publicznych,
- poprawa stanu zagospodarowania oraz jakości przestrzeni publicznych i półpublicznych,
- rozwój nowych przestrzeni publicznych służących zaspokajaniu różnych potrzeb społecznych,
- ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego oraz ich udostępnianie na cele społeczne i gospodarcze,
- ochrona środowiska przyrodniczego (zwłaszcza powietrza atmosferycznego),
- poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej oraz zasobów mieszkaniowych,
- poprawa poziomu efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz zasobów mieszkaniowych,
- przeciwdziałanie przestępczości oraz poprawa poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej,
- rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzmocnienie kwalifikacji i umiejętności mieszkańców,
- integracja i aktywizacja mieszkańców oraz zwiększenie stopnia ich udziału w życiu publicznym,

7. Plan finansowy Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta

Skuteczna realizacja przedsięwzięć i projektów rozwojowych (strategicznych) wymaga zapewnienia odpowiednich źródeł ich finansowania. Jednym z wymagań stawianych programom strategicznym jest zapewnienie komplementarności źródeł finansowania przedsięwzięć rozwojowych, która oznacza konieczność umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia z różnych funduszy europejskich (tj. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności), a także zdolność łączenia prywatnych oraz publicznych źródeł finansowania. Silna koordynacja przedsięwzięć rozwojowych współfinansowanych zwłaszcza z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego jest niezbędna dla uzyskania korzystnych efektów dla miasta. Ponadto koordynacja funduszy europejskich ze środkami polityk oraz instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej. Niniejsza część dokumentu zawiera plan finansowy Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta. Na początku przedstawiono indykatywne ramy finansowe Strategii. W dalszej kolejności zaprezentowane zostały możliwe źródła finansowania projektów rozwojowych przewidzianych do realizacji w niniejszym dokumencie.

7.1. Indyktywne ramy finansowe Strategii Rozwoju

Lp.	Nazwa zadania	Potencjalne źródła finansowania
1	Utworzenie Parku Kulturowego w Łańcutie	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, NFOŚ, WFOŚ
2	Przebudowa, rozbudowa, modernizacja i rewitalizacja Miejskiego Domu Kultury wraz z otoczeniem	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, NFOŚ, WFOŚ
3	Przebudowa, rozbudowa, modernizacja i rewitalizacja Miejskiej Biblioteki Publicznej wraz z otoczeniem	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, NFOŚ, WFOŚ
4	Przebudowa, modernizacja i rewitalizacja budynków użyteczności publicznej w dawnej jednostce wojskowej	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, NFOŚ, WFOŚ
5	Przebudowa, modernizacja, rewitalizacja i konserwacja obiektów Muzeum Zamku w Łańcutie	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN,
6	Przebudowa, modernizacja, rewitalizacja obiektów parafii farnej w Łańcutie wraz z otoczeniem (kościół pw. Św. Stanisława Biskupa i Męczennika, dawny zespół kościelny)	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, WKZ, NFOŚ, WFOŚ
7	Przebudowa, modernizacja, rewitalizacja obiektów dawnego klasztoru poddominikańskiego wraz z otoczeniem	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, WKZ, NFOŚ, WFOŚ
8	Renowacja, rewitalizacja i modernizacja Synagogi	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, WKZ, NFOŚ, WFOŚ

9	Renowacja, rewitalizacja, przebudowa i modernizacja budynków publicznych zlokalizowanych w Śródmieściu	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, WKZ, NFOŚ, WFOŚ
10	Renowacja, rewitalizacja, przebudowa i modernizacja zabytkowych kamienic, willi oraz budynków mieszkalnych zlokalizowanych w Śródmieściu i na terenach przyległych	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, NFOŚ, WFOŚ
11	Rewitalizacja i zagospodarowanie Lasu Bażantarnia	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, WKZ, NFOŚ, WFOŚ
12	Rewitalizacja i zagospodarowanie Stawu Browarnego	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, NFOŚ, WFOŚ
13	Utworzenie Podziemnej Trasy Turystycznej	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, WKZ, NFOŚ, WFOŚ
14	Utworzenie Trasy Turystycznej szlakiem łańcuckich zabytków i atrakcji kulturowych	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, WKZ, NFOŚ, WFOŚ
15	Promocja lokalnych tradycji i lokalnych produktów	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, WKZ,
16	Promocja miasta poprzez organizację cyklicznych imprez: Kulturalny Łańcut – muzyka i taniec, Kulinaryny Łańcut – tradycyjne smaki i napoje	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, WKZ, FIO
17	Wdrożenie spójnego systemu oznakowania i informacji turystycznej.	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, WKZ
18	Współpraca z Muzeum Zamkiem, Parafią Farną oraz innymi ośrodkami i placówkami w zakresie upowszechniania wiedzy o lokalnym dziedzictwie kulturowym	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, WKZ, FIO
19	Organizowanie na terenie miasta ponadregionalnych wydarzeń kulturalnych i artystycznych.	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, FIO
20	Wspieranie uczestnictwa reprezentantów miasta w ogólnopolskich i międzynarodowych wydarzeniach kulturalnych i artystycznych.	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, FIO
21	Powstanie bezpiecznej ścieżki rowerowej umożliwiającej zwiedzenie Łańcuta, połączenie jej ze Wschodnim Szlakiem Rowerowym Green Velo.	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ
22	Budowa Podkarpackiego Ośrodka Sportowo-Rekreacyjnego "Pole Golfowe".	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ
23	Budowanie artystycznego i kulturowego wizerunku: Miasto Łańcut = Miasto Kultury i Artystów.	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, FIO
24	Stworzenie lokalnej marki turystycznej i budowa turystycznego wizerunku: Miasto Łańcut = Miasto Turystyczne	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, FIO
25	Prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkowych obiektach na Cmentarzu Komunalnym w Łańcut	Budżet JST, RPO WP, MKiDN, WKZ,
26	Przebudowa płyty i otoczenia Rynku wraz z plantami miejskimi	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, WKZ, NFOŚ, WFOŚ
27	Rewitalizacja, modernizacja, przebudowa i budowa sieci wodociągowej na terenie miasta	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ
28	Budowa drugiej nitki magistrali wodociągowej	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ

29	Rewitalizacja, modernizacja, przebudowa i budowa sieci kanalizacji ściekowej na terenie miasta	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ
30	Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Woli Dalszej	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ
31	Rewitalizacja, modernizacja, przebudowa i budowa sieci kanalizacji deszczowej na terenie miasta	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ
32	Rewitalizacja dróg lokalnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, MKiDN, NFOŚ, WFOŚ
33	Przebudowa parkingu przy ul. Cetnarskiego	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ
34	Budowa nowego placu wraz z halą targowa przy ul. Matejki	Budżet JST, RPO WP, PROW
35	Głęboka modernizacja energetyczna (termomodernizacja) budynków użyteczności publicznej w mieście (m.in. MDK, budynki Urzędu Miasta pl. Sobieskiego 18 i 19, budynek przy ul. Piłsudskiego 9, Przedszkola miejskie nr 1,2 i 5, budynek socjalny basenu odkrytego, budynek przy ul. Piłsudskiego 70, budynek przy ul. Danielewicza 15)	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ
36	Głęboka modernizacja energetyczna (termomodernizacja) budynków mieszkalnych wielorodzinnych w mieście	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ
37	Modernizacja energetyczna sieci i węzłów ciepłowniczych w mieście	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ
38	Uzbrojenie terenów pod budownictwo jedno i wielorodzinne, m.in. Księża Górki – osiedle Jana Pawła II	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ
39	Wspieranie inicjatyw oddolnych poprawiających funkcjonalność i estetykę przestrzeni publicznej	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, FIO
40	Opracowanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ
41	Likwidacja barier architektoniczno-urbanistycznych	Budżet JST, RPO WP, PEFRON
42	Zagospodarowanie obiektów i terenów miejskich na cele publiczne z dostosowaniem do potrzeb osób starszych, dzieci i młodzieży	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ, FIO
43	Rewitalizacja wspólnych części budynków mieszkalnych i podwórek osiedlowych	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ, FIO
44	Przebudowa i nowe zagospodarowanie dworca autobusowego - utworzenie Centrum Komunikacji w Łańcutcie	Budżet JST, RPO WP, fundusze prywatne
45	Budowa nowych parkingów (w tym przesiadkowych) i miejsc postojowych na terenie miasta	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ,
46	Budowa przystanków i zatok autobusowych na terenie miasta	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ,
47	Wspieranie przedsięwzięć ograniczających zużycie energii oraz wykorzystujących odnawialne źródła energii (m.in. fotowoltaika).	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ
48	Modernizacja i wymiana oświetlenia ulicznego na terenie miasta	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ
49	Poprawa jakości środowiska miejskiego (rekultywacja terenów zdegradowanych bądź zdewastowanych oraz remediacja terenów	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ

	zanieczyszczonych, rozwój terenów zieleni w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, inwentaryzacja terenów zdegradowanych i terenów zanieczyszczonych)	
50	Rewitalizacja i zagospodarowanie Lasu Dębny, z zachowaniem różnorodności biologicznej	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ
51	Tworzenie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych (uzbrajanie i przygotowanie do zagospodarowania)	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ,
52	Uruchomienie nowych terenów inwestycyjnych związanych z mieszkalnictwem oraz sportem i rekreacją przy ul. Mościckiego w Łańcutcie	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ
53	Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości.	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ
54	Utworzenie Centrum Obsługi Inwestora	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ
55	Wspieranie i promowanie działań związanych z powstaniem w mieście innowacyjnego przemysłu	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, FIO
56	Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie pobudzania przedsiębiorczości.	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, FIO, WUP
57	Wspieranie działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych mieszkańców Łańcuta	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, FIO, WUP
58	Wspieranie współdziałania instytucji otoczenia biznesu z przedsiębiorcami.	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, FIO, WUP
59	Inicjowanie oraz wspieranie działań promujących lokalną gospodarkę i lokalne produkty.	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, FIO, WUP
60	Kreowanie pozytywnych relacji oraz dialogu między organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządem – budowanie partnerstw lokalnych.	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, FIO, WUP
61	Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w postaci spółdzielni socjalnych	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, FIO, WUP
62	Uruchomienie i wspieranie Centrum lub Klubu Integracji Społecznej	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, FIO, WUP
63	Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz społeczności lokalnej.	Budżet JST, RPO WP, FIO, WUP
64	Wspieranie systemu kształcenia i szkoleń podnoszących kwalifikacje i kompetencje mieszkańców.	Budżet JST, RPO WP, FIO, WUP
65	Powołanie i organizacja Łańcutckiego Forum Organizacji Pozarządowych.	Budżet JST, RPO WP, FIO, WUP
66	Budowa łącznika drogi krajowej nr 4 z autostradą A4 węzeł Łańcut	Budżet JST, RPO WP, PO PW
67	Budowa obwodnic miasta	Budżet JST, RPO WP, PO PW
68	Przebudowa drogi krajowej nr 4 (94)	Budżet JST, Budżet Państwa, POIiŚ

69	Budowa nowych oraz przebudowa istniejących dróg gminnych na terenie Łańcuta	Budżet JST, RPO WP, NPPDL
70	Przebudowa i modernizacja dróg powiatowych na terenie miasta	Budżet JST, RPO WP, NPPDL
71	Przebudowa i modernizacja dróg wojewódzkich na terenie miasta	Budżet JST, RPO WP, POPW
72	Regulacja potoku Mikośka oraz Starego Wisłoka w celu zwiększenia ochrony przeciwpowodziowej miasta Łańcuta	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ
73	Uruchomienie publicznego żłobka miejskiego	Budżet JST, RPO WP, Program MALUCH
74	Budowa budynku socjalnego przy ul. Kościuszki	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ
75	Przebudowa i rozbudowa basenu otwartego wraz z otoczeniem przy ul. Składowej	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ
76	Przebudowa i modernizacja stadionu sportowego przy ul. Traugutta	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ
77	Budowa nowych oraz modernizacja istniejących hal i boisk sportowych przy szkołach miejskich	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ, NFOŚ, WFOŚ
78	Budowa systemu monitoringu miejskiego	Budżet JST, RPO WP
79	Przebudowa i modernizacja przedszkoli miejskich oraz zwiększenie zakresu ich oferty edukacyjnej	Budżet JST, RPO WP
80	Przebudowa i modernizacja szkół miejskich oraz zwiększenie zakresu ich oferty edukacyjnej	Budżet JST, RPO WP
81	Budowa systemu e-usług	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ
82	Budowa cyfrowego Łańcuta	Budżet JST, RPO WP, POIiŚ

7.2. Potencjalne źródła finansowania projektów strategicznych

Najważniejszym źródłem finansowania projektów strategicznych dla rozwoju miasta Łańcuta w okresie programowania 2014-2020 (2023) są środki europejskie wydatkowane przede wszystkim w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych. Równocześnie komplementarnymi względem nich źródłami finansowania są fundusze europejskie w ramach krajowych programów operacyjnych (np. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko), jak również środki budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego oraz inne źródła finansowania (np. środki prywatne). Poniżej zamieszczono szczegółowy opis potencjalnych źródeł finansowania projektów przewidzianych do realizacji w Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta. Poniższe informacje odnoszą się do polityk Unii Europejskiej w okresie programowania 2014-2020 (2023) oraz aktualnie realizowanych polityki programów krajowych.

7.2.1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020

Podstawowym źródłem finansowania projektów (zarówno infrastrukturalnych, jak i społecznych) przewidzianych do realizacji w Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta będzie **Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020**²⁴. Za pośrednictwem tego programu kompleksowe przedsięwzięcia wspierane będą przede wszystkim w ramach działań:

- **Działanie 6.3. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej.** Głównym celem tego działania jest ograniczenie problemów społecznych na terenach zdegradowanych. W ramach powyższego działania wspierane będą projekty ukierunkowane na ograniczenie istotnych problemów społecznych zidentyfikowanych w Lokalnych (Gminnych) Programach Rewitalizacji (odpowiednikiem dla miasta jest Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Łańcuta na lata 2015-2020). W szczególności o dofinansowanie mogą ubiegać się przedsięwzięcia, których zakres rzeczowy obejmuje:
 - przebudowę, rozbudowę, nadbudowę lub remont w celu przywrócenia bądź nadania nowych funkcji (społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych):
 - budynków użyteczności publicznej oraz zdegradowanych budynków (tj. przemysłowych, powojaskowych, popegeerowskich, pokolejowych) wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, funkcjonowanie związane z tymi budynkami,
 - obszarów przestrzeni publicznej.
 - roboty restauratorskie i konserwatorskie budynków znajdujących się w rejestrze zabytków oraz budynków położonych w strefie ochrony konserwatorskiej wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z tymi budynkami.

Ponadto w ramach powyższych typów przedsięwzięć możliwe będzie dofinansowanie (wyłącznie jako elementu uzupełniającego realizację kompleksowych projektów rewitalizacyjnych) następujących działań:

- budowa, przebudowa lub rozbudowa infrastruktury drogowej poprawiającej dostępność do rewitalizowanych terenów i obiektów (nie więcej niż 30% kosztów kwalifikowalnych projektu),
- budowa, przebudowa lub rozbudowa podstawowej infrastruktury komunalnej (przewodów lub urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych, elektrycznych, teletechnicznych oraz gazowych) na obszarze objętym projektem, w celu zapewnienia dostępu dla wszystkich rewitalizowanych terenów i obiektów do podstawowych usług komunalnych,
- przebudowa wspólnych części wielorodzinnych budynków mieszkalnych,
- przebudowa i zakup systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego,
- zakup sprzętu i wyposażenia bezpośrednio związanego z funkcją, jaką pełnić będą budynki lub przestrzenie publiczne poddane rewitalizacji.

Wnioskodawcami projektów realizowanych za pośrednictwem działania 6.3. mogą być m.in.: jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki i stowarzyszenia, samorządowe jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną, partnerzy społeczni i gospodarczy, instytucje kultury, kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego, a także przedsiębiorstwa komunalne.

Zgodnie z zasadami przyjętymi w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020, inwestycje finansowane w ramach omawianego działania powinny uwzględniać dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponadto uzyskanie

²⁴Źródło: SZOOP Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020.

wsparcia ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach działania 6.3. będzie uwarunkowane zobowiązaniem się wnioskodawcy do złożenia (jako lider lub partner w projekcie) komplementarnego wniosku o dofinansowanie środkami Europejskiego Funduszu Społecznego. Na etapie oceny przedsięwzięć składanych w ramach działania 6.3. będzie badana komplementarność z projektami planowanymi do realizacji w ramach osi VIII (*Integracja społeczna*) i IX (*Jakość edukacji i kompetencji w regionie*) Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego.

W związku z powyższym projekty rewitalizacji o charakterze społecznym, przewidziane zarówno w Lokalnym Programie Rewitalizacji, jak również w Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta, mogą zostać wsparte środkami Europejskiego Funduszu Społecznego w szczególności w ramach następujących działań Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego:

- **Działanie 7.1. Poprawa sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy** (projekty ukierunkowane na aktywizację zawodową obejmujące m.in.: szkolenia mające na celu nabycie, podniesienie, uzupełnienie bądź też zmianę kwalifikacji oraz kompetencji zawodowych osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy).
- **Działanie 7.3. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości** (projekty dotyczące m.in. bezzwrotnego wsparcia na rzecz osób planujących rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej – np. wsparcie o charakterze doradczo-szkoleniowym).
- **Działanie 7.4. Rozwój opieki żłobkowej w regionie** (projekty ukierunkowane na rozwój opieki żłobkowej m.in. poprzez: tworzenie nowych podmiotów opieki nad dziećmi do lat 3 bądź też tworzenie nowych miejsc w istniejących instytucjach opieki nad dziećmi do lat 3).
- **Działanie 8.1. Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym** (zintegrowane i zindywidualizowane programy realizowane w oparciu o ścieżkę reintegracji, obejmujące usługi aktywnej integracji o charakterze: społecznym, edukacyjnym, zdrowotnym i zawodowym, włączanie osób niepełnosprawnych w zajęcia na rzecz aktywizacji zawodowej, realizowane w warsztatach terapii zajęciowej, wsparcie działalności w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej, prowadzonej w szczególności przez Zakłady Aktywności Zawodowej, Kluby Integracji Społecznej i Centra Integracji Społecznej).
- **Działanie 8.3. Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych** (przedsięwzięcia obejmujące m.in.: rozwój środowiskowych form pomocy i samopomocy, działania wspierające opiekunów nieformalnych w opiece domowej, wsparcie dla usług mieszkalnictwa o charakterze wspomaganym, tworzenie miejsc opieki dla osób niesamodzielnych w nowo tworzonych lub istniejących ośrodkach zapewniających opiekę dzienną lub całodobową, szkolenia z zakresu opieki i rehabilitacji osób sprawujących opiekę nad osobami niesamodzielnymi, tworzenie lub funkcjonowanie wypożyczalni sprzętu pielęgnacyjnego i rehabilitacyjnego).
- **Działanie 8.4. Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej** (projekty dotyczące m.in. wspierania rodziny w postaci działań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego).
- **Działanie 8.5. Wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie** (świadczenie usług animacyjnych, inkubacyjnych i biznesowych ukierunkowanych na wsparcie rozwoju ekonomii społecznej– m.in. usługi polegające na dostarczaniu i rozwijaniu kompetencji i kwalifikacji zawodowych potrzebnych do pracy w przedsiębiorstwach społecznych czy usługi polegające na podnoszeniu kwalifikacji pracowników ekonomii społecznej).
- **Działanie 9.2. Poprawa jakości kształcenia ogólnego** (np. kształcenie kompetencji kluczowych na rynku pracy oraz właściwych postaw i umiejętności, kompleksowe programy wspomagające szkoły

bądź też placówki oświaty w procesie indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi).

- **Działanie 9.3. Podnoszenie kompetencji osób dorosłych w obszarze TIK i języków obcych**(przedsięwzięcia ukierunkowane m.in. na kształcenie w formach pozaszkolnych osób dorosłych zainteresowanych zdobyciem, podniesieniem lub też uzupełnieniem kompetencji kluczowych w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych i języków obcych).
- **Działanie 9.5. Podnoszenie kompetencji osób dorosłych w formach pozaszkolnych** (działania dotyczące podnoszenia umiejętności i uzyskiwanie kwalifikacji zawodowych przez uczestników pozaszkolnych form kształcenia zawodowego i wzmacnianie ich zdolności do zatrudnienia poprzez: kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych, a także inne kursy umożliwiające uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych).

W Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014–2020 przewidziano również możliwość aplikowania ośrodki finansowe w ramach innych działań. Działaniami tymi są:

- **Działanie 1.3. Promowanie przedsiębiorczości** (przedsięwzięcia dotyczące m.in. przygotowania terenów inwestycyjnych oraz inkubatorów przedsiębiorczości).
- **Działanie 3.2. Modernizacja energetyczna budynków** (przedsięwzięcia obejmujące głęboką modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych wraz z wymianą oświetlenia tych obiektów na energooszczędne).
- **Działanie 4.3. Gospodarka wodno-ściekowa** (m.in. budowa, rozbudowa, przebudowa lub zakup wyposażenia w zakresie infrastruktury kanalizacji ściekowej i oczyszczania ścieków – projekty realizowane w aglomeracjach z przedziału 2 – 10 tys. RLM, budowa, rozbudowa, przebudowa lub zakup wyposażenia w zakresie sieci wodociągowej oraz ujęć i stacji uzdatniania wody).
- **Działanie 5.4. Niskoemisyjny transport miejski** (projekty mające na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń oraz budowę spójnego i efektywnego systemu przewozów pasażerskich, m.in. poprzez: zakup lub modernizację niskoemisyjnego taboru transportu publicznego, budowę lub przebudowę niezbędnej infrastruktury na potrzeby komunikacji miejskiej).
- **Działanie 6.2. Infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej** (projekty dotyczące m.in.: przebudowy i rozbudowy istniejącej infrastruktury podmiotów ochrony zdrowia, zakup sprzętu medycznego oraz wyposażenia niezbędnego do świadczenia usług medycznych, budowa, przebudowa, rozbudowa, remont lub wyposażenie istniejącej infrastruktury dla podmiotów świadczących usługi pomocy społecznej oraz bazy lokalowej dla jednostek systemu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, budowa, przebudowa bądź też remont zdegradowanych budynków w celu ich adaptacji na mieszkania wspomagane, chronione i socjalne, budowa, przebudowa, rozbudowa lub remont istniejących budynków wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia do świadczenia usług w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3).
- **Działania 4.4 Kultura** (typy możliwych projektów: 1. prace konserwatorskie, prace restauratorskie i roboty budowlane i/lub zakup wyposażenia służące zachowaniu zabytków nieruchomych wraz z otoczeniem, w celu udostępnienia ich jako atrakcje kulturalne regionu, 2. Prace konserwatorskie, prace restauratorskie i/lub zakup wyposażenia w zakresie zabytkowych muzealiów, starodruków, zabytkowych archiwaliów, księgozbiorów oraz innych zabytków ruchomych w celu ich udostępnienia jako atrakcje kulturalne regionu i zabezpieczenia przed zagrożeniami, 3. Budowa, rozbudowa, przebudowa i/lub zakup wyposażenia w zakresie infrastruktury służącej udostępnianiu zabytków, znajdującej się wyłącznie w bezpośrednim ich otoczeniu, 4. Rozbudowa, przebudowa i/lub zakup wyposażenia w zakresie infrastruktury instytucji kultury w tym teatrów, bibliotek, ognisk

artystycznych, muzeów, domów kultury, galerii sztuki, wraz z bezpośrednim otoczeniem powiązanych z funkcjonowaniem tych obiektów, 5. Budowa, rozbudowa, przebudowa i/lub zakup wyposażenia w celu monitoringu i zabezpieczenia zabytków nieruchomych oraz instytucji kultury wraz z otoczeniem na wypadek zagrożeń (tylko jako element większego projektu, 6. Budowa, rozbudowa, przebudowa i/lub zakup wyposażenia w celu udostępniania zabytków oraz instytucji kultury dla osób niepełnosprawnych)

- **Działania 4.5 Różnorodność biologiczna** (możliwe typy projektów dotyczą m.in.: 1. budowa, rozbudowa, przebudowa i/lub zakup wyposażenia, i/lub usługi w zakresie ochrony in-situ i ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych na obszarach parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody (w tym położonych na obszarach Natura 2000), a także ochrony siedlisk i gatunków w parkach miejskich i ekoparkach z zastosowaniem gatunków rodzinnych, zanikających, wypieranych charakterystycznych dla danego terenu, 2. budowa, rozbudowa, przebudowa i/lub zakup wyposażenia, i/lub usługi w zakresie niezbędnej infrastruktury związanej z ochroną, przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków (również na terenach chronionych), 3. budowa, rozbudowa, przebudowa i/lub zakup wyposażenia w zakresie niezbędnej infrastruktury mającej na celu ograniczenie negatywnego oddziaływania turystyki na obszary cenne przyrodniczo oraz promowanie form ochrony przyrody – jako element projektów dotyczących w podstawowym zakresie ochrony różnorodności biologicznej, 4. budowa, rozbudowa, przebudowa i/lub zakup wyposażenia w zakresie infrastruktury istniejących ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej)
- **Działania 4.1 Zapobieganie i zwalczanie zagrożeń** (działania dotyczące m.in.: 1. Rozwój form małej retencji, 2. Realizacja inwestycji mających na celu ochronę obszarów ze średnim ryzykiem powodziowym, 3. Rozbudowa istniejącego regionalnego systemu wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń, w szczególności powodzi, 4. Zakup pojazdów specjalnych ochrony przeciwpożarowej, sprzętu i/lub wyposażenia do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof lub poważnych awarii – wyłącznie dla potrzeb osp, 5. Budowa, rozbudowa, przebudowa, remont budowli i urządzeń dla celów ochrony przed pożarami lasów)
- **Działania 3.1 Rozwój OZE** (możliwe działania to m.in.: 1. Roboty budowlane i/lub wyposażenie w zakresie przedsięwzięć dotyczących wytwarzania energii z odnawialnych źródeł w oparciu o energię wody, wiatru, słońca, geotermii, biogazu i biomasy wraz z robotami i wyposażeniem związanym z podłączeniem ww. instalacji do sieci elektroenergetycznej, możliwość realizacji w formie „projektów parasolowych”, 2. Roboty budowlane i/lub wyposażenie instalacji wytwarzania energii w procesach wysokosprawnej kogeneracji ze źródeł odnawialnych, 3. Roboty budowlane i/lub wyposażenie dotyczące budowy, rozbudowy, przebudowy sieci ciepłowniczych, które służą dystrybucji ciepła wytwarzanego wyłącznie z OZE)

7.2.2. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020

Projekty rozwojowe przewidziane do realizacji w Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta mogą także zostać dofinansowane w ramach **Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020**²⁵. Możliwość aplikowania o środki finansowe przewidziana została w ramach następujących działań:

²⁵Źródło: SZOOP Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020.

- **Działanie 1.3. Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach** (projekty obejmujące głęboką kompleksową modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej, także publicznych szkół artystycznych oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych).
- **Działanie 2.5. Poprawa jakości środowiska miejskiego** (rekultywacja terenów zdegradowanych bądź zdewastowanych oraz remediacja terenów zanieczyszczonych, rozwój terenów zieleni w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, inwentaryzacja terenów zdegradowanych i terenów zanieczyszczonych).
- **Działanie 8.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury** (m.in. prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane przy obiektach i na obszarach zabytkowych i zespołach tych obiektów i w ich otoczeniu, rozbudowa, przebudowa i remont niezabytkowej infrastruktury na cele działalności kulturalnej, edukacji artystycznej i archiwów, zakup trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej, ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków, zabezpieczenie obiektów przed kradzieżą i zniszczeniem).
- **Działania 2.3 Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach** (możliwe projekty m.in.: 1. Projekty dotyczące gospodarki wodno-ściekowej, realizowane w aglomeracjach o wielkości co najmniej 10000 RLM; wspierane będą projekty przyczyniające się bezpośrednio do zapewnienia zgodności z wymogami dyrektywy ściekowej, dotyczące: budowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków, zagospodarowania osadów ściekowych (jeśli istnieją potrzeby w tym zakresie), wyposażenia aglomeracji w sieć kanalizacyjną)

7.2.3. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020

Przedsięwzięcia dotyczące m.in. rozbudowy i modernizacji targowisk, promocji lokalnych produktów przewidziane do realizacji w niniejszej Strategii mogą uzyskać wsparcie ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach **Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020**²⁶. Tego typu projekty mogą zostać dofinansowane w szczególności w ramach działania **M07.Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich**. W ramach powyższego działania wspierane będą m.in. projekty obejmujące budowę lub modernizację targowisk bądź obiektów budowlanych przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów. Beneficjentami (wnioskodawcami) tego rodzaju inwestycji mogą być gminy i powiaty, a także ich związki. O dofinansowanie mogą się ubiegać projekty realizowane na terenie miejscowości liczących nie więcej niż 200 tys. mieszkańców.

7.2.4. Program Operacyjny Polski Wschodniej na lata 2014–2020

Przedsięwzięcia dotyczące m.in. budowy i przebudowy dróg krajowych oraz wojewódzkich, przewidziane do realizacji w Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta, mogą się ubiegać o wsparcie w ramach **Programu Operacyjnego Polski Wschodniej na lata 2014-2020**. Tego typu projekty mogą uzyskać dofinansowanie w szczególności w ramach **Działania 2.2. Infrastruktura drogowa**. W ramach powyższego działania wspierane będą m.in. projekty obejmujące budowę lub przebudowę dróg wojewódzkich na obszarze funkcjonalnym miasta wojewódzkiego albo na obszarze realizacji ZIT miasta wojewódzkiego, włączających te drogi do sieci dróg krajowych, w tym sieci TEN-T. Miasto Łańcut znajduje się na obszarze realizacji ZIT w ramach Rzeszowskiego Obszaru Funkcjonalnego.

²⁶Źródło: Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

7.2.5. Fundusz termomodernizacji i remontów

Przedsięwzięcia dotyczące działań termomodernizacyjnych i remontowych, przewidziane do realizacji w Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta, mogą się ubiegać o wsparcie w ramach **Funduszu Termomodernizacji i Remontów**²⁷. Program ten wdrażany jest w oparciu o przepisy *Ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów*, a jego celem jest pomoc finansowa dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne i remontowe, jak również wypłata rekompensat dla właścicieli budynków mieszkalnych, w których były lokale kwaterunkowe. Fundusz obsługiwany jest przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Wsparcie w ramach programu udzielane jest w formie tzw. premii (termomodernizacyjnej, remontowej i kompensacyjnej).

- **Premia termo modernizacyjna** przysługuje inwestorowi z tytułu realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego i stanowi spłatę części kredytu zaciągniętego przez tego inwestora. O dofinansowanie przedsięwzięć w ramach premii termomodernizacyjnej, mogą się ubiegać właściciele bądź też zarządcy: budynków mieszkalnych, budynków zbiorowego zamieszkania, budynków użyteczności publicznej stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego służących do wykonywania przez nie zadań publicznych, lokalnych sieci ciepłowniczych, a także lokalnych źródeł ciepła.
- **Premia remontowa** przysługuje inwestorowi z tytułu realizacji przedsięwzięcia remontowego i stanowi spłatę części kredytu zaciągniętego przez tego inwestora. O dofinansowanie projektu w ramach premii remontowej mogą się ubiegać wyłącznie właściciele lub zarządcy budynków wielorodzinnych (tj. osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe z większościovym udziałem osób fizycznych, spółdzielnie mieszkaniowe oraz towarzystwa budownictwa społecznego), których użytkowanie rozpoczęto przed dniem 14 sierpnia 1961 roku.
- **Premia kompensacyjna** przysługuje osobom fizycznym, realizującym projekty remontowe lub remont budynku mieszkalnego. O dofinansowanie projektu w ramach premii kompensacyjnej mogą się ubiegać wyłącznie osoby fizyczne, będące właścicielami budynków mieszkalnych oraz właścicielami części budynków mieszkalnych, w których w okresie pomiędzy 12 listopada 1994 roku a 25 kwietnia 2005 roku znajdowały się lokale kwaterunkowe (co najmniej jeden lokal).

7.2.6. Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Projekty przewidziane do realizacji w Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta dotyczące ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego (zarówno materialnego, jak i niematerialnego), rozwoju infrastruktury kulturalnej, a także wspierania aktywności kulturalnej mieszkańców mogą zostać wsparte w ramach różnego rodzaju **Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego**²⁸.

Program Dziedzictwo kulturowe (zasadniczym celem programu jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów, jak również popularyzacja kultury ludowej). Projekty zaproponowane w Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta w szczególności mogą się ubiegać o dofinansowanie w ramach następujących priorytetów tego programu:

- **Priorytet 1. Ochrona zabytków** (głównym dążeniem priorytetu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, poprzez konserwację oraz rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych, a także ich udostępnianie na cele publiczne). W ramach tego priorytetu możliwe jest dofinansowanie prac konserwatorskich i restauratorskich bądź robót budowlanych przy zabytkach

²⁷Źródło: portal informacyjny Banku Gospodarstwa Krajowego (www.bgk.pl).

²⁸Źródło: portal informacyjny Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (www.mkidn.gov.pl).

wpisanych do rejestru zabytków. O wsparcie finansowe w ramach tego priorytetu mogą się ubiegać: osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego, a także inne jednostki organizacyjne, które są właścicielami lub też posiadaczami zabytków wpisanych do rejestru zabytków (bądź posiadają taki zabytek w trwałym zarządzie).

- **Priorytet 2. Wspieranie działań muzealnych** (zasadniczym celem priorytetu jest wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, jak również prezentacja zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wydawniczych i wystawienniczych). W ramach tego priorytetu możliwe jest wsparcie projektów dotyczących m.in.: organizacji czasowych wystaw muzealnych, tworzenia stałych wystaw muzealnych, modernizacji stałych wystaw muzealnych, a także konserwacji muzealiów, archiwaliów, starych druków, itp. O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą się ubiegać: samorządowe instytucje kultury (z wyjątkiem instytucji współprowadzonych przez ministra oraz jednostki samorządu terytorialnego), organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe i ich osoby prawne.
- **Priorytet 3. Kultura ludowa i tradycyjna** (podstawowym dążeniem priorytetu jest wspieranie najbardziej wartościowych zjawisk z zakresu szeroko rozumianej kultury ludowej). W ramach tego priorytetu możliwe jest dofinansowanie m.in. projektów obejmujących:
 - animację społeczną oraz kulturową (prowadzonej w oparciu o materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe) wspomagającą lokalne społeczności w działaniach nawiązujących do miejscowych tradycji,
 - działania edukacyjne (m.in. szkolenia, warsztaty oraz kursy) dotyczące zagadnień szeroko pojmowanej kultury tradycyjnej (w jej materialnym i niematerialnym wymiarze).

O wsparcie finansowane w ramach tego priorytetu mogą się ubiegać: samorządowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, a także kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.

Program Rozwój infrastruktury kultury (zasadniczym celem programu jest wsparcie infrastruktury oraz poprawa funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność kulturalną, domów kultury, jak również szkół i uczelni artystycznych). Projekty przewidziane do realizacji w Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta w szczególności mogą ubiegać się o dofinansowanie w ramach poniższych priorytetów:

- **Priorytet 1. Infrastruktura kultury** (głównym celem priorytetu jest stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez rozbudowę oraz modernizację infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów prowadzących działalność w tym obszarze). W przypadku tego priorytetu możliwe jest dofinansowanie projektów dotyczących m.in. budowy, przebudowy i remontu infrastruktury służącej realizacji działalności kulturalnej, jak również zakup wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej. O wsparcie finansowe w ramach tego priorytetu mogą się ubiegać m.in. samorządowe instytucje kultury (z wyjątkiem domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki, a także bibliotek w skład których wchodzi powyższe instytucje), jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, jak również kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.
- **Priorytet 3. Infrastruktura domów kultury** (podstawowym celem priorytetu jest stworzenie optymalnych warunków dla działalności ośrodków i domów kultury, a także centrów kultury i sztuki w zakresie animacji kultury i edukacji kulturalnej poprzez rozbudowę i modernizację ich infrastruktury). W ramach priorytetu możliwe jest dofinansowanie projektów obejmujących m.in. roboty budowlane (rozbudowa, przebudowa i remont istniejących obiektów) oraz zakup wyposażenia na potrzeby prowadzenia edukacji kulturalnej. O wsparcie finansowe w ramach priorytetu mogą się ubiegać: domy i ośrodki kultury oraz centra kultury i sztuki posiadające status

samorządowej instytucji kultury, biblioteki posiadające status samorządowej instytucji kultury w skład których wchodzi domy i ośrodki kultury bądź centra kultury i sztuki, jak również jednostki samorządu terytorialnego (wyłącznie jako organy prowadzące dla wyżej wskazanych podmiotów).

Program Edukacja (zasadniczym celem tego programu jest rozwijanie kreatywności oraz ekspresji twórczej, a także podnoszenie kompetencji artystycznych i medialnych społeczeństwa). Przedsięwzięcia zaproponowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Łańcuta mogą się ubiegać o wsparcie w szczególności w ramach priorytetu:

- **Priorytet 1. Edukacja kulturalna** (głównym dążeniem priorytetu jest rozwijanie kreatywności i ekspresji twórczej obywateli oraz wspieranie wydarzeń artystycznych adresowanych do dzieci i młodzieży). W ramach powyższego priorytetu możliwe jest dofinansowanie zadań edukacyjno-animacyjnych dla wszystkich grup wiekowych, jak również wydarzeń artystycznych dla dzieci i młodzieży do 18 roku życia.
- **Priorytet 2. Edukacja artystyczna** (możliwe zadania: 1. Organizacja kursów mistrzowskich, warsztatów i plenerów służących doskonaleniu umiejętności artystycznych uczniów, studentów i absolwentów szkół i uczelni artystycznych, 2. Organizacja konkursów, przeglądów, festiwali, wystaw, koncertów i spektakli służących prezentacji dokonań artystycznych uczniów, studentów i absolwentów szkół i uczelni artystycznych, 3. Organizacja konferencji, seminariów, paneli dyskusyjnych służących prezentacji dokonań oraz wymianie doświadczeń w zakresie szkolnictwa artystycznego)

7.2.7. Programy Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Działania o charakterze proekologicznym przewidziane w Strategii Rozwoju Miast Łańcuta mogą się ubiegać o dofinansowanie w ramach różnych programów **Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie**²⁹.

- **Program Ochrona atmosfery.** O dofinansowanie w formie dotacji w ramach tego programu mogą się ubiegać jednostki sektora finansów publicznych oraz inne podmioty z wyłączeniem przedsiębiorców, podejmujące się realizacji kompleksowych działań termomodernizacyjnych budynków użyteczności publicznej, w szczególności związanych z likwidacją dotychczasowych źródeł ciepła bazujących na paliwach stałych na obszarach wskazanych w programach ochrony powietrza jako obszary z przekroczeniami wartości dopuszczalnych lub też związane z realizacją nowych źródeł ciepła z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii.
- **Program Edukacja ekologiczna.** W ramach programu formie dotacji wspierane są projekty upowszechniające wiedzę ekologiczną, realizowane przez podmioty prowadzące działalność w obszarze edukacji ekologicznej. O dofinansowanie mogą się ubiegać zwłaszcza projekty obejmujące: rozwój bazy edukacji ekologicznej (doposażenie pracowni edukacyjnych), budowę i modernizację terenowych ścieżek edukacyjnych, organizację konkursów i olimpiad (zakup nagród rzeczowych dla finalistów), jak również organizację konferencji, warsztatów oraz akcji upowszechniających wiedzę ekologiczną.

²⁹Źródło: portal informacyjny WFOŚiGW w Rzeszowie (www.bip.wfosigw.rzeszow.pl).

7.2.8. Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020

Różnorodne działania społeczne o charakterze społecznym ukierunkowane na rozwój społeczeństwa obywatelskiego, jak również budowę kapitału społecznego oraz stymulowanie aktywności społecznej mieszkańców, przewidziane do realizacji w Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta mogą zostać wsparte w ramach **Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020**³⁰. Program jest instrumentem finansowanym ze środków budżetu państwa, adresowanym do podmiotów sektora społecznego (pozarządowego). Głównym celem programu jest zwiększenie poziomu zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne. Osiągnięciu tego celu służyć ma realizacja 4 priorytetów, którymi są:

- **Priorytet 1. Małe inicjatywy** (głównym celem priorytetu jest zwiększenie ilości realizowanych inicjatyw oddolnych). W ramach priorytetu wspierane są działania ukierunkowane m.in. na: animowanie działań samopomocowych i wspieranie młodych organizacji pozarządowych.
- **Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo** (zasadniczym celem priorytetu jest zwiększenie liczby obywateli angażujących się w inicjatywy lokalne oraz działania realizowane przez organizacje pozarządowe). W ramach tego priorytetu wspierane są przedsięwzięcia zogniskowane m.in. na: aktywizację obywateli w sprawach wspólnotowych, rozwijanie wolontariatu, aktywizację współpracy wspólnot lokalnych i organizacji publicznych, wspieranie aktywnych form integracji społecznej, a także rozwój przedsiębiorczości społecznej.
- **Priorytet 3. Aktywni obywatele** (głównym celem priorytetu jest wzrost poziomu partycypacji obywateli w sprawach publicznych). W ramach tego priorytetu wspierane są przedsięwzięcia dotyczące m.in. zwiększania wpływu obywateli na polityki publiczne, rozwijania edukacji obywatelskiej i kompetencji społecznych oraz wspierania tworzenia partnerstw i innych form współpracy służących aktywizacji obywateli i przekazywaniu im realizacji zadań publicznych.
- **Priorytet 4. Silne organizacje pozarządowe** (głównym dążeniem priorytetu jest wzmocnienie potencjału sektora pozarządowego). W przypadku tego priorytetu wspomagane są projekty dotyczące zwiększania kompetencji organizacji społecznych, jak również wspierania działań o charakterze systemowym.

7.2.9. Rządowy Program na rzecz aktywności społecznej osób starszych

Różnego rodzaju działania społeczne ukierunkowane na zaspokajanie szeroko rozumianych potrzeb osób w podeszłym wieku, jakie przewidziano do realizacji w Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta, mogą zostać dofinansowane za pośrednictwem **Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020**³¹. Podstawowym celem tego programu jest poprawa poziomu i jakości życia osób starszych (osób w wieku powyżej 60 lat) dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną. Program ten adresowany jest przede wszystkim do organizacji oraz instytucji prowadzących działalność na rzecz osób w podeszłym wieku (w tym osób niepełnosprawnych lub osób o ograniczonej sprawności ruchowej) przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury społecznej, a także ścisłej współpracy z jednostkami samorządowymi (placówkami kulturalno-oświatowymi). W programie wyznaczone zostały 4 priorytety, a mianowicie:

- **Priorytet 1. Edukacja osób starszych** (głównym celem priorytetu jest zwiększenie dostępności oraz poprawa jakości oferty edukacyjnej adresowanej do osób starszych). W ramach priorytetu wspierane

³⁰Źródło: portal informacyjny Departamentu Pożytku Publicznego MPIPS (www.pozYTEK.gov.pl).

³¹Źródło: portal informacyjny Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (www.mpips.gov.pl).

są działania obejmujące m.in.: zajęcia z różnych dziedzin dedykowanych osobom starszym oraz programy edukacyjne i warsztaty o aktywnym starzeniu, kształcenie opiekunów, zajęcia przygotowujące do usług wolontariackich.

- **Priorytet 2. Aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz- i międzypokoleniową** (podstawowym dążeniem priorytetu jest tworzenie odpowiednich warunków dla integracji wewnątrzpokoleniowej, a także międzypokoleniowej osób starszych w oparciu o istniejącą infrastrukturę społeczną). W ramach tego priorytetu wspierane są projekty dotyczące m.in.: aktywności fizycznej i turystyczno-rekreacyjnej osób starszych, zajęć w obszarze kultury oraz sztuki (w tym działania angażujące różne pokolenia), przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu.
- **Priorytet 3. Partycypacja społeczna osób starszych** (zasadniczym celem priorytetu jest rozwój zróżnicowanych form aktywności społecznej osób starszych, w tym zwłaszcza ich partycypacji w życiu społecznym, procesach decyzyjnych i kształtowaniu polityk publicznych). W ramach tego priorytetu wspierane są projekty dotyczące m.in.: różnych form aktywności osób starszych wobec lokalnych społeczności, aktywności wspierających uczestnictwo i integrację w życiu społecznymi publicznym.
- **Priorytet 4. Usługi społeczne dla osób starszych (usługi zewnętrzne)**(podstawowym celem priorytetu jest zwiększenie stopnia dostępności oraz podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych, a także wspieranie różnych działań na rzecz samoorganizacji i samopomocy). W przypadku tego priorytetu wspierane są projekty obejmujące m.in.: wspieranie różnych form samopomocy, szkolenia dla wolontariuszy i opiekunów (z zakresu pomocy osobom starszym), jak również poprawę dostępności osób starszych do różnorodnych usług (m.in. opiekuńczych, kulturalnych, edukacyjnych, doradczych, sportowych i turystycznych).

7.2.10. Rządowy Program Maluch 2016

Działania związane z opieką nad dziećmi do lat 3, w tym w zakresie prowadzenia i utrzymania żłobków, klubów dziecięcych, jakie przewidziano do realizacji w Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta, mogą zostać dofinansowane za pośrednictwem **Rządowego Programu MALUCH**. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej uruchamia kolejne edycje Programu, obecnie uruchomiło edycję programu MALUCH 2016, na którą przeznaczonych jest 151 mln zł. Dofinansowanie może wynieść nawet 80 proc. kosztów projektu. Ważne, aby cała inwestycja była zrealizowana w 2016 roku.

O dofinansowanie mogą ubiegać się gminy, ale również osoby fizyczne, przedsiębiorcy, a także organizacje nieposiadające osobowości prawnej oraz uczelnie. Z miejsc opieki prowadzonych przez uczelnię będą mogły korzystać dzieci studentów, doktorantów oraz pracowników danej uczelni.

Program „MALUCH 2016” będzie realizowany w trzech modułach. Moduł pierwszy jest skierowany do gmin i dotyczy tworzenia oraz utrzymania nowych miejsc opieki nad najmłodszymi. Środki z drugiego zostaną przeznaczone na utrzymanie już istniejących placówek, także tych prywatnych. Trzeci moduł skierowany jest do uczelni – środki z tej części zostaną przeznaczone na tworzenie i utrzymanie nowych miejsc opieki.

7.2.11. Program Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej na lata 2016-2019

Różnego rodzaju działania infrastrukturalne związane z przebudową dróg gminnych i powiatowych oraz poprawą bezpieczeństwa na drogach, jakie przewidziano do realizacji w Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta, mogą zostać dofinansowane za pośrednictwem **Rządowego Programu rozwoju gminnej powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019**. Przewiduje on udzielanie jednostkom

samorządu terytorialnego dotacji celowych z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych w zakresie budowy, przebudowy i remontów dróg powiatowych i gminnych.

Program przyczyni się do powstania bezpiecznej, spójnej, zrównoważonej i przyjaznej użytkownikom gminnej i powiatowej sieci drogowej.

Na realizację zadań przewidzianych w Programie jednostki samorządu terytorialnego będą otrzymywać dotację z budżetu państwa, przeznaczoną na dofinansowanie zadań własnych w zakresie budowy, przebudowy i remontów dróg powiatowych i gminnych. **Kwota dotacji nie może przekraczać 3 mln zł.** Zadanie musi zostać ukończone w roku, w którym dotacja została udzielona. **W każdym roku gmina, w tym miasto na prawach powiatu, może skorzystać z dofinansowania nie więcej niż jednego zadania z dofinansowaniem do 50 proc. przy kwocie maksymalnego dofinansowania 3 mln zł.** Powiat może skorzystać z dofinansowania dwóch zadań z dofinansowaniem do 50 proc. przy niezmienionej kwocie maksymalnego dofinansowania 3 mln zł na zadanie.

7.2.12. Programy Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Różnego rodzaju działania infrastrukturalne ukierunkowane na ochronę dziedzictwa kulturowego i konserwację zabytków (ruchomych i nieruchomych), jakie przewidziano do realizacji w Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta, mogą zostać dofinansowane za pośrednictwem **Programów Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków**. Corocznie udziela on dotacji na prace konserwatorskie przy zabytkach. Dotacje mogą być udzielane na:

- prace konserwatorskie przy zabytku ruchomym
- prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane, przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków

8. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów w proces rozwoju miasta

Rozwój miasta jest procesem o wybitnie partycypacyjnym charakterze. Włączanie różnorodnych grup interesariuszy (wewnętrznych oraz zewnętrznych) w działania rozwojowe i strategiczne powinno odbywać się kompleksowo i na wszystkich etapach tego procesu. Włączenie różnych interesariuszy w rozwój miasta powinno obejmować wspólne inicjowanie i prowadzenie działań zmierzających do poprawy zaistniałych sytuacji problemowych na obszarze miasta. Wśród interesariuszy procesów rozwojowych w Łańcutie należy wymienić m.in.:

- mieszkańców i użytkowników miasta,
- organizacje pozarządowe prowadzące działalność na obszarze miasta,
- podmioty gospodarcze prowadzące działalność na obszarze miasta,
- właścicieli i zarządców nieruchomości na obszarze miasta,
- Urząd Miasta Łańcuta i miejskie jednostki organizacyjne i spółki (Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łańcutie, Miejski Dom Kultury w Łańcutie, Miejska Biblioteka Publiczna w Łańcutie, Łańcucki Zakład Komunalny, Ciepłownia Łańcut, placówki edukacyjne Gminy Miasto Łańcut),
- Starostwo Powiatowe w Łańcutie oraz podległe mu jednostki organizacyjne,
- Muzeum-Zamek w Łańcutie,
- kościoły i związki wyznaniowe.

Wskazani powyżej interesariusze będą włączeni w procesy rozwojowe w sposób kompleksowy i na wszystkich jego etapach. Za zapewnienie prawidłowego włączenia różnorodnych grup interesariuszy w procesy rozwojowe miasta odpowiadać będzie operator Strategii wraz z zespołem ds. wdrażania Strategii. Do głównych zadań osób odpowiedzialnych za proces partycypacji należy weryfikacja, jak również uwzględnienie potrzeb i oczekiwań interesariuszy, zwłaszcza tych związanych bezpośrednio z obszarem problemowym. Przebieg konsultacji społecznych w procesach rozwojowych obejmuje trzy etapy: inicjujący, ustalania zakresu oraz realizacji i oceny.

Faza inicjująca proces rozwojowy. Kluczową kwestią w fazie inicjującej proces partycypacyjny jest zapewnienie szeroko dostępnych informacji dotyczących problematyki procesów rozwojowych i strategicznych. Niezbędne jest podanie informacji o tym czym jest Strategia, czym są procesy rozwoju miasta, jakie są jego główne cele i zamierzenia oraz jaki wpływ na działania mogą mieć osoby zainteresowane. Należy pamiętać o różnych kanałach komunikacji oraz o formach przekazywania informacji (każda grupa interesariuszy powinna być poinformowana w sposób najbardziej dla niej przystępny np. informacje w prasie lokalnej, ogłoszenia / plakaty, osobiste spotkania, strona internetowa, akcja e-mailingowa).

10 lipca 2014 roku w Miejskim Domu Kultury w Łańcutie zorganizowana została konferencja inauguracyjna rozpoczęcie prac nad Strategią Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020. W spotkaniu tym uczestniczyło ponad 60 osób, będących przedstawicielami różnych środowisk społeczności lokalnej (przedstawiciele Rady Miasta, przedstawiciele instytucji kultury, mieszkańcy, przedsiębiorcy, reprezentanci organizacji pozarządowych). W trakcie spotkania mieszkańcy oraz inni zaproszeni goście poinformowani zostali o przystąpieniu przez Urząd Miasta Łańcuta do opracowania Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020. Podczas konferencji zostały przedstawione teoretyczne podstawy procesu rozwoju, a także jego znaczenie dla miasta. Równocześnie wskazane zostały możliwości oraz zasady dotyczące pozyskiwania dofinansowania na projekty strategiczne ze środków europejskich w ramach programów operacyjnych wdrażanych w latach 2014-2020. Spotkaniu towarzyszyła również

dyskusja, w trakcie której poruszone zostały m.in. kwestie dotyczące istotności partnerstwa oraz partycypacji na wszystkich etapach opracowywania i realizacji Strategii. Na zakończenie konferencji, uczestnikom spotkania rozdana została ankieta pt. „Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta na latach 2015-2020”. Ponadto w fazie inicjującej proces pracy nad Strategią Rozwoju Miasta Łańcuta, na oficjalnej stronie Urzędu Miasta Łańcuta uruchomiona została poświęcona jej zakładka.

Faza ustalania zakresu Strategii Rozwoju. Faza ta obejmuje poznanie potrzeb i oczekiwań różnych grup społecznych. Konieczne jest także zapewnienie udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów, w tym Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta. Na tym etapie konieczne jest przeprowadzenie konsultacji społecznych, które mogą mieć charakter m.in.: spotkań, debat, warsztatów, ankiet, wywiadów, spacerów studyjnych, zbierania uwag ustnych oraz wykorzystanie grup przedstawicielskich.

Treści poruszane i omawiane na konsultacjach powinny być zrozumiałe i czytelne dla wszystkich uczestników. Podmiot nadzorujący Strategię Rozwoju ustala termin składania uwag do dokumentu, przynajmniej przez okres 21 dni od dnia rozpoczęcia konsultacji. Uwagi do projektu mogą być zbierane w formie papierowej i elektronicznej. Po zakończeniu każdej z form konsultacji społecznych, podjęte ustalenia należy zebrać i poddać analizie.

W fazie ustalania zakresu Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta podjęto szereg działań mających na celów zarówno informowanie różnych interesariuszy o przebiegu prac nad dokumentem, jak również jak najszerze włączenie ich w proces tworzenia Strategii. Przede wszystkim przeprowadzono badanie opinii mieszkańców oraz innych interesariuszy dotyczące potrzeb w zakresie kierunków rozwoju i zadań oczekiwanych do realizacji rewitalizacji na terenie miasta (ankieta pt. „Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta na latach 2015-2020” zamieszczona do pobrania na stronie internetowej Urzędu Miasta Łańcuta).

Faza realizacji i oceny procesu realizacji Strategii Rozwoju. Wskazane jest aby proces włączenia społecznego trwał przez cały czas realizacji programu rewitalizacji. W związku z powyższym po poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy zasadne jest prowadzenie działań rozwojowych wspólnie z zainteresowanymi grupami.

9. System wdrażania Strategii Rozwoju Miasta Łącuta

W celu zapewnienia prawidłowej i właściwej realizacji Strategii Rozwoju Miasta Łącuta na lata 2015-2020 konieczne jest opracowanie zintegrowanego systemu wdrażania i ewaluacji. System zarządzania realizacją procesów rozwojowych Miasta Łącuta powinien umożliwiać efektywne współdziałanie różnych podmiotów, jak również zapewniać spójność i wzajemne uzupełnianie się procedur (tj. spełniać wymóg zapewnienia komplementarności w wymiarze proceduralno-instytucjonalnym).

W związku z opracowaniem Strategii Rozwoju Miasta Łącuta na lata 2015-2020 planuje się niezbędne zmiany w istniejącej strukturze organizacyjnej Urzędu Miasta Łącuta w celu skutecznej oraz efektywnej realizacji procesu rozwoju miasta.

Pierwszy etap procesu wdrażania Strategii obejmuje powołanie Gminnego Operatora Strategii. Osobą decyzyjną w tej kwestii jest Burmistrz Miasta. W przypadku Strategii Rozwoju Miasta Łącuta podmiotem zarządzającym i wdrażającym jest Zastępca Burmistrza Miasta, działający w imieniu władz samorządowych. Operator Strategii zarządza bezpośrednio całokształtem procesów rozwojowych. Dodatkowo, w celu usprawnienia działań związanych z realizacją Strategii, planuje się powołanie Zespołu ds. wdrażania Strategii.

Drugi etap procesu obejmuje ustalenie harmonogramu działań oraz określenie priorytetów w realizacji kierunków i projektów strategicznych. Zaleca się ustalenie daty wykonania poszczególnych działań oraz opisanie ewaluacji dla każdego z zaplanowanych przedsięwzięć. Projekty wchodzące w skład Strategii Rozwoju Miasta Łącuta będą przygotowywane systematycznie. Charakter przedsięwzięć będzie odpowiadać aktualnym potrzebom mieszkańców, podmiotów gospodarczych, inwestorów, organizacji pożytku publicznego i innym podmiotom z terenu Łącuta i prowadzącym swą aktywność i użytkujących w mieście. W proces realizacji poszczególnych projektów strategicznych należy angażować odpowiednie Wydziały Urzędu Miasta, jednostki organizacyjne, pomocnicze oraz spółki miejskie.

Trzeci etap procesu to przede wszystkim prowadzenie stałego monitoringu i ewaluacji realizowanych projektów. Z wykonanych zadań zostanie sporządzony raport, przedstawiający wyniki poszczególnych przedsięwzięć. Protokół zostanie przedłożony Gminnemu Operatorowi Strategii, Radzie Miasta oraz Burmistrzowi Miasta Łącuta.

Postęp prac związanych ze Strategią Rozwoju Miasta Łącuta na lata 2015-2020 będzie publikowany na bieżąco na stronie internetowej Urzędu Miasta. Realizacja celów wyznaczonych w Strategii Rozwoju oparta jest m.in. na systemie wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej.

10. System monitoringu i oceny skuteczności realizowanych działań rozwojowych

Opracowanie właściwego systemu monitoringu, a także oceny skuteczności działań wynikających z wprowadzenia przedsięwzięć rozwojowych w życie, umożliwi zbadanie rezultatów osiągniętych w poszczególnych projektach. System monitoringu będzie składał się z trzech podstawowych narzędzi:

1. **Monitoring stały**, który jest prowadzony na bieżąco w trakcie realizacji programu. Zespół ds. wdrażania Strategii wraz z operatorem Strategii zbiera informacje od jednostek odpowiedzialnych za realizację projektów w ramach ich kompetencji. Dzięki temu odpowiednio analizuje i reaguje na zmiany. Uzyskuje również dane bezpośrednio od jednostek, które posłużą do sporządzenia raportów i ewaluacji działań.
2. **Raport sporządzany co najmniej raz na 3 lata** – sugeruje się sporządzanie coroczne jako instrumentu kontroli nad wykonalnością projektów w ramach Strategii. Raport taki powinien zawierać opis postępu prac i realizacji projektów, analizę kosztów i wydatków, a także listę najważniejszych wydarzeń z uwzględnieniem ich wpływu na realizację zadań. Raport taki sporządza zespół ds. wdrażania Strategii wraz z operatorem Strategii na podstawie danych zebranych od jednostek odpowiedzialnych za realizację poszczególnych projektów.
3. **Ewaluacja ex post** – przeprowadzana po zakończeniu Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020. Składa się na nią końcowy raport z realizacji całej Strategii z analizą finansową i wykonalności rzeczowej. Opublikowany powinien zostać na stronie internetowej Urzędu Miasta Łańcuta (Biuletyn Informacji Publicznej). Uzupełnieniem powinien być materiał audiowizualny w postaci map, grafiki, zdjęć, filmów itp., przedstawiający stan przed podjęciem działań, w trakcie realizacji i po ich zakończeniu. Raport taki jest sporządzany przez Burmistrza i przedstawiany Radzie Miasta i uchwalany. Drugą częścią ewaluacji jest ocena przy użyciu danych społeczno-ekonomicznych. Badania obejmują wszystkie sfery, w których zostały zdiagnozowane problemy. Dzięki zestawieniu danych z diagnozy stanu przed rozpoczęciem i po przeprowadzeniu działań rozwojowych i strategicznych, będzie można stwierdzić czy zaproponowane przedsięwzięcia przyniosły efekty oraz w jakim stopniu wpłynęły na poprawę sytuacji w mieście Łańcutie.

Ewaluacja jest przydatna przy planowaniu kolejnych działań rozwojowych i strategicznych. Jest bowiem zbiorem uwag, rozpoznaniem przeszkód i możliwych sposobów ich rozwiązania. Dzięki temu kolejne projekty będą miały zmniejszone ryzyko niepowodzenia, a dobre praktyki będą wzmacniane i powielane.

Ocena skuteczności działań ma na celu rozpoznanie, czy zostały spełnione cele Strategii założone na początku opracowywania dokumentu. Jej przeprowadzenie będzie możliwe przez zbadanie wskaźników, które opisują zmiany, jakie zaszły w Łańcutie.

Odpowiednie wskaźniki do badania sytuacji społeczno-ekonomicznej po przeprowadzeniu działań rozwojowych i strategicznych powinny być zaczerpnięte z RPO Województwa Podkarpackiego i PO Infrastruktura i Środowisko. Dzięki temu możliwe będzie porównanie między innymi jednostkami terytorialnymi województwa, a także badania regionalne. Duże znaczenie mają dane zbierane z różnych źródeł. Część z nich może być pozyskiwana od samych beneficjentów (informacje o poszczególnych projektach) oraz z innych instytucji, m.in.:

- dane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
- dane z publikacji Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Rzeszowie,

- dane pozyskiwane przez Urząd Miasta Łańcuta, miejskie jednostki organizacyjne, jak również inne organy administracji publicznej,
- dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie,
- dane Państwowej Komisji Wyborczej,
- dane ze źródeł statystyki regionalnej i analiz samorządowych.

Podsumowanie realizacji Strategii Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 będzie podstawą do przewidywania dalszego rozwoju Łańcuta. Warto zebrać wszystkie doświadczenia i przygotować na ich bazie wskazówki i wytyczne do realizacji kolejnych działań i wzmocnienia osiągniętych efektów.

Modyfikacje wprowadzane do Strategii Rozwoju w reakcji na zmiany zachodzące w otoczeniu. Podczas realizacji przedsięwzięć rozwojowych konieczne jest wychwytywanie zmian i szybkie reagowanie na nowe zdarzenia. Mogą one zachodzić na obszarze miasta lub poza nim, pozostawać w zależności z terenem oraz wywierać na niego wpływ. Ważne jest zatem monitorowanie sytuacji szerzej, by odpowiednio organizować działania zapobiegawcze. Zmiany powinny zostać opisane i zawierać rodzaj i przyczynę, wpływ na dalszą realizację Strategii i propozycje modyfikacji. Strategia Rozwoju Miasta Łańcuta na lata 2015-2020 powinna podlegać ocenie stopnia aktualności i stopnia realizacji przynajmniej raz na 3 lata. W przypadku konieczności podjęcia aktualizacji dokumentu, jego zmiana będzie następować w tym samym trybie, w jakim został on uchwalony.

Tabela 32. Wskaźniki monitoringu Strategii Rozwoju Miast Łańcuta

Nazwa celu strategicznego	Proponowane wskaźniki	Źródło informacji
Cel strategiczny 1	Liczba przeprowadzonych kampanii promujących walory turystyczne regionu [szt.]	JST
	Liczba zrealizowanych imprez kulturalnych [szt.]	JST/ Instytucje Kultury
	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych [szt.]	JST
	Długość utworzonych i odnowionych szlaków turystycznych [km]	JST
	Liczba utworzonych punktów informacji turystycznej [szt.]	JST
	Liczba turystów korzystających z infrastruktury turystycznej i hotelowej [os.]	JST/obiekty hotelowe i restauracyjne w regionie GUS
Cel strategiczny 2	Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych [szt.]	JST/GUS
	Całkowita długość nowych dróg, w tym: gminnych [km]	JST/GUS
	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg, w tym: gminnych [km]	JST/GUS
	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg, w tym: powiatowych [km]	JST/GUS
	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg, w tym: wojewódzkich [km]	JST/GUS
	Liczba wybudowanych parkingów typu park&ride [szt]	JST
	Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych terenach [szt]	JST/GUS

Nazwa celu strategicznego	Proponowane wskaźniki	Źródło informacji
	Ilość energii wyprodukowanej z OZE [kJ]	JST/GUS
	Poziom emisji pyłów	JST/GUS
	Powierzchnia przygotowanych terenów pod budownictwo mieszkaniowe [ha]	JST
	Ilość zmodernizowanych oczyszczalni ścieków [szt]	JST
	Długość wybudowanej, przebudowanej i wyremontowanej sieci kanalizacyjnej [km]	JST
	Długość wybudowanej, przebudowanej i wyremontowanej sieci wodociągowej [km]	JST
	Ilość wyremontowanych obiektów mieszkaniowych [szt]	JST
	Ilość wyremontowanych obiektów użyteczności publicznej [szt]	JST
Cel strategiczny 3	Liczba zarejestrowanych i wyrejestrowanych przedsiębiorstw z rejestru REGON [szt.]	JST
	Liczba utworzonych miejsc pracy w przedsiębiorstwach [os.]	JST
	Nakłady inwestycyjne w istniejących i nowopowstałych przedsiębiorstwach [tys. zł.]	JST
	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych [ha]	JST
	Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych [szt.]	JST
	Liczba nowych przedsiębiorstw powstałych przy wsparciu instytucji otoczenia biznesu [szt.]	JST/GUS
	Wartość wsparcia udzielonego w ramach aktywnych form promocji zatrudnienia [zł]	JST/GUS
	Liczba osób objętych wsparciem w ramach aktywnych form promocji zatrudnienia [szt.]	JST/GUS
	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy [os.]	JST/GUS
	Liczba projektów z zakresu aktywizacji zawodowej [szt.]	JST
Liczba projektów z zakresu rozwoju oferty edukacyjnej [szt.]	JST	
Cel strategiczny 4	Liczba dzieci korzystających z opieki w żłobkach [os.]	JST/GUS
	Liczba uczniów szkół podstawowych oraz gimnazjalnych [os.]	JST/MEN/GUS
	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje [os.]	JST/MEN/GUS
	Wskaźnik zdawalności egzaminów w szkołach podstawowych, oraz gimnazjach [%]	JST/MEN/GUS
	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych [szt.]	JST/MEN/GUS
	Nakłady inwestycyjne [zł]	JST/GUS
	Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej [szt.]	JST/GUS
	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności [%]	JST/GUS
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym [os.]	JST/GUS

Nazwa celu strategicznego	Proponowane wskaźniki	Źródło informacji
	Liczba powstałych miejsc w żłobkach [szt.]	JST/GUS
	Liczba wdrożonych programów w celu poprawy jakości życia i systemu pomocy społecznej [szt.]	JST/GUS
	Wartość wdrożonych programów w celu poprawy jakości życia i systemu pomocy społecznej [zł]	JST/GUS
	Liczba pojazdów przejeżdżających przez centrum miasta [szt]	JST
	Długość uregulowanych lub zrenaturyzowanych rzek [km]	JST
	Nakłady na inwestycje na zakup sprzętu ratownictwa przeciwpowodziowego [zł]	JST

Załączniki:

- 1. Strategia Rozwoju Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łańcutie**
 - 2. Strategia Rozwoju Miejskiego Domu Kultury w Łańcutie**
 - 3. Strategia Rozwoju Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Łańcutie**
-